

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA
OBCE POTOK
 na roky 2023 – 2030

október 2023

OBSAH

ÚVOD	2
ANALYTICKÁ ČASŤ	3
1 MIESTNE DANOSTI A MIESTNY POTENCIÁL	4
1.1 PRÍRODNÝ POTENCIÁL A PÔDNE POMERY	4
1.2 DEMOGRAFIA A ĽUDSKÉ ZDROJE	5
1.3 KULTÚRNO - HISTORICKÝ POTENCIÁL	8
1.4 ŠPORTOVÉ TRADÍCIE A VYBAVENOSŤ PRE ŠPORT	9
1.5 TRÁVENIE VOĽNÉHO ČASU	10
2 MIESTNA EKONOMIKA A PODNIKANIE	11
2.1 MIESTNE PODNIKANIE V PRIEMYSE, SLUŽBÁCH, REMESLÁCH, POTRAVINÁRSTVE A POĽNOHOSPODÁRSTVE	11
2.2 MIESTNE SLUŽBY CESTOVNÉHO RUCHU	12
2.3 LESNÉ HOSPODÁRSTVO	13
3 MIESTNE VEREJNÉ SLUŽBY	14
3.1 ÚZEMNÉ PLÁNOVANIE A ÚZEMNÝ ROZVOJ	14
3.2 ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	14
3.3 DOPRAVA	15
3.4 ENERGETIKA	16
3.5 ŠKOLSTVO	17
3.6 SOCIÁLNE A ZDRAVOTNÉ SLUŽBY	17
3.7 BÝVANIE	18
3.8 BEZPEČNOSŤ	18
4 SPRAVOVANIE MAJETKU OBCE A VECÍ VEREJNÝCH	19
4.1 FUNGOVANIE OBECNEJ SAMOSPRÁVY	19
4.2 ROZPOČET A MAJETOK OBCE	19
4.3 KOMUNIKÁCIA SAMOSPRÁVY S OBČANOM	20
5 SWOT ANALÝZA.....	21
STRATEGICKO - PROGRAMOVÁ ČASŤ	23
STRATEGICKO - PROGRAMOVÁ ČASŤ	24
FINANČNO - REALIZAČNÁ ČASŤ	31
FINANČNO - REALIZAČNÁ ČASŤ	32
VÝCHODISKÁ REALIZAČNEJ ČASŤI	32
VÝCHODISKÁ FINANČNEJ ČASŤI	36
Zoznam skratiek.....	43
Zoznam východiskových dokumentov.....	45
PRÍLOHY	46
Príloha 1	47
ZÁSOBNÍK PROJEKTOV a AKČNÝ PLÁN obce Potok pre obdobie 2023 - 2030	47
Príloha 2	49
TYPOVÉ AKTIVITY pre jednotlivé opatrenia PHSR obce Potok na roky 2023 - 2030	49

ÚVOD

Obec Potok patrí podľa administratívneho členenia do okresu Ružomberok, ktorý je súčasťou Žilinského kraja. Nachádza sa v Liptovskej kotline asi 13,8 km východne od Ružomberka.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce (ďalej ako PHSR) je strednodobý strategický dokument, ktorý je základný programový dokument samosprávy, spracovaný za účelom riešenia súčasných a budúcich ekonomických a sociálnych problémov za efektívneho využitia všetkých zložiek jeho miestneho potenciálu (ekonomického, prírodného i demografického). Je vypracovaný na základe zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení zákona č. 309/2014 Z.z. a v zmysle aktuálne platnej Metodiky tvorby PHSR z roku 2020.

Zodpovednosť za jeho implementáciu preberá obecná samospráva. Prieběžná implementácia PHSR je nevyhnutnou podmienkou **zlepšovania kvality života obyvateľov obce**, ktorí majú príležitosť aktívne participovať na rozvoji obce či už pri jeho tvorbe, priebežnej aktualizácii alebo implementácii tým, že sa iniciujú alebo zapájajú do obecných aktivít a rozvojových projektov.

Zhrnutím analytickej časti tohto dokumentu je prehľad silných a slabých stránok obce a príležitostí a ohrození z vonkajšieho prostredia. Dokument tiež identifikuje potenciál rozvoja obce, jej aktuálne potreby a možnosti v kľúčových kompetenciách, ktoré obecná samospráva zastrešuje. V strategicko - programovej časti dokumentu je zadefinovaná vízia a strategické ciele a tiež opatrenia a aktivity, ktoré vedú k ich aktívnemu napĺňaniu. Vo finančno - realizačnej časti je definovaný systém monitorovania PHSR a možnosti viaczdrojového financovania rozvoja obce, vrátane Akčného plánu projektových priorít pre obdobie rokov 2023 až 2030.

Zmluvným spracovateľom PHSR obce sa stalo **OZ Partnerstvo pre MAS Dolný Liptov**, ktorého je obec aktívnym členom podobne ako v predošlom PHSR zostavenom na obdobie rokov 2016 až 2020.

Zmluvný partner: OZ Partnerstvo pre MAS Dolný Liptov

❖ Odborný garant

Ing. Rastislav Horvát

❖ Odborné spracovanie dokumentu

Ing. Iveta Niňajová, PhD.

❖ Analytické práce

Mgr. Veronika Mikulková

❖ Administratívne práce

Ing. Katarína Čižmáriková

ANALYTICKÁ ČASŤ

1 MIESTNE DANOSTI A MIESTNY POTENCIÁL

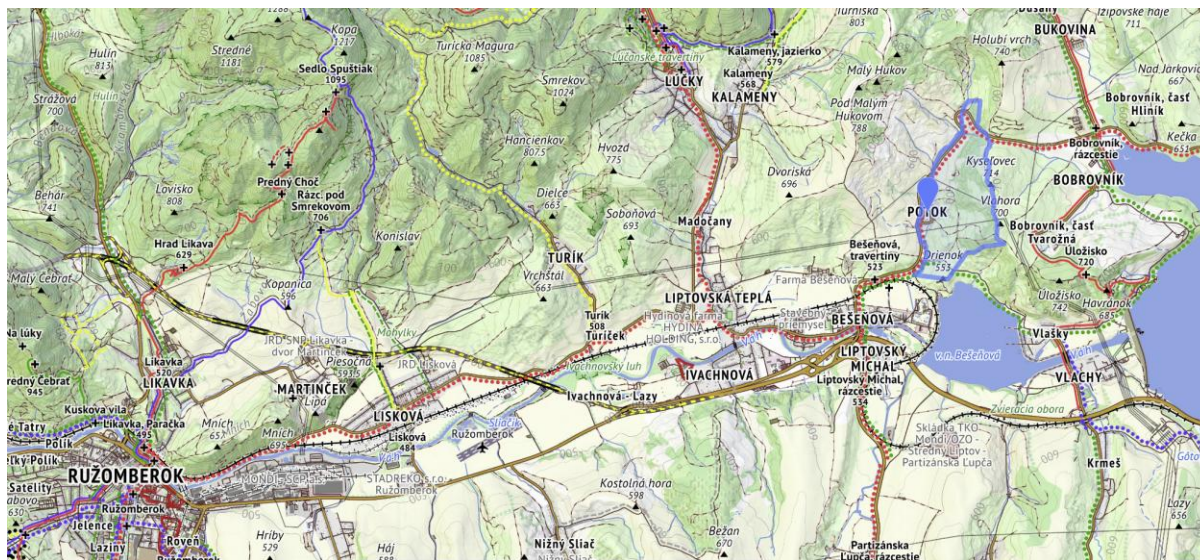
Ak má samospráva zámer, systematicky a koncepčne vytvárať a zlepšovať podmienky pre život svojich obyvateľov na území obce, mala by v plnej miere rešpektovať miestne danosti a miestny potenciál, ktoré spoločne vytvárajú isté jedinečné špecifiká, ktoré významne ovplyvňujú smerovanie a intenzitu rozvoja obce.

1.1 PRÍRODNÝ POTENCIÁL A PÔDNE POMERY

Obec Potok leží v **západnej časti Liptovskej kotliny** v nadmorskej výške **545 m n. m.** (stred obce) a od 523 do 714 m n. m. (v chotári), v okrese Ružomberok. Rozprestiera sa pod Chočskými vrchmi, v blízkosti vodnej nádrže Liptovská Mara (vzdialená 4 km) a v mierne teplej klimatickej oblasti.

Obec má prevažne **odlesnený chotár**. Ľavú stranu svahu doliny tvoria zosuvné trefohorné ílovce. Prevládajú tu hnedé lesné pôdy, priamo v obci je evidovaný smrekový lesík. Južnú časť obce, prevažne odlesneného pahorkatinného chotára, tvoria trefohorné pieskovce a bridlice, severnú zalesnenú v Chočských vrchoch slienité horniny, vápence a dolomity.

Susedí s katastrami štyroch obcí: Bešeňová, Bobrovník, Vlašky, Vluchy.

Zdroj: www.freemap.sk

Vonkajšia hranica Chráneného vtáčieho územia (CHVÚ) Chočské vrchy pretína katastrálnu hranicu obce Potok a pokračuje katastrálnou hranicou severným, východným a južným smerom na spojnicu katastrálnych území obce Potok a Bobrovník.

Územie obce patrí do hlavného **povodia Váhu**. Obcou preteká potok Holubí v dĺžke asi 2 km.

Obec sa nachádza na území **geotermálnej štruktúry Liptovskej kotliny** s prirodzenými vývermi minerálnych a termálnych vôd, najvýznamnejšie sa nachádzajú v susednej obci Bešeňová.

Územie obce spadá do katastrálneho územia Potok s celkovou rozlohou **150 ha**. Kataster obce zaberá **1,18 % výmery okresu Ružomberok**, pričom poľnohospodárska pôda zaberá 3,30 % rozlohy poľnohospodárskej pôdy okresu Ružomberok.

CELKOVÁ VÝMERA ÚZEMIA OBCE (v m²) k 31.12.2022

Územie	Poľnohospodárska pôda (PP)	Nepoľnohospodárska pôda (NPP)	podiel PP	Celková výmera
Potok	1 209 080	289 440	80,68%	1 498 520
Okres Ružomberok	36 640 055	90 074 742	28,91%	126 714 797
podiel obce na okrese v %	3,30 %	0,32%		1,18%

Zdroj: Štatistický úrad SR, DATACUBE, VBD_SK_WIN:pl5001rr

Za sledované obdobie rokov 2015 až 2022 sa výmera poľnohospodárskej pôdy najmä ornej pôdy a záhrad znížila o 2 305 m² na úkor nárastu prevažne zastavanej plochy a nádvorí, čo súviselo so stavebnou činnosťou.

Z **poľnohospodárskej pôdy** majú v roku 2022 najväčšiu výmeru (až 90,19%-ný podiel na celkovej výmere) Trvalé trávnaté porasty, pričom Orná pôda zaberá len 7% územia obce. V obci nie sú evidované žiadne ovocné sady.

VÝMERA POĽNOHOSPODÁRSKEJ PÔDY v obci Potok k 31.12.2022 (v m²)

Druh poľnohospodárskej pôdy (PP)	2015	2022	podiel	2022/2015	
				abs. zmena	zmena v %
Orná pôda	86 242	84 698	7,00%	-1 544	-1,79%
Záhada	34 435	33 938	2,81%	-497	-1,44%
Ovocný sad	0	0		0	
Trvalý trávny porast	1 090 708	1 090 444	90,19%	-264	-0,02%
Poľnohospodárska pôda - celkom	1 211 385	1 209 080	100,00%	-2 305	-0,19%

Zdroj: Štatistický úrad SR, DATACUBE, VBD_SK_WIN:pl5001rr

Z **nepoľnohospodárskej pôdy** majú v roku 2022 najväčšiu výmeru (56,08%-ný podiel na celkovej výmere) Lesné pozemky s prevažne smrekovými lesmi, pričom Zastavaná plocha a nádvoria zaberá 32,21%. Na území obce je evidované 1% nepoľnohospodárskej pôdy ako Vodné plochy, čo pravdepodobne súvisí s riekou Váh a jej prítokom Holubí.

VÝMERA NEPOĽNOHOSPODÁRSKEJ PÔDY v obci Potok k 31.12.2022 (v m²)

Druh nepoľnohospodárskej pôdy (NPP)	2015	2022	podiel	2022/2015	
				abs. zmena	zmena v %
Lesný pozemok	162 315	162 315	56,08%	0	0%
Vodná plocha	2 892	2 892	1,00%	0	0%
Zastavaná plocha a nádvorie	91 084	93 221	32,21%	2 137	2,35%
Ostatná plocha	30 844	31 012	10,71%	168	0,54%
Nepoľnohospodárska pôda - celkom	287 135	289 440	100,00%	2 305	0,80%

Zdroj: Štatistický úrad SR, DATACUBE, VBD_SK_WIN:pl5001rr

1.2 DEMOGRAFIA A ĽUDSKÉ ZDROJE

Početom obyvateľov podľa Sčítania obyvateľov v roku 2021 (ďalej ako SOBD2021) patrí Potok medzi obce v skupine od 0 do 199 obyvateľov a **na počte obyvateľov okresu Ružomberok sa podieľa 0,17%-ami.**

Územie	Základné údaje k 1.1.2016		
	Priemerný vek	Hustota (os/km ²)	Počet obyvateľov
Potok	43,94	65,4	98
okres Ružomberok	42,72	216,29	57 392
podiel na okrese v %	-	-	0,17%

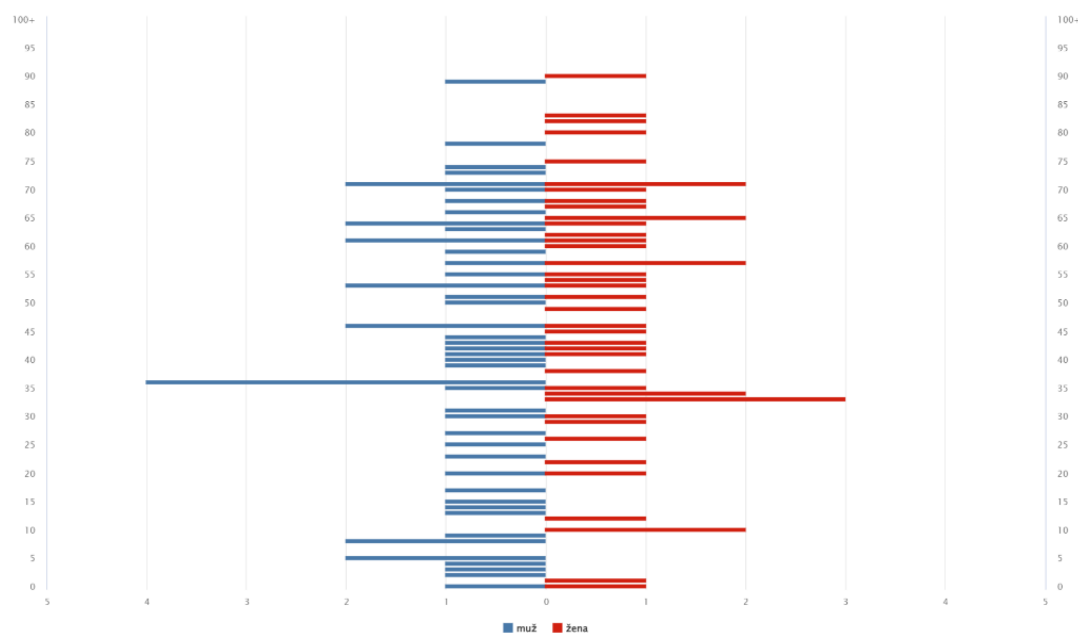
Zdroj: Sčítanie obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021)

Pohlavie: V obci Potok žije o 8 mužov (o 8% obyvateľstva obce) viac ako žien, kým v okrese Ružomberok prevláda o 2,54% viac žien ako mužov.

Územná jednotka	Spolu	Muži	Ženy
Potok	98	53	45
podiel v %	100%	54%	46%
okres Ružomberok	57 392	27 967	29 425
podiel v %	100%	48,73%	51,27%

Zdroj: Sčítanie obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021), Z01_01_OK_SK0318_OB

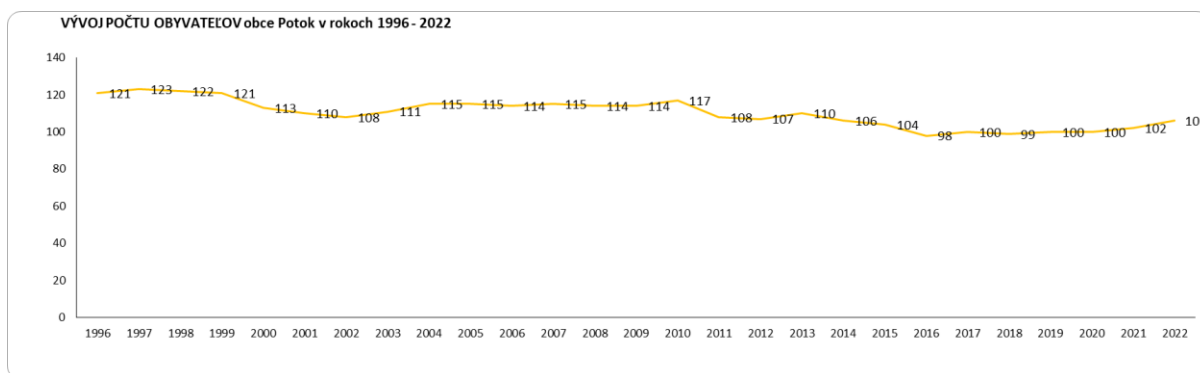
Počet obyvateľov podľa jednotiek veku v obci Potok (okres Ružomberok) k 1. 1. 2021

Zdroj: Sčítanie obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021)

Ako ukazuje tento graf v obci Potok je výrazne viac žien ako mužov vo vek 33 rokov a mužov vo veku 36 rokov.

Podľa štatistickej evidencie ŠÚSR patrí obec Potok medzi obce okresu Ružomberok, kde od roku 1996 **počet obyvateľov kontinuálne klesal**, až do roku 2017, kedy začal mierne stúpať.

Zdroj: Štatistický úrad SR, DATACUBE, vbd_dem:om7006rr

Kým celkový prírastok obyvateľstva v roku 1996 predstavoval nárast o jednu osobu, tak v roku 2014 to bol pokles o štyri osoby a v roku 2016 dokonca o šesť osôb. **V roku 2021 aj 2022 sa prejavil nárast po 4 osoby**, kedy sa do obce prisťahovalo viac obyvateľov ako odsťahovalo a narodilo viac osôb ako zomrelo.

MIGRAČNÉ SALDO obce Potok

Ukazovateľ	1996	2006	2014	2016	2019	2020	2021	2022
Živonarodení	2	1	0	1	1	2	2	-
Zomretí	1	2	0	3	1	1	1	-
Prírodný prírastok obyvateľstva	1	-1	0	-2	0	1	1	-
Migračné saldo	-	-	-4	-4	1	-1	3	4
Celkový prírastok obyvateľstva	1	1	-4	-6	1	0	4	4

Zdroj: Štatistický úrad SR, DATACUBE, vbd_dem:om7105rr

Vekové zloženie: Obec Potok disponuje **62,24% obyvateľov v produktívnom veku**, pričom počet obyvateľov v predproduktívnom (deti a mládež) a v poproduktívnom veku (seniori) je približne rovnaký (rozdiel 5 osôb na prospech poproduktívneho veku).

Územná jednotka	Spolu	Predproduktívny vek (0-14 rokov)	Produktívny vek (15-64 rokov)	Poproduktívny vek (65 a viac rokov)
Potok	98	16	61	21
podiel v %	100%	16,33%	62,24%	21,43%
okres Ružomberok	57 392	85 455	38 546	10 302
podiel v %	100%	14,89%	67,16%	17,95%

Zdroj: Sčítanie obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021), Z01_03_OK_SK0318_OB

Vzdelanie: Najviac obyvateľov obce Potok má ukončené stredné odborné (učňovské) vzdelanie (28,75%), pričom vysokoškolské vzdelanie má ukončených 23,47% obyvateľov obce.

Územná jednotka	Spolu	bez ukončeného vzdelania – osoby vo veku 0-14 rokov	Základné	stredné odborné (učňovské) (bez maturity)	úplné stredné (s maturitou)	vyššie odborné	vysokoškolské	bez školského vzdelania – osoby vo veku 15 rokov a viac	nezistené
Potok	98	12	12	28	20	2	23	0	1
podiel v %	100%	12,24%	12,24%	28,57%	20,41%	2,04%	23,47%	0%	1,02%
okres Ružomberok	57 392	6 015	9 335	12 337	15 017	3 059	9 935	111	1 583
podiel v %	100%	10,48%	16,27%	21,5%	26,17%	5,33%	17,31%	0,19%	2,76%

Zdroj: Sčítanie obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021), Z01_06_OK_SK0318_OB

Rodinný stav: V obci Potok žije o 9,19% viac obyvateľov (9 osôb) v manželstve ako slobodných.

Územná jednotka	Spolu	slobodný, slobodná	ženatý, vydatá	rozvedený, rozvedená	vdovec, vdova	nezistené
Potok	98	36	45	9	8	0
podiel v %	100%	36,73%	45,92%	9,18%	8,16%	0%
okres Ružomberok	57 392	25 257	23 249	4 542	4 233	111
podiel v %	100%	44,01%	40,51%	7,91%	7,38%	0,19%

Zdroj: Sčítanie obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021), Z01_05_OK_SK0318_OB

Národnosť: V obci Potok prevláda slovenská národnosť (94,9%), pričom z iných národností tu bývajú traja občania ukrajinskej národnosti a jeden francúzskej národnosti. Obec neevduje žiadneho občana rómskej národnosti.

Územná jednotka	Spolu	slovenská	česká	maďarská	francúzsk a	ukrajinsk á	rómska	ostatné
Potok	98	93	0	0	1	3	0	1
podiel v %	100%	94,9%	0%	0%	1,02%	3,06%	0%	1,02%
okres Ružomberok	57 392	54 518	216	69	4	58	96	2 431
podiel v %	100%	94,99%	0,38%	0,12%	0,01%	0,1%	0,17%	4,24%

Zdroj: Sčítanie obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021), Z01_11_OK_SK0318_OB

Vierovyznanie: V obci Potok je mierne prevláda evanjelické vierovyznanie (39,8%).

Územná jednotka	Spolu	bez vyznania	rímskokatolícke	evanjelické	pravoslávne	ostatné	nezistené
Potok	98	18	37	39	3	0	1
podiel v %	100%	18,37%	37,76%	39,8%	3,06%	0%	1,02%
okres Ružomberok	57 392	9 644	41 659	1 994	368	166	2 622
podiel v %	100%	16,8%	72,59%	3,47%	0,64%	0,29%	4,57%

Zdroj: Sčítanie obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021), Z01_15_OK_SK0318_OB

1.3 KULTÚRNO - HISTORICKÝ POTENCIÁL

Najstaršia správa o územnom majetku v potockom údolí je z roku 1273 pod latinským názvom **Medecus (medokýš)**. Uvedený názov pravdepodobne súvisí s hojným výskytom minerálnych prameňov v okolí obce, aj keď početné z nich prešli postupne do katastra susednej obce Bešeňová.

Spoločný údaj vzťahujúci sa na toto údolie je však z roku 1278. Kráľ Ladislav IV. daroval vtedy Klementovi z Teplej majetok, na ktorom vznikli Kalameny. Darované územie susedilo s potockým údolím, ktoré malo ľudový názov Medokýš. Aj ďalšia správa o tomto území vznikla v súvislosti s darovaním susediaceho územia. Roku 1286 Ladislav IV. daroval Mikulášovi a Marcelovi, synom Ilariovým majetok patriaci neskôr do chotára Bešeňovej. Darovaný majetok ležal medzi Váhom a potokom Medokýš.

Obe správy sa len okrajovo zmieňujú o potockom údolí, napriek tomu možno usúdiť, že tento majetok zostal vo vlastníctve uhorských kráľov v 13.-14. storočí. Koncom 14. storočia sa ho usilovali nadobudnúť zemanovia z Bešeňovej, čo sa im napokon aj podarilo.

Územím obce prechádzala v 13. storočí významná historická obchodná cesta zo Zvolenského hradu do Poľska, popod Hrad Liptov (Sielnický hrad, Liptovský Starhrad).

V listine z roku 1454 sa uvádza obec pod názvom Pathak. Potok patrila Bešeňovcom v prvej polovici 15. storočia. V druhej polovici 15. a v 16. storočia patrila drobným zemanom, časť hradnému panstvu Likava a koncom 16. storočia Kubínskovcom. V 16. storočí v Potoku zväčša už neohospodárili sedliacke domácnosti, iba želiari a miestni zemanovia. Ešte okolo roku 1584 mali kúriu, neskôr aj tá zanikla.

Na prelome 18. a 19. stor. obec vyhorela, boli zachránené len štyri rodinné domy. Aj z tohto dôvodu nie je v obci zachovaná ľudová architektúra. V obci sa nachádza **drevená zvonica** z prelomu 19. a 20. storočia. **Najstarší objekt v obci pochádza z roku 1713** a ide o murovaný rodinný dom z kameňa, s povalovými klenbami a s hrúbkou obvodových stien približne 120 cm. **Žiadna iná významná kultúrna pamiatka sa v obci nenachádza.** Aj z toho dôvodu obci nie je schválené žiadne VZN s miestnymi pamätihodnosťami.

motív nenachádzal.

Erb obce vychádza z historických symbolov. Ústredným motívom je motív **poľovného psa - chrta** s obojkom, ktorý je zobrazený v erbe rodiny Potockých, a ktorý vystihuje **pôvodné zameranie obce, a to poľovačky a oddych kráľa a kráľovských hodnostárov**. Takýto hlavný motív odlišuje obec od okolitých obcí, ktoré sa takouto históriou nemôžu hrdiť. Z erbu rodiny Potockých boli použité aj ďalšie dva motívy - **trstina a klasy**. Trstina charakterizuje močaristý charakter veľkej časti obce, ktorý vyplýval z početných minerálnych prameňov a bol aj jedným z dôvodov vhodnosti poľovačiek na vodné vtáctvo. Uvedená rastlina hojne rastie na močiaroch v katastri obce aj dnes. Obilné klasy zase charakterizujú pôvodné poľnohospodárske zameranie obyvateľov. Ďalší motív **minerálne pramene** (vlnovky v erbe) jednak charakterizujú výskyt minerálnych prameňov a močarísk v okolí obce, a zároveň odlišujú erb obce od erbu rodiny Potockých, v ktorom sa tento

Erb, pečať a zástava obce boli slávnostne uvedené do života vysvätením v nedeľu 22.10.2006.

Na území obce **nie sú evidované žiadne divadlá, kiná, múzeá ani galérie**.

Obec má zriadenú **obecnú verejnú knižnicu**. Počet čitateľov však neeviduje. Počet knižničných jednotiek sa od roku 2015 nezmenil. **Knižnica neprešla modernizáciou**. Je potrebná výmena vybavenia a nákup knižničného systému na evidenciu.

VEREJNÁ KNIŽNICA v obci Potok								
Ukazovateľ	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
počet knižničných jednotiek	1 018	1 018	1 018	1 018	1 018	1 018	1 018	1 018

Zdroj: Štatistický úrad SR, DATACUBE, [ku5008rr]

Obec nemá kultúrny dom. V obci nepôsobia **žiadne kultúrne organizácie ani spolky**.

PREHĽAD KULTÚRNYCH ORGANIZÁCIÍ A SPOLKOV v obci Potok k 31.12.2022				
Zameranie	Organizácia/Spolok	Členská základňa	Počet členov	Činnosť od roku
V obci nepôsobia žiadne kultúrne spolky ani organizácie.				

Zdroj: Interná evidencia obce

Významné osobnosti pochádzajúce z obce Potok:

- ❖ **Ing. Igor Mráz** - lesník a poľovník, bývalý riaditeľ lesného závodu v Liptovskom Hrádku s pôsobnosťou pre celý región Liptov, autor šiestnástich dielov poľovníckych poviedok z Liptova, bol známy ako Horár Sever (pamätná tabuľa na budove obecného úradu);
- ❖ **Katarína Potocká - Šramková** - poetka a manželka evanjelického farára z Paludze Pavla Šramka; nemá zriadenú pamätnú izbu, ale na budove obecného úradu má pamätnú tabuľu.

Obecná samospráva organizuje **sedem tradičných kultúrno - spoločenských podujatí**:

- ❖ Deň matiek (máj) - 50 účastníkov;
- ❖ MDD (jún) - 70 účastníkov;
- ❖ **Deň obce Potok (august) - 200 účastníkov;**
- ❖ Posedenie pre dôchodcov (október) - 40 účastníkov;
- ❖ Ekumenické bohoslužby (december) - 200 účastníkov;
- ❖ Stavanie Vianočného stromčeka (december) - 30 účastníkov;
- ❖ Silvestrovské posedenie s ohňostrojom (december) - 30 účastníkov.

Aktuálne obec pripravuje rekonštrukciu a sprístupnenie drevenej zvonice a vydáva knihu o histórii obce.

1.4 ŠPORTOVÉ TRADÍCIE A VYBAVENOSŤ PRE ŠPORT

Nakoľko obec Potok nevlastní žiadne pozemky, **nie sú v obci vybudované žiadne športoviská** a obec neprevádzkuje ani klubové priestory na športové aktivity.

Od roku 2020 v obci pôsobí **Obecný florbalový klub** Potok s 12 členmi z radov dospelých aj dorastu. Klub nemá priestory na tréningy priamo v obci a členovia klubu si ich riešia v iných obciach.

PREHĽAD ŠPORTOVÝCH ORGANIZÁCIÍ A ŠPORTOVÝCH KLUBOV v obci Potok k 31.12.2022				
Šport	Športový klub	Členská základňa	Počet členov	Činnosť od roku
Florbal	Obecný florbalový klub Potok	dorast/dospelý	12	2020

Zdroj: Interná evidencia obce

Obec Potok tradične organizuje **dve športové podujatia**, ktorých sa zúčastňuje tak po 70 účastníkov:

- ❖ Florbalový turnaj (na prelome júla a augusta),
- ❖ Športový deň pre deti (v júni).

V obci pôsobí **Dobrovoľný hasičský zbor (DHZ)**, ktorý má **23 členov**. Hasičská zbrojnica je zriadená v priestoroch obecného úradu. Stav zariadenia sa dá charakterizovať ako prevádzkyschopné.

1.5 TRÁVENIE VOĽNÉHO ČASU

Mládež sa v obci nijako neorganizuje v mládežníckom klube.

Pre trávenie voľného času detí sa v obci **nachádza detské ihrisko a klzisko. Žiadny náučný chodník** tu nebol vybudovaný.

Územná jednotka	DETSKÉ IHRISKÁ		NÁUČNÉ CHODNÍKY	
	Existujúci počet	Z toho ihrísk vo vlastníctve obce	Dĺžka náučných chodníkov v m	Z toho chodníky vo vlastníctve obce
Potok	1	1	0	0

Zdroj: Interná evidencia obce

2 MIESTNA EKONOMIKA A PODNIKANIE

V okrese Ružomberok sú dlhodobu **priemerné mesačné nominálne mzdy zamestnancov** vyššie ako v Žilinskom kraji (v roku 2022 o 31 Eur), pričom od roku 2016 vzrástli o 44%. **Miera evidovanej nezamestnanosti** sa v roku 2022 hýbala v okrese Ružomberok na úrovni 5,05%, pričom v Žilinskom kraji to bolo 4,63%.

EKONOMICKÉ UKAZOVATELE za okres Ružomberok				
Ekonomický ukazovateľ		2016	2022	2022/2016
Miera evidovanej nezamestnanosti v %		8,76%	5,05%	-3,71%
Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca v Eur		991 €	1 428 €	437 €
				44%

Zdroj: ŠÚSR, pr3108rr, np3110rr

Podľa Sčítania obyvateľstva v roku 2021 je **v obci Potok 48,98% obyvateľov ekonomicky aktívnych**, pričom prevládajú zamestnanci, ktorých je 4,63-krát viac oproti podnikateľom. Väčšina obyvateľov dochádza za prácou buď do okolitých obcí alebo mesta Ružomberok, Liptovský Mikuláš a iných väčších miest.

EKONOMICKY AKTÍVNE OBYVATEĽSTVO obce k 1.1.2021		
Územná jednotka	Počet	Podiel na celkovom obyvateľstve
Potok	48	48,98%
okres Ružomberok	27 202	47,40%

Zdroj: Sčítanie obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021), Z01_17_OK_SK0318_OB

Územná jednotka	Spolu	Zamestnanec	Podnikateľ	Nezistené	iné
Potok	48	37	8	3	0
podiel v %	100,00%	77,08%	16,67%	6,25%	0%
okres Ružomberok	27 202	2 1248	3 663	2 213	78
podiel v %	100,00%	78,11%	13,47%	8,13%	0,29%

Zdroj: Sčítanie obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021), Z01_17_OK_SK0318_OB

Za sledované obdobie rokov 2016 až 2021 **vzrástol počet podnikateľov v obci o 27,3%**, pričom početnosť fyzických osôb podnikateľov a živnostníkov vzrástla rovnako (o jeden subjekt), pričom právnických osôb o 4 subjekty.

Územná jednotka	Fyzické osoby - podnikatelia				Živnostníci				Právnické osoby				PODNIKATELIA celkom			
	2016	2021	2021/2016		2016	2021	2021/2016		2016	2021	2021/2016		2016	2021	2021/2016	
Potok	10	11	1	10%	9	10	1	11,1%	3	7	4	133,3%	22	28	6	27,3%
okres Ružomberok	1828	1 888	60	3,3%	1703	1729	26	1,5%	1054	1331	277	26,3%	4585	4948	363	7,9%

Zdroj: Štatistický úrad SR, DATACUBE, VBD_SK_WIN:og3011rr, VBD_SK_WIN:og3008rr

2.1 MIESTNE PODNIKANIE V PRIEMYSE, SLUŽBÁCH, REMESLÁCH, POTRAVINÁRSTVE A POĽNOHOSPODÁRSTVE

Obec Potok nemá v evidencii žiadnych významných podnikateľov, remeselníkov ani samostatne hospodáriacich roľníkov či farmárov.

Obec **nemá zriadený vlastný obecný podnik, ani sociálny podnik.**

Ekonomická aktivita: V obci Potok bolo k 1.1.2021 evidovaných 40 pracujúcich v produktívnom veku (40,82%) a 5 pracujúcich dôchodcov (5,10%). Ako nepracujúcich dôchodcov evidovala 23 obyvateľov (23,47%) a **dva obyvateľia boli evidovaní ako nezamestnaní (2,04%)**. V domácnosti na materskej, rodičovskej dovolenke alebo dobrovoľne (osoba v domácnosti) zotrvalo 8 osôb (8,16%).

Územná jednotka	Spolu	pracujúci (okrem dôchodcov)	pracujúci dôchodca	Dôchodca	osoba v domácnosti	osoba na materskej dovolenke	osoba na rodičovskej dovolenke	nezamestnaný	dieťa do začatia povinnej školskej dochádzky	žiak ZŠ	žiak SŠ	študent VŠ	iná	nezistené
Potok	98	40	5	23	5	0	3	2	0	8	2	2	0	0
podiel v %	100%	40,82%	5,10%	23,47%	5,10%	0%	3,06%	2,04%	0%	8,16%	2,04%	2,04%	0%	0%

Zdroj: Sčítanie obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021), Z01_16_OK_SK0318_OB

Kategórie zamestnania: V obci Potok bolo k 1.1.2021 najviac zamestnancov evidovaných na pracovných pozíciách Pracovník v službách a obchode (30%), Špecialista (15%) a Technik a odborný pracovník (15%).

Územná jednotka	Spolu	Príslušníci ozbrojených síl	Zákonnodarcovia, riadiaci pracovníci	Špecialisti	Technici a odborní pracovníci	Administratívni pracovníci, úradníci	Pracovníci v službách a obchode	Kvalifikovaní robotníci a remeselníci	Operátori a montéri strojov a zariadení	Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	Nezistené
Potok	40	0	2	6	6	2	12	0	1	2	7
podiel v %	100%	0%	5%	15%	15%	5%	30%	0%	2,5%	5%	17,5%

Zdroj: Sčítanie obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021), Z01_18_OK_SK0318_OB

Odvetvie klasifikácie ekonomických činností (OKEČ): V obci Potok bolo k 1.1.2021 najviac pracujúcich evidovaných vo Veľkoobchode a maloobchode (14,58%), v Odborných, vedeckých a technických činnostiach (10,42%), vo Verejnej správe a obrane (10,42%).

OKEČ	početnosť	podiel v%
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	1	2,08%
Ťažba a dobývanie	0	0%
Priemyselná výroba	3	6,25%
Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	2	4,17%
Dodávka vody; čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	0	0%
Stavebníctvo	4	8,33%
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	7	14,58%
Doprava a skladovanie	0	0%
Ubytovacie a stravovacie služby	2	4,17%
Informácie a komunikácia	1	2,08%
Finančné a poisťovacie činnosti	0	0%
Činnosti v oblasti nehnuteľností	0	0%
Odborné, vedecké a technické činnosti	5	10,42%
Administratívne a podporné služby	0	0%
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	5	10,42%
Vzdelávanie	3	6,25%
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	4	8,33%
Umenie, zábava a rekreácia	1	2,08%
Ostatné činnosti	2	4,17%
Nezistené	8	16,67%
Spolu	48	100%

Zdroj: Sčítanie obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021), Z01_19_OK_SK0318_OB

2.2 MIESTNE SLUŽBY CESTOVNÉHO RUCHU

Svojou polohou sa obec Potok nachádza len pár kilometrov od vodnej nádrže Liptovská Mara s výbornými podmienkami na vodné športy a rybolov, ako aj rozvíjajúcej sa osady Bobrovník s rezortom Marína Liptov a zároveň **leží v bezprostrednom susedstve významného turistického centra Bešeňová** s aquaparkom s termálnou vodou a množstvom vlastných ubytovacích kapacít apartmánového typu priamo v areáli aquaparku. **Túto strategickú polohu zatiaľ obec nevie využiť pre rozvoj obce.** V prvej fáze by vhodným predpokladom využitia tejto polohy mohla byť premena aktuálne štyroch neobývaných rodinných domov na ubytovacie zariadenia na súkromí.

Obec Potok **nie je členom** záujmového združenia právnických osôb Klaster Liptov - združenie cestovného ruchu, cez ktoré by mala možnosť ovplyvňovať aj činnosť oblastnej organizácie cestovného ruchu Región Liptov, kde je Klaster Liptov jedným z členov.

V obci **chýbajú atraktivity, ktoré by boli dôvodom návštevy obce.**

PREHĽAD PRIMÁRNEJ PONUKY CESTOVNÉHO RUCHU obce Potok k 31.12.2022				
Zložka ponuky	PRÍRODA	KULTÚRA A HISTÓRIA	ŠPORT	ATRAKCIE
Potok		Drevená zvonica	Klzsisko	Vyhliadka a fotopoint Kyselovec
			Detské ihrisko	

Zdroj: Interné spracovanie obce

V obci Potok sa nachádza **šesť ubytovacích zariadení** podľa analýzy mapy Google, portálu www.megaubytovanie.sk, web stránky obce a rezervačného portálu www.booking.com:

- ❖ **Chata Tri Zruby** s ubytovacou kapacitou 18 lôžok a 3 prístelky
- ❖ **Gazdovský dvor** s kapacitou 20 hostí, momentálne bez reštaurácie
- ❖ Chalupa u Kova
- ❖ Privát pod Vrškom – ubytovanie nie je aktuálne aktívne
- ❖ Ubytovanie u Huberta
- ❖ Apartmány potok
- ❖ Romantická chalupa

Štatistický úrad SR však neviduje žiadne údaje o ubytovacích kapacitách, ubytovaných hosťoch a ich prenocovaniach v obci Potok.

Obec Potok na základe schváleného VZN vyberá daň z ubytovania pri aktuálnej sadzbe 7 Eur na lôžko ročne.

PREHĽAD VYBRANEJ DANE Z UBYTOVANIA v obci Potok za obdobie rokov 2017 - 2022						
Ukazovateľ	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Vybraná daň z ubytovania ročne v Eur	244 €	244 €	271 €	280 €	245 €	245 €
Sadzba miestnej dane z ubytovania v Eur	6,6 €	6,6 €	6,6 €	7 €	7 €	7 €
Počet platiteľov dane	nezistené	nezistené	nezistené	nezistené	nezistené	nezistené

Zdroj: Interná evidencia obce

2.3 LESNÉ HOSPODÁRSTVO

V katastri obce Potok hospodári **Urbariát - pozemkové spoločenstvo Potok**, ktorý vznikol v roku 1996 a má 25 podielnikov.

3 MIESTNE VEREJNÉ SLUŽBY

3.1 ÚZEMNÉ PLÁNOVANIE A ÚZEMNÝ ROZVOJ

Obec Potok nemá zo zákona povinnosť spracovať územný plán obce, nakoľko má nízky počet obyvateľov.

3.2 ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Služieb, ktoré sa týkajú starostlivosti o životné prostredie z úrovne miestnej samosprávy je niekoľko. Dôležitosť tejto témy narastá najmä v súvislosti s hroziacou **klimatickou zmenou**, čo prináša viaceré výzvy pre obce a mestá v oblasti najmä zadržiavania vody v krajine a hospodárenia s vodou formou tzv. zelenej a modrej infraštruktúry.

Medzi hlavné kompetencie, ktorými sa miestna samospráva zaoberá patrí: **(1) Starostlivosť o zeleň a verejné priestranstvá, (2) Protipovodňové opatrenia, (3) Hospodárenie s pitnou vodou a odkanalizovanie, (4) Odpadové hospodárstvo, (5) Environmentálne vzdelávanie.**

Starostlivosť o zeleň a verejné priestranstvá: Obec neeviduje verejné priestranstvá ani parky, nakoľko vzhľadom na veľkosť obce nemá v obci zriadenú ani centrálnu zónu. Kvalite životného prostredia neprospieva chýbajúca verejná zeleň, neupravené predzáhradky a dvory.

Vzhľadom na nízky počet obyvateľov má obec jeden cintorín, o ktorý sa stará. Dom smútku v obci nie je, len technická budova na miestnom cintoríne.

Územná jednotka	VEREJNÁ ZELEŇ a VEREJNÉ PRIESTRANSTVÁ					
	Výmera plôch verejnej zelene v m ²	Výmera verejných priestranstiev v m ²	Počet parkov a parčíkov	Počet verejných záhonov	Počet stromov verejnej zelene	Počet lavičiek
Potok	Údaje neboli zistené.					

Zdroj: Interná evidencia obce

Hospodárenie s pitnou vodou a odkanalizovanie: Pitná voda je v obci Potok privedená do skupinového vodovodu z vodného zdroja Bešeňová. **Vodovod spravuje Vodárenská spoločnosť Ružomberok, a.s.** V obci je vybudovaných 65 prípojk. Celková dĺžka vodovodu v obci je 1 km. Okrem tohto skupinového vodovodu sa využívajú aj 4 miestne studne. Spádové vodovody v obci nie sú.

Kanalizačná sieť a čistiareň odpadových vôd (ČOV) nie je doposiaľ v obci vybudovaná. Odpadové vody sa prevažne zachytávajú do septikov a žump. Kvalite životného prostredia a zdrojom povrchovej aj podzemnej vody by prospelo, keby bola vybudovaná v obci kanalizačná sieť, pretože odpadové vody sú odvádzané do vodných tokov a žump.

VEREJNÝ VODOVOD A KANALIZÁCIA v obci Potok		2015	2022	abs. zmena 2022/2015	zmena v %
Verejná kanalizácia	Počet prípojk	0	0	0	0%
	Dĺžka kanalizačnej siete v km	0	0	0	0%
	Počet napojených obyvateľov obce	0	0	0	0%
	Podiel napojených obyvateľov obce (v %)	0	0	0	0%
Verejný vodovod	Počet prípojk	55	65	10	18,2%
	Dĺžka vodovodnej siete v km	1	1	0	0%
	Počet napojených obyvateľov obce	107	102	-5	-4,7%
	Podiel napojených obyvateľov obce (v %)	100%	100%	0	0%

Zdroj: Interná evidencia Vodárenská spoločnosť Ružomberok, a.s.

Odpadové hospodárstvo: Obec Potok **nevlastní žiadnu ďalšiu infraštruktúru odpadového hospodárstva.** Triedený zber komunálneho odpadu realizuje priamo v domácnostiach.

INFRAŠTRUKTÚRA ODPADOVÉHO HOSPODÁRSTVA NA ÚZEMÍ OBCE K 31.12.2022

Samospráva	Skládka odpadov	Zberné dvory	Zariadenia na zhodnocovanie odpadov	Zariadenia na zneškodňovanie odpadov	Kompostárne	Bioplynové stanice	Zariadenia na prípravu na opätovné použitie
Potok	nie	nie	nie	nie	nie	nie	nie

Zdroj: Interná evidencia obce

Dlhodobým zmluvným partnerom obce v oblasti zneškodňovania zložiek komunálneho odpadu sú **Technické služby mesta Ružomberok** pre všetky komodity komunálneho odpadu s výnimkou kovov.

Obec Potok vytriedi 27,2 tony komunálneho odpadu ročne (údaj za rok 2022), čo predstavuje hodnotu **256,22 kg vytriedeného odpadu na obyvateľa**.

PARTNERI ZNEŠKODŇOVANIA ZLOŽIEK KOMUNÁLNEHO ODPADU v obci Potok k 31.12.2022

Zložka odpadu	Číslo z katalógu odpadov	Vytriedené množstvo (v tonách)	Názov spoločnosti
Zmesový komunálny odpad	20 03 01	13	Technické služby Ružomberok
Plasty	20 01 39	2,43	Technické služby Ružomberok
Drobný stavebný odpad	20 03 08	0	
Sklo	20 01 02	1,59	Technické služby Ružomberok
Papier a lepenka	20 01 01	0,86	Technické služby Ružomberok
Biologicky rozložiteľný odpad	20 02 01	0	
Kovy - železo a oceľ	20 01 40 05	9,279	Zber surovín Ružomberok, DRU SUR s.r.o., Marián Ondřík
Iné komodity			
ODPAD spolu		27,159	

Zdroj: Ročný výkaz o komunálnom odpade za rok 2022

Obec Potok medzi rokmi 2019 a 2022 zvýšila úroveň vytriedenia odpadu o 34,33% **na úroveň 53,47%**, kým na úrovni okresu Ružomberok to bol tento nárast nižší (22,7%). Obec Potok vykazuje úroveň vytriedenia odpadu o 4,18% vyššiu ako je úroveň v okrese Ružomberok.

ÚROVEŇ VYTRIEDENIA KOMUNÁLNYCH ODPADOV v %

Samospráva	2019	2020	2021	2022	zmena 2022/2019	
					abs.	v %
Potok	34,33%	31,32%	50,35%	53,47%	19,14%	34,33%
okres Ružomberok	40,16%	43,98%	48,62%	49,29%	9,13%	22,7%

Zdroj: Štatistický úrad SR, DATACUBE, [zp3002rr]; údaje za okres získané zo stránky www.ruzomberok.sk¹

V okolí obce **sa nenachádzajú žiadne nelegálne skládky** zaťažujúce životné prostredie.

Environmentálne vzdelávanie: Obec **nemá uzatvorenú žiadnu spoluprácu** s organizáciami mimovládneho sektora alebo štátnymi organizáciami, s ktorými by pravidelne organizovala pre verejnosť vzdelávacie aktivity v oblasti zvyšovania environmentálneho povedomia alebo v šírení osvetu v starostlivosti o životné prostredie.

3.3 DOPRAVA

Obcou Potok **neprechádza železničná doprava**. Obcou Potok **neprechádzajú žiadne cestné komunikácie I. a II. triedy**. Okrajom intravilánu obce **prechádza spojnice cesty III. triedy**, ktorá spája Bešeňov s Liptovským Mikulášom, na ktorej sa nachádza odbočka do obce Potok, a ktorú spravuje regionálna správa ciest Správa ciest Žilinského samosprávneho kraja (cesty III/2213) v celkovej dĺžke 170 m. Táto cesta sa v obci Bešeňová napája na hlavnú cestu a potom na diaľnicu D1.

¹ www.ruzomberok.sk/informacie-o-komunalnom-odpade-vplyvu-ze-zakona.html

Územná jednotka	CESTNÁ INFRAŠTRUKTÚRA		
	Cesty I. triedy (v m)	Cesty II. triedy (v m)	Cesty III. triedy (v m)
Potok	0	0	170

Zdroj: Interná evidencia obce

Miestne komunikácie, ktoré spravuje samotná obec sú 674 m, pričom celá dĺžka je v nevyhovujúcom stave a vyžaduje si rekonštrukciu. Obec by odhadom potrebovala dobudovať aj 120 m nových úsekov miestnych komunikácií.

V obci Potok **úplne chýbajú chodníky pre peších**, esteticky upravené centrum obce **aj parkovacie miesta**. Obec má záujem vybudovať 170 m chodníkov a 100 parkovacích miest.

Územná jednotka	MIESTNE KOMUNIKÁCIE (MK)				CHODNÍKY		PARKOVACIE MIESTA		
	Počet úsekov	Celková dĺžka (v m)	MK v nevyhovujúcom stave (v m)	Potreba nových MK (v m)	Odhad nákladov (v Eur)	Existujúce (v m)	Potreba nových (v m)	Existujúce miesta (počet)	Chýbajúce miesta (počet)
Potok	2	674	674	120	168 000 €	0	170	0	100

Zdroj: Interná evidencia obce

Cez kataster obce Potok vedie **červeno značená cyklomagistrála** s označením 006, ktorá začína v Ružomberku, pokračuje cez Lúčky, Osádku a Malatinú, Malé Borové a Kvačany až k Liptovskej Mare a späť do Ružomberka. Celková dĺžka tejto značenej cyklotrasy je 70 km a obcou prechádza v dĺžke 0,5 km.

V obci nebol realizovaný **žiadny cyklochodník**.

Významný strategický projekt, ktorý v oblasti cyklomobility rieši Žilinský samosprávny kraj spoločne s viacerými liptovskými obcami, ktoré ležia pozdĺž rieky Váh je Vážska cyklomagistrála, ako významná regionálna cyklistická vetva. **Obec Potok na navrhovanej trase Vážskej cyklomagistrále však neleží.**

Územná jednotka	CYKLOMOBILITA			
	Značené cyklotrasy (počet)	Značené cyklotrasy (v km)	Cyklochodníky - zrealizované (v km)	Cyklochodníky - v príprave (v km)
Potok	1	0,5	0	0

Zdroj: Interná evidencia obce

Na prospech občanov obce Potok zabezpečuje Žilinský samosprávny kraj službu vo verejnom záujme prostredníctvom dodávateľskej dopravnej spoločnosti ARRIVA LIORBUS, a.s. **službu prímestskej autobusovej dopravy** a to na dvoch **autobusových linkách**.

PREHĽAD SPOJOV PRÍMESTSKEJ AUTOBUSOVEJ DOPRAVY v roku 2022			
Územná jednotka	Počet liniek	Číselné označenie linky/liniek, ktorá jazdí do obce	Počet autobusových zastávok v obci
Potok	2	❖ 508404: Ružomberok - Ivachnová - Lipt. Michal ❖ 508414: Liptovská Teplá - Liptovský Michal - Potok	1

Zdroj: Interná evidencia obce

3.4 ENERGETIKA

Obec Potok **nie je plynofikovaná**, a tak sú domácnosti odkázané na iné zdroje vykurovania.

Podľa SOBD2021 v obci Potok vykuruje 28 rodinných domov svoje domácnosti pevným palivom (45,9%) a **30 rodinných domov elektrinou (49,18%)**, čo znižuje negatívny dopad vykurovania na ovzdušie v obci.

Územná jednotka	Spolu	Plyn	Elektrina	Kvapalné palivo	Pevné palivo	Solárna energia	Iný	Žiadny	Nezistený
Potok	61	0	30	0	28	0	1	1	1
podiel v %	100,00%	0%	49,18%	0%	45,9%	0	1,64%	1,64%	1,64%
okres Ružomberok	23 287	6 208	2 366	39	8 391	25	5 797	192	269
podiel v %	100,00%	26,66%	10,16%	0,17%	36,03%	0,11%	24,89%	0,82%	1,16%

Zdroj: Sčítanie obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021), Z03_10_OK_SK0318_OB

Dominantným typom kúrenia v 35 rodinných domoch (57,38%) je podobne ako na úrovni okresu Ružomberok **ústredné lokálne kúrenie**.

Územná jednotka	Spolu	Ústredné kúrenie diaľkové	Ústredné kúrenie lokálne	Etážové kúrenie	Samostatné vykurovacie teleso	Iný	Bez kúrenia	Nezistený
Potok	61	0	35	0	10	14	1	1
podiel v %	100,00%	0%	57,38%	0%	16,39%	22,95%	1,64%	1,64%
okres Ružomberok	23 287	7 768	10 501	486	3 287	783	192	270
podiel v %	100,00%	33,36%	45,09%	2,09%	14,12%	3,36%	0,82%	1,16%

Zdroj: Sčítanie obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021), Z03_09_OK_SK0318_OB

Verejné osvetlenie v obci je realizované **svietidlami s vysokou energetickou náročnosťou**. Vzhľadom na ich technický stav bude potrebná celková rekonštrukcia siete verejného osvetlenia. V nasledujúcom období treba počítať s ďalším rozšírením siete verejného osvetlenia, čo súvisí s výstavbou rodinných domov vo vybraných lokalitách.

Územná jednotka	Verejné osvetlenie s LED technológiou	Rok modernizácie	Poznámka
Potok	nie		

Zdroj: Interná evidencia obce

Obec má **zateplenú jednu verejnú budovu** z dvoch budov, ktoré má zahrnuté v majetku obce.

Územná jednotka	Počet budov vo vlastníctve	z toho zateplených	Poznámka
Potok	2	1	❖ Obecný úrad s ekumenickou kaplnkou

Zdroj: Interná evidencia obce

3.5 ŠKOLSTVO

Obec Potok **nená zriadenú samostatnú základnú ani materskú školu**. Materská škola je v susednej obci Bešeňová a žiaci navštevujú základnú školu v Liptovskej Teplej. Obec nemá prehľad o týchto počtoch detí a žiakov.

3.6 SOCIÁLNE A ZDRAVOTNÉ SLUŽBY

Obec Potok nemá zdravotné stredisko. Základná zdravotná starostlivosť je občanom poskytovaná **v Zdravotnom stredisku v Liptovskej Teplej**, kde sú k dispozícii služby obvodného lekára, stomatóloga a pediatra. Odborná zdravotná starostlivosť je zabezpečená v nemocniciach v Ružomberku.

PREHĽAD O POSKYTOVANÝCH ZDRAVOTNÝCH SLUŽBÁCH v roku 2022

Územná jednotka	Zdravotné stredisko	Aké ambulancie sú poskytované v zdravotnom stredisku
Potok	-	-

Zdroj: Interná evidencia obce

Obec Potok neposkytuje v zmysle zákona č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách **žiadnu sociálnu službu**.

PREHĽAD O POSKYTOVANÝCH SOCIÁLNYCH SLUŽBÁCH v roku 2022 v zmysle zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách

Územná jednotka	Opatrovateľská služba – v prirodzenom (domácom) prostredí klienta	Zariadenie pre seniorov a domov sociálnych služieb (DSS)	Denné centrum pre seniorov s jedálňou	Detské jasle	Komunitné centrum	Útulok pre občanov bez prístrešia	Zariadenie núdzového bývania	Nocľaháreň	Denný stacionár pre seniorov a zdravotne znevýhodnené osoby
Potok	nie	nie	nie	nie	nie	nie	nie	nie	nie

Zdroj: Interná evidencia obce

Obec **nená zriadený Klub seniorov**. Dôchodci nie sú v obci nijako organizovaní.

POČTY SENIOROV ORGANIZOVANÝCH V KLUBE SENIOROV v obci Potok v rokoch 2015 - 2022									
Sociálna služba	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	zmena 2022/2015
Počet dôchodcov organizovaných v Klube seniorov	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Zdroj: Interná evidencia obce

3.7 BÝVANIE

V obci sa podľa Sčítania obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021) nachádza **61 rodinných domov** a rovnaký počet bytov s priemernou podlahovou plochou 107,61 m². Bytové domy ani nájomné bytové jednotky sa tu nenachádzajú. Aktuálne sú v obci štyri neobývané domy.

K 31.7.2023 obec rieši dve stavebné povolenia na rodinné domy a jedno na rekreačnú chatu.

Územná jednotka	Počet domov	z toho		Počet bytov	z toho			Priemerná podlahová plocha bytu v m ²	Obývanosť s trvalým pobytom
		rodinné domy	bytové domy		v rodinných domoch	v bytových domoch	obecné byty		
Potok	61	56	0	61	56	0	0	107,61	54,1%
okres Ružomberok	14 483			23 287					76,79%
podiel na okrese v %	0,42%			0,26%					

Zdroj: Sčítanie obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021), Z03_01_OK_SK0318_OB, Z02_01_OK_SK0318_OB

3.8 BEZPEČNOSŤ

Obec Potok **nemá zriadenú obecnú políciu**, v prípade potreby spolupracuje so štátnou políciou. V obci nie je vybudovaný kamerový systém na monitorovanie bezpečnosti a majetku občanov.

Dopravná nehodovosť v obci nie je problematická, nakoľko sa obec nachádza mimo hlavných dopravných ťahov.

V obci Potok pôsobí **Dobrovoľný hasičský zbor (DHZ)**, ktorý má 23 členov. Hasičská zbrojnica je v priestoroch obecného úradu. Stav zariadenia sa dá charakterizovať ako prevádzkyschopné. DHZ má k dispozícii protipovodňový vozík. Potrebovali by dokúpiť ďalšie nové vybavenie a hasičské vozidlo, taktiež zrekonštruovať zbrojnicu.

Protipovodňové opatrenia: Obec **má vypracovaný protipovodňový plán**. Členovia Dobrovoľného hasičského zboru v obci sú vyškolení pre prípad zásahu v prípade povodne. Obec má vzhľadom na blízkosť vodnej nádrže Liptovská Mara vo výbave protipovodňový vozík. Má vypracovaný povodňový plán zabezpečovacích a záchranných prác, evakuačný plán v prípade povodní, zriadený krízový štáb obce. Vykonáva pravidelné skúšky spojenia a skúšky sirén.

Miestny potok nie je vyregulovaný.

Civilná ochrana: Obec zabezpečuje civilnú obranu v zmysle platnej legislatívy. Pravidelné školenia zabezpečuje Okresný úrad v Ružomberku; pravidelné kontroly vykonávajú pracovníci Ministerstva obrany SR a Odboru obrany štátu Žilina.

4 SPRAVOVANIE MAJETKU OBCE A VECÍ VEREJNÝCH

4.1 FUNGOVANIE OBECNEJ SAMOSPRÁVY

Obecný úrad vykonáva všetky kompetencie určené pre samosprávu. Spravuje obecný majetok. Budova obecného úradu sa nachádza v centre obce.

Obec zamestnáva starostu obce a jedného zamestnanca, ktorí pracujú na čiastočný pracovný úväzok.

Obecné zastupiteľstvo v obci Potok má **5 poslancov**. Pri obecnom zastupiteľstve fungujú **dve poradné komisie**: kultúrna komisia (1 člen) a stavebná komisia (3 členovia).

Obec **nemá žiadne partnerské obce** na Slovensku ani v zahraničí. Doteraz nerealizovala žiadne projekty s cezhraničnými partnermi.

V obci Potok nemá sídlo **žiadne občianske združenie**.

Obec je členom **dvoch združení**: Združenia miest a obcí Slovenska (ZMOS) a MAS Dolný Liptov.

4.2 ROZPOČET A MAJETOK OBCE

Obec Potok netvorí rozpočet v štruktúre programového rozpočtu, ani nevyčleňuje časť rozpočtu na participačný rozpočet.

V roku 2022 obec hospodárila s ročným rozpočtom na úrovni **43,9 tis. Eur**, z čoho všetky zdroje vynakladala na bežné výdavky. Kapitálové výdavky nerealizovala. Priemerný výdavok na obyvateľa obce predstavuje 447,81 Eur, čo súvisí s veľkosťou obce. Ide o jednu z najnižších hodnôt výdavku na obyvateľa v okrese Ružomberok aj s ohľadom na nízky objem príjmov obce z externých zdrojov formou prijatých dotácií.

PREHĽAD VÝDAVKOV OBCE za rok 2022						
Územná jednotka	Bežné výdavky (BV)	Kapitálové výdavky (KV)	Finančné operácie (FO)	SPOLU	Počet obyvateľov	Suma výdavku na obyvateľa
Potok	43 885,28 €	0 €	0 €	43 885,28 €	98	447,81 €
podiel v %	100,00%			100,00%		

Zdroj: Interná evidencia obce

Obec Potok vynaložila od roku 2017 do roku 2022 len 38 980 Eur na investície, väčšinu na prístavbu, rekonštrukciu a modernizáciu obecného úradu.

PREHĽAD KAPITÁLOVÝCH VÝDAVKOV obce Potok za roky 2017 - 2022		
Rok	Kapitálové výdavky v Eur	Špecifikácia investícií
2017	18 104 €	❖ prístavba obecného úradu
2018	11 414 €	❖ výstavba altánku
2019	0 €	
2020	5 732 €	❖ rekonštrukcia a modernizácia obecného úradu
2021	3 730 €	❖ rekonštrukcia a modernizácia obecného úradu
2022	0 €	
CELKOM	38 980 €	

Zdroj: Interná evidencia obce

Obec Potok od roku 2017 do roku 2022 získala na dotáciách od 1 000 Eur (rok 2019) do 5 100 Eur (rok 2017) ročne. V rokoch 2017, 2018, 2019 a 2022 získala dotáciu od Žilinského samosprávneho kraja (každoročne 1 tis. Eur) a v rokoch 2017 a 2022 od Mondi SCP (v roku 2017 až 4 tis. Eur na zlepšenie životného prostredia v oblasti odpadového hospodárstva v obci).

PREHĽAD O PRIJATÝCH DOTÁCIÁCH z rozpočtu obce Potok za obdobie rokov 2017 - 2022

rozpočtový rok	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Prijatá dotácia v Eur	5 100 €	1 512 €	1 000 €	0 €	0 €	2 500 €

Zdroj: Interná evidencia obce

V roku 2022 obec prijala z externých zdrojov 4 tis. Eur od troch subjektov.

PREHĽAD O PRIJATÝCH DOTÁCIÁCH obce Potok v roku 2022

Zdroj podpory	Oblasť pôsobenia	Suma dotácie v Eur	Špecifikácia
ŽSK	Rozvoj verejnej športovej infraštruktúry	1 100 €	
Mondi SCP	Zlepšenie životného prostredia	1 500 €	
DHL	Materiál a vybavenie	1 400 €	
CELKOM		4 000 €	

Zdroj: Interná evidencia obce

Obec **nevyčleňuje žiadne finančné prostriedky** z obecného rozpočtu na dotácie pre organizácie a spolky.

PREHĽAD O POSKYTNUTÝCH DOTÁCIÁCH z rozpočtu obce Potok za obdobie rokov 2017 - 2022

rozpočtový rok	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Poskytnutá dotácia v Eur	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €

Zdroj: Interná evidencia obce

Obec Potok je vlastníkom a správcom **dvoch verejných budov**.

Územná jednotka	Počet budov vo vlastníctve	Poznámka
Potok	2	❖ Obecný úrad s kaplnkou, ❖ Technický dom na cintoríne

Zdroj: Interná evidencia obce

4.3 KOMUNIKÁCIA SAMOSPRÁVY S OBČANOM

Informácie sa v obci Potok prenášajú buď prostredníctvom obecného rozhlasu alebo zverejnením vo vývesnej skrinke umiestnenej pred obecným úradom. Obec má k dispozícii vlastnú webovú stránku www.potok.sk, ktorú aktualizuje. .

V obci je zavedený **obecný rozhlas**. Rozvod je realizovaný vonkajším vedením, pripojeným z budovy obecného úradu. Je potrebné vykonať jeho rekonštrukciu zavedením bezdrôtového systému a rozšírenie siete do periférnych častí obce.

Obec nemá zriadenú prevádzku Slovenskej pošty.

Internet v obci je zabezpečený cez Telecom (optika, antény).

5 SWOT ANALÝZA

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
MIESTNY POTENCIÁL	
❖ mierny nárast počtu obyvateľov obce od roku 2017, ❖ tiché a pomerne zachovalé prírodné okolie obce, ❖ výhodná poloha obce a jej dopravná dostupnosť, ❖ príbeh poetky Kataríny Potockej, manželky evanjelického farára z Paludze, ❖ obecná verejná knižnica, ❖ Obecný florbalový klub Potok s 12 členmi, ❖ v príprave je projekt sprístupnenia a rekonštrukcie miestnej zvonice.	❖ žiadne náučné chodníky, žiadna pamätná izba ani schválený zoznam miestnych pamätihodností a pamiatky, ❖ neobrábané polia a lúky, chýbajúce ovocné sady, ❖ žiadna infraštruktúra pre kultúru a šport, ❖ obecná knižnica nebola zmodernizovaná, ❖ žiadne kultúrne spolky ani organizácie, ❖ málo atraktívne kultúrne podujatie určené skôr pre miestnych obyvateľov ako turistov, ❖ florbalisti nemajú v obci vlastné priestory na tréningy.
MIESTNA EKONOMIKA A PODNIKANIE	
❖ susediaca obec s turisticky navštevovanou obcou Bešeňová, ❖ tranzitná obec pre návštevníkov Liptovskej Mary a archeoskanzenu Havránok, ❖ rastúci počet podnikateľov a živnostníkov v obci, ❖ šesť aktívnych ubytovacích zariadení v obci..	❖ nevyužitý potenciál susedstva s turistickou obcou Bešeňová a Liptovskou Marou, ❖ chýbajúce turistické atrakcie, ❖ chýbajúca spolupráca s okolitými obcami s cieľom vytvorenia spoločného produktu cestovného ruchu, ❖ chýbajúca kontrola výberu dane z ubytovania a sadzba dane stanovená paušálom na rok, ❖ žiadni samostatne hospodáriaci roľníci a farmári využívajúci miestny potenciál, ❖ chýba prepojenie peším chodníkom a cyklochodníkom Bešeňová - Potok, ❖ obec nemá vlastný sociálny ani obecný podnik, ❖ obecnej samospráve chýba prehľad o podnikateľoch so sídlom v obci, ❖ dochádzanie občanov za prácou väčšinou do Ružomberka.
MIESTNE VEREJNÉ SLUŽBY	
❖ úzka spolupráca s obcou Liptovská Teplá, ktorá poskytuje verejné služby aj občanom obce Potok (školské, zdravotnícke), ❖ dobré prepojenie obecnej komunikácie na hlavnú cestnú sieť, ❖ obec leží na červenej cyklomagistrále do Lúčok, ❖ obec s priemernou úrovňou triedenia zložiek komunálneho odpadu v okrese Ružomberok (53,47%), ❖ žiadne čierne skládky, ❖ ekumenická kaplnka zriadená na obecnom úrade, ❖ jedna verejná budova z dvoch je zateplená.	❖ chýba centrálny obecný priestor, chodníky a parkovacie miesta, ❖ miestne komunikácie nie sú zrekonštruované, ❖ málo verejnej zelene a nízka atraktívnosť verejných priestranstiev, ❖ slabé zázemie cyklomobility pre cyklistov na červenej magistrále, ❖ vykurovanie pevným palivom a slabé využívanie OZE na vykurovanie a výrobu energie, prevláda lokálne ústredné kúrenie bytov, ❖ energeticky náročné verejné osvetlenie, ❖ chýbajúca obecná kanalizácia, ❖ nedobudovaná infraštruktúra a vybavenosť pre odpadové hospodárstvo (kompostovisko, zberný dvor), ❖ neaktívni miestni seniori ani mládež, ❖ len 54,1% vlastníkov bytov má v obci trvalý pobyt, ❖ obec nevlastní žiadne nájomné byty a je tu obmedzená ponuka bytov a pozemkov na rodinné domy, ❖ slabé environmentálne povedomie a chýbajúca osвета, ❖ obec neposkytuje žiadne sociálne služby,

	❖ chýbajú zmysluplné mimoškolské aktivity pre miestnych žiakov, ktorí navštevujú základnú školu mimo obce, aby trávil spoločný čas v priestoroch obce.
SPRAVOVANIE MAJETKU OBCE A VECÍ VEREJNÝCH	
❖ člen MAS Dolný Liptov, ❖ etablovaný Dobrovoľný hasičský zbor s 23 členmi, ❖ zrekonštruovaná budova Obecného úradu.	❖ obec nemá schválený územný plán, ❖ obec netvorí programový ani participačný rozpočet, ❖ nízke vlastné príjmy na investície do rozvoja obce a nízke čerpanie externých dotácií a grantov, ❖ žiadne pozemky vo vlastníctve obce, ❖ žiadne záujmové združenia v obci, ❖ zarastanie brehov potoka Holubí, ktorý nie je vyregulovaný, ❖ nízky záujem o veci verejné a slabá spolupráca na obecnej úrovni, ❖ chýbajúce cezhraničné partnerstvá, žiadna partnerská obec, ❖ nezrekonštruovaný obecný rozhlas ❖ nezrekonštruovaná požiarna zbrojnica.
PRÍLEŽITOSTI	OHROZENIA
❖ finančné zdroje z EŠIF (Program Slovensko, IÚS VÚC, Plán obnovy a odolnosti), Program rozvoja vidieka, cezhraničná spolupráca INTERREG, ❖ podpora zelenej tranzície a dekarbonizácie v EÚ a prechodu na obnoviteľné zdroje energie, ❖ podpora digitalizácie verejných služieb v EÚ, ❖ podpora komunitného organizovania a zapájania verejnosti do spravovania vecí verejných, ❖ štátna sociálna politika pre sociálne ohrozené skupiny, ❖ nárast využívania internetu a sociálnych sietí na komunikáciu s občanmi, ❖ rozvoj obecnej a mimoobecnej spolupráce - budovanie partnerstiev s podnikateľských a neziskovým sektorom a inými samosprávami (susedné obce, samospráva v regióne aj mimo neho), ❖ nárast digitálnych zručností a environmentálneho povedomia občanov, ❖ rastúci záujem Slovákov o cestovanie po Slovensku, ❖ rozvoj práce z domu a na diaľku.	❖ starnutie populácie na Slovensku, ❖ vysoká byrokratická záťaž pri čerpaní eurofondov, ❖ nízka miera decentralizácie kompetencií, právomocí a financií na obce - chýbajúce vlastné zdroje na rozvoj obce, ❖ historicky najnižšia miera dôvery občanov v štát a vymožitelnosť práva, ❖ nestabilné legislatívne prostredie a časté zmeny zákonov, ❖ odchod mladých ľudí z vidieka do mesta prípadne do zahraničia za štúdiom a prácou, ❖ globálna zmena klímy a klimatické ohrozenia (zvyšovanie teplôt, sucho, extrémne zrážky, veterné smršte, ai) - prívalové dažde a lokálne záplavy spôsobené zmenou klímy aj nadmernými výrubmi, ❖ priemyselné znečisťovanie ovzdušia a prostredia ako MONDI SCP Ružomberok, ❖ energetická a ekonomická kríza a výrazne rastúce výdavky domácností a životné náklady jednotlivcov, ❖ rýchle životné tempo, pasívne trávenie voľného času v rodinách, uzatváranie sa do seba a svojich rodín, nízka miera angažovania sa v komunitách, ❖ zmenené návyky detí a mládeže - rastúce trávenie voľného času na internete.

**STRATEGICKO -
PROGRAMOVÁ
ČASŤ**

STRATEGICKO - PROGRAMOVÁ ČASŤ

Pri spracovaní strategicko - programovej časti sme vychádzali aj z **predošlého PHSR obce Potok na roky 2016-2020** a jeho plnenia, ktorý mal stanovené nasledovné ciele.

Vízia do roku 2025	Obec Potok v následných 10 až 15 rokoch bude obcou, ktorá vytvorí všetkým svojim obyvateľom kvalitné podmienky na plnohodnotný život v miestnej komunite. Svoj zámer podporí rozhodnutiami a opatreniami tak, aby obec Potok bola dobrým miestom na bývanie, kde bude zabezpečený primeraný štandard v technickej vybavenosti obce v kultúrnej, telovýchovnej a sociálnej oblasti.			
Priorita	Opatrenie, aktivita (R = realizované, ČR = čiastočne realizované, N = nezrealizované)	R	ČR	NR
1. PRIEMYSEL A SLUŽBY - PODNIKATEĽSKÉ PROSTREDIE V OBCE	1.1 Rozšírenie siete obchodov			x
	1.2. Rozšírenie siete služieb			x
	1.3. Zriadenie autoservisu a pneuservisu			x
	1.4. Dlhodobá podpora miestnych podnikateľov		x	
2. BYTOVÁ VÝSTAVBA, HROMADNÁ BYTOVÁ VÝSTAVBA	2.1. Vypracovanie urbanistických štúdií pre lokality v obci			x
	2.2. Individuálna bytová výstavba vo vybraných lokalitách		x	
	2.3. Výstavba HBV vo vybraných lokalitách			x
3. ROZVOJ CESTOVNÉHO RUCHU	3.1. Vypracovanie štúdie rozvoja cestovného ruchu v obci Potok			x
	3.2. Výstavba penziónu			x
	3.3. Vybudovanie kapacít pre rekreáciu		x	
	3.4. Dobudovanie značenia cyklotrás a peších turistických trás			x
	3.5. Cykloturistická základňa, požičovňa a servis pre zimné a letné športy a vodné športy			x
	3.6. Vybudovanie a osadenie informačných tabúl			x
	3.7. Zriadenie turisticko- informačnej kancelárie			x
4. LOKÁLNA INFRAŠTRUKTÚRA OBCE	4.1. Zriadenie parkoviska pred OcÚ a v centre obce		x	
	4.2. Vybudovanie detského ihriska		x	
	4.3. Oddychové zóny			x
	4.4. Úprava priestorov okolo potokov, doregulovanie a kultivácia brehov			x
5. ENVIRONMENTÁLNA INFRAŠTRUKTÚRA – VODOVOD A ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO OBCE	5.1. Zriadenie centrálného kompostoviska pre obec			x
	5.2. Vybudovanie kanalizácie			x
	5.3. Doregulovanie potokov			x
6. CHODNÍKY A MIESTNE KOMUNIKÁCIE	6.1. Rekonštrukcia lesných a poľných ciest			x
	6.2. Rekonštrukcia a obnova miestnych komunikácií			x
	6.3. Výstavba a rekonštrukcia chodníkov			x
7. ELEKTRIFIKÁCIA OBCE	7.1. Rekonštrukcia a rozšírenie rozvodnej elektrickej siete súvisiace s realizáciou bytovej výstavby		x	
	7.2. Rekonštrukcia verejného osvetlenia			x
8. SOCIÁLNA OBLASŤ	8.1. Zvýšiť starostlivosť o dôchodcov a občanov závislých na opatrovateľskú službu			x
9. TELEKOMUNIKAČNÉ SIETE, PROPAGÁCIA OBCE A INFORMATIZÁCIA	9.1. Rekonštrukcia miestneho rozhlasu			x
	9.2. Celková rekonštrukcia a rozšírenie telekomunikačných sietí			x
	9.3. Vydávanie obecných novín - občasníka			x

OBČIANSKEJ SPOLOČNOSTI	9.4. Zriadenie a prevádzka turisticko-informačnej kancelárie v obci			x
	9.5. Publikácia o obci Potok, propagačné tlačoviny			x
10. OŽIVENIE ĽUDOVÝCH TRADÍCIÍ A PÔVODNÝCH ĽUDOVÝCH REMESIEL	10.1. Oživenie ľudových tradícií	x		
11. PODPORA OBČIANSKEJ SPOLOČNOSTI	11.1. Posilnenie života miestnej komunity		x	
	11.2. Podpora tvorby partnerstiev na miestnej, regionálnej, národnej, medzinárodnej úrovni		x	
12. ZAMESTNANOSŤ OBYVATEĽOV	12.1. Podpora zamestnanosti v obci			x

Zdroj: PHSR obce na roky 2016 - 2020

Podkladom pre vypracovanie strategicko-programovej časti PHSR obce Potok na roky 2023 - 2030 je analytická časť tohto strategického dokumentu a strategicko-programová časť predchádzajúceho PHSR obce Potok na roky 2016-2020. Ako uvádza prehľadná analýza plnenia navrhutej rozvojovej stratégie na roky 2016-2020 obce Potok (tabuľka vyššie), viaceré navrhnuté opatrenia a aktivity **v predošlom PHSR obce skôr neboli realizované, alebo len čiastočne realizované**, a preto sú mnohé pre obec naďalej aktuálne aj pre obdobie rokov 2023 až 2030.

Analytická časť tohto strategického dokumentu PHSR obce na roky 2023 - 2030 identifikovala hlavný rozvojový potenciál obce jeho limity a trendy rozvoja, ktoré vyplývajú predovšetkým z nastavenia podporných nástrojov politiky EÚ pre stimulovanie regionálneho rozvoja z úrovne EÚ, najmä pre čerpanie EŠIF pre roky 2021-2027 v Programe Slovensko. Túto strategicko - programovú časť sme na princípe kaskádového strategického programovania napojili na Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja / IÚS VÚC Žilinský samosprávny kraj 2021+.

Strategicko-programová časť PHSR obce Potok na roky 2023 - 2030 obsahuje návrh "Stromu cieľov" zloženého z nasledovných častí:

1 vízie a 1 hlavného cieľa	4 strategické ciele v 4 prioritách: (1) Plné využitie miestneho potenciálu (2) Podpora miestnej ekonomiky (3) Rozvoj miestnych služieb (4) Lepšie spravovanie obce a vecí verejných	20 špecifických cieľov	55 opatrení
---------------------------------------	--	---------------------------------------	------------------------

Dôležitým zdrojom informácií pre stanovenie cieľov, opatrení a typových aktivít PHSR obce Potok na roky 2023 - 2030 boli aj osobné stretnutia so starostom obce a poslancami obecného zastupiteľstva obce Potok.

Vízia rozvoja obce Potok do roku 2030

(je prevzatá z predošlého PHSR nakoľko je naďalej aktuálna):

Obec Potok by mala byť do roku 2030 atraktívnejšia pre všetkých svojich obyvateľom, tým že im poskytne kvalitné podmienky na plnohodnotný život v miestnej komunite, kvalitné a tiché bývanie s primeraným štandardom technickej vybavenosti obce, dostatočné služby v kultúrnej, športovej a sociálnej oblasti a pre svoj rozvoj využije blízkosť turistických centier Liptovská Mara a Bešeňová.

Hlavný cieľ

Ďalší rozvoj obce Potok a naplnenie vízie jej rozvoja do roku 2030 bude podmienený schopnosťou samosprávy a aktérov územnej spolupráce koordinovane reagovať na príležitosti a výzvy, ktorým obec bude čeliť v nasledovných prioritách: (1) Plné využitie miestneho potenciálu, (2) Podpora miestnej ekonomiky, (3) Rozvoj miestnych služieb a (4) Lepšie spravovanie obce a vecí verejných.

Priorita	Strategický cieľ	Špecifické ciele (počet)
PLNÉ VYUŽITIE Miestneho potenciálu	1. Vytvárať podmienky pre ochranu a zlepšovanie prírodných zdrojov, zhodnocovanie kultúrne - historického dedičstva, pre všestranný rozvoj talentu detí a mládeže a aktívne športové vyžitie obyvateľov obce.	4
PODPORA Miestnej ekonomiky	2. Stimulovať udržateľný rast miestnej ekonomiky podporou miestneho podnikania a podnikateľských investícií v obci, dobrými pracovnými príležitosťami na trhu práce a posilňovaním rozvoja cestovného ruchu.	4
ROZVOJ Miestnych služieb	3. Udržateľne budovať a udržiavať infraštruktúru a vybavenosť pre poskytovanie miestnych služieb samosprávou (udržateľný územný rozvoj a územné plánovanie, adaptácia sídla na zmenu klímy, udržateľná doprava, energetické a obehové hospodárstvo, sociálne a zdravotné služby, vzdelávanie, bývanie, bezpečnosť) v záujme rastu kvality života miestnych obyvateľov.	9
LEPŠIE SPRÁVOVANIE OBCE A vecí verejných	4. Dosiahnuť lepšie spravovanie vecí verejných s podporou optimalizácie riadiacich procesov a zvyšovaním kvality komunikácie samosprávy s občanmi, digitálnou dostupnosťou služieb samosprávy a s pomocou partnerstiev územnej spolupráce.	3

Každý strategický cieľ má definované špecifické ciele, ktoré sú uvedené v prehľade nižšie. Každý špecifický cieľ má definované opatrenia, ich typové aktivity a kľúčové indikátory úspechu.

Priorita	Špecifický cieľ	Opatrenie (počet)
1. PLNÉ VYUŽITIE Miestneho potenciálu	1.1 Zabezpečovať ochranu a zlepšovať kvalitu prírodných zdrojov (ovzdušia, pôdy, lesov, biodiverzity, vody a prírodných ekosystémov)	3
	1.2 Zachovávať a zhodnocovať kultúrne a historické dedičstvo, rozvíjať živú kultúru a uchovávať tradície	3
	1.3 Vytvárať podmienky pre všestranný rozvoj talentu u detí a mládeže a podporovať ich zdravý životný štýl	2
	1.4 Vytvárať podmienky pre aktívne športové vyžitie všetkých občanov obce	2
2. PODPORA Miestnej ekonomiky	2.1 Systematicky podporovať investovanie a podnikanie v obci	2
	2.2 Udržiavať a vytvárať dobré pracovné príležitosti na trhu práce	2
	2.3 Udržateľne rozvíjať miestnu ekonomiku a miestne podnikanie podporou ekosystémových služieb	3
	2.4 Aktívne podporovať a posilňovať udržateľný rozvoj cestovného ruchu a systém destinačného manažmentu v regióne Liptov	4
3. ROZVOJ Miestnych služieb	3.1 Podporovať udržateľné riadenie architektonického a územného rozvoja obce na princípoch participácie verejnosti	2
	3.2 Podporovať adaptáciu sídla a krajiny na dopady zmeny klímy	4
	3.3 Zavádzať princípy obehového hospodárstva a cirkulárnej ekonomiky a zlepšovať nakladanie s odpadom	1
	3.4 Podporovať udržateľnú dopravnú mobilitu	5
	3.5 Zlepšovať dostupnosť a zvyšovať efektívnosť energetickej infraštruktúry	2
	3.6 Vytvárať podmienky pre moderné a adaptabilné vzdelávanie	3
	3.7 Zabezpečovať moderné, dostupné, kvalitné a efektívne sociálne a zdravotné služby	4
	3.8 Vytvárať zodpovedajúce podmienky pre bývanie pre všetky skupiny obyvateľov	3
	3.9 Zvyšovať bezpečnosť obyvateľov a návštevníkov a zlepšovať ochranu ich života, zdravia a majetku	2
4. LEPŠIE SPRÁVOVANIE OBCE A vecí verejných	4.1 Skvalitňovať služby občanom a optimalizovať procesy riadenia a komunikácie samosprávy	5
	4.2 Zlepšovať digitálnu dostupnosť a podporovať rozvoj „informačnej spoločnosti“	2
	4.3 Budovať a podporovať partnerstvá územnej spolupráce	1
CELKOM	20	55

Zadefinovaných 20 špecifických cieľov strategickej časti PHSR obce sú napĺňané prostredníctvom **55 navrhnutých opatrení**. Každé opatrenie má v Prílohe č.2 definované typové aktivity, ktoré by obec v období rokov 2023 až 2030 mohla napĺňať.

PRIORITA 1: Plné využitie miestneho potenciálu

Strategický cieľ 1: Vytvárať podmienky pre ochranu a zlepšovanie prírodných zdrojov, zhodnocovanie kultúrne - historického dedičstva, pre všestranný rozvoj talentu detí a mládeže a aktívne športové vyžitie obyvateľov obce.

Špecifické ciele	Opatrenie
1.1 Zabezpečovať ochranu a zlepšovať kvalitu prírodných zdrojov (ovzdušia, pôdy, lesov, biodiverzity, vody a prirodzených ekosystémov)	1.1.1 Prispievať k ochrane ovzdušia, lesov a poľnohospodárskej pôdy
	1.1.2 Podporovať zastavenie poklesu biodiverzity, strát biotopov, poškodzovania ekosystémov a degradácie krajiny
	1.1.3 Podporovať ochranu vôd, zásobovanie pitnou vodou a čistenia odpadových vôd
1.2 Zachovávať a zhodnocovať kultúrne a historické dedičstvo, rozvíjať živú kultúru a uchovávať tradície	1.2.1 Podporovať citlivú obnovu a renováciu kultúrnych pamiatok a miestnych pamätihodností v obci
	1.2.2 Podporovať rozvoj kultúrnych spolkov a združení na území obce
	1.2.3 Zhodnocovať a oživovať kultúrne dedičstvo podporou činnosti tradičných kultúrnych inštitúcií a prostredníctvom kultúrneho turizmu
1.3 Vytvárať podmienky pre všestranný rozvoj talentu u detí a mládeže a podporovať ich zdravý životný štýl	1.3.1 Podporovať kultúrne a športové voľnočasové aktivity detí a mládeže prostredníctvom škôl, záujmových klubov a združení
	1.3.2 Podporovať mládežnícke projekty, združovanie mladých a ich zapájanie do dobrovoľníckych aktivít
1.4 Vytvárať podmienky pre aktívne športové vyžitie všetkých občanov obce	1.4.1 Podporovať šport ako súčasť zdravého životného štýlu bez ohľadu na vek
	1.4.2 Efektívne budovať, renovovať a modernizovať športovú infraštruktúru a jej vybavenie

PRIORITA 2: Podpora miestnej ekonomiky

Strategický cieľ 2: Stimulovať udržateľný rast miestnej ekonomiky podporou miestneho podnikania a podnikateľských investícií v obci, dobrými pracovnými príležitosťami na trhu práce a posilňovaním rozvoja cestovného ruchu.

Špecifické ciele	Opatrenie
2.1 Systematicky podporovať investovanie a podnikanie v obci	2.1.1 Podporovať aktivity na prospech podnikateľov v obci (podujatia, iniciatívy a pilotné projekty)
	2.1.2 Revitalizovať nevyužívané verejné budovy a pozemky na nový účel pre podnikateľov a investorov
2.2 Udržiavať a vytvárať dobré pracovné príležitosti na trhu práce	2.2.1 Zlepšovať prístup obyvateľov k službám zamestnanosti
	2.2.2 Podporovať vytváranie pracovných príležitostí pre znevýhodnené skupiny obyvateľov a pre sociálnu ekonomiku
2.3 Udržateľne rozvíjať miestnu ekonomiku a miestne podnikanie podporou ekosystémových služieb	2.3.1 Ekologizovať a udržateľným spôsobom rozvíjať kľúčové odvetvia miestnej ekonomiky (cestovný ruch, agrolesníctvo, poľnohospodárstvo, potravinárstvo, spracovanie dreva, remeslá a i.)
	2.3.2 Zvyšovať podiel udržateľného cestovného ruchu v miestnej ekonomike
	2.3.3 Podporovať výrobu a posilňovať predaj výrobkov "vyrobených v obci" na území regiónu Liptov aj mimo neho.
2.4 Aktívne podporovať a posilňovať udržateľný rozvoj cestovného ruchu a systém destinačného manažmentu v regióne Liptov	2.4.1 Podporovať tvorbu produktov cestovného ruchu na území obce podľa požiadaviek návštevníkov, súčasných trendov a s ohľadom na celoročnosť
	2.4.2 Systémovo budovať a revitalizovať infraštruktúru cestovného ruchu v obci podľa požiadaviek návštevníkov a súčasných trendov
	2.4.3 Aktívne sa zapájať do propagačných a marketingových aktivít združení a organizácií cestovného ruchu v regióne Liptov.

		2.4.4	Podporovať spoznávanie miestnej histórie a okolia u miestnych obyvateľov.
--	--	--------------	---

PRIORITA 3: Rozvoj miestnych služieb

Strategický cieľ 3: Udržateľne budovať a udržiavať infraštruktúru a vybavenosť pre poskytovanie miestnych služieb samosprávou (udržateľný územný rozvoj a územné plánovanie, adaptácia sídiel na zmenu klímy, udržateľná doprava, energetické a obehové hospodárstvo, sociálne a zdravotné služby, vzdelávanie, bývanie, bezpečnosť) v záujme rastu kvality života miestnych obyvateľov.

Špecifické ciele		Opatrenie	
3.1	Podporovať udržateľné riadenie architektonického a územného rozvoja obce na princípoch participácie verejnosti	3.1.1	Sledovať a aktualizovať územnoplánovacie a rozvojové dokumenty v súlade s princípmi udržateľného rozvoja
		3.1.2	Podporovať zelené riešenia v urbanizme sídla, architektúre budov, v dizajne verejných plôch a priestranstiev, aj vo voľnej krajine
3.2	Podporovať adaptáciu sídiel a krajiny na dopady zmeny klímy	3.2.1	Navrhovať a implementovať riešenia predchádzania a eliminácie dopadov zmeny klímy v sídle a v krajine
		3.2.2	Podporovať a realizovať zadržiavanie vody v krajine
		3.2.3	Podporovať a rozvíjať environmentálnu výchovu, vzdelávanie a osvetu a zvyšovať environmentálne povedomie občanov
		3.2.4	Zavádzať systém krízového riadenia a včasného varovania v súvislosti s rôznymi ohrozeniami z dôvodu klimatických zmien
3.3	Zavádzať princípy obehového hospodárstva a cirkulárnej ekonomiky a zlepšovať nakladanie s odpadom	3.3.1	Podporovať predchádzanie vzniku odpadov, opätovné využívanie odpadov a zhodnocovania odpadov v súlade s EÚ legislatívou
3.4	Podporovať udržateľnú dopravnú mobilitu	3.4.1	Priebežne obnovovať, modernizovať a budovať miestne komunikácie a dopravnú infraštruktúru tak, aby podporovala udržateľný rozvoj sídla
		3.4.2	Vytvárať podmienky pre modernizáciu vozového parku, prioritne na alternatívny pohon
		3.4.3	Zvyšovať záujem o nemotorovú cyklistickú dopravu rozširovaním hlavnej a doplnkovej infraštruktúry
		3.4.4	Podporovať záujem o využívanie verejnej osobnej dopravy obyvateľmi obce
		3.4.5	Navrhovať zlepšenia v oblasti parkovacej politiky v obci a bezpečnosti cestnej premávky a pešej dopravy
3.5	Zlepšovať dostupnosť a zvyšovať efektívnosť energetickej infraštruktúry	3.5.1	Podporovať rozvoj inžinierskych sietí, infraštruktúry prenosu a distribúcie elektriny a plynu a vykurovania
		3.5.2	Zvyšovať energetické úspory samosprávy a obyvateľstva aj s využitím OZE
3.6	Vytvárať podmienky pre moderné a adaptabilné vzdelávanie	3.6.1	Zabezpečovať modernizáciu budov, vybavenia a dobrého spravovania škôl a školských zariadení
		3.6.2	Kvalitným vzdelávaním zvyšovať vedomostnú úroveň a zručnosti žiakov
		3.6.3	Podporovať neformálne a zážitkové vzdelávanie, špeciálne a inkluzívne vzdelávanie v školskej aj mimoškolskej činnosti a zavádzať inovácie do systému vzdelávania
3.7	Zabezpečovať moderné, dostupné, kvalitné a efektívne sociálne a zdravotné služby	3.7.1	Skvalitňovať a rozvíjať infraštruktúru sociálnych služieb a služieb zdravotníckych zariadení v obci
		3.7.2	Udržiavať a rozširovať služby pre seniorov, znevýhodnené osoby a ľudí v nepriaznivej sociálnej situácii a kontinuálne zvyšovať ich kvalitu
		3.7.3	Posilňovať prevenciu a podporu duševného a telesného zdravia
		3.7.4	Rozširovať možnosti a vytvárať príležitosti pre podporu dobrovoľníctva, komunitných služieb a komunitnej práce
3.8	Vytvárať zodpovedajúce podmienky pre bývanie pre	3.8.1	Zvyšovať kvalitu a dostupnosť bývania formou výstavby alebo kúpy nových nájomných bytov bežného a nižšieho štandardu

	všetky skupiny obyvateľov	3.8.2	Zabezpečovať postupné dobudovanie a revitalizáciu existujúcich obytných zón
		3.8.3	Pripravovať podmienky pre individuálnu a hromadnú bytovú výstavbu (IBV a HBV)
3.9	Zvyšovať bezpečnosť obyvateľov a návštevníkov a zlepšovať ochranu ich života, zdravia a majetku	3.9.1	Zabezpečovať verejný poriadok a predchádzanie kriminalite, podmienky na predchádzanie mimoriadnych udalostí a riešenie mimoriadnych situácií
		3.9.2	Zlepšovať prevenciu sociálno-patologických javov

PRIORITA 4: Lepšie spravovanie obce a vecí verejných

Strategický cieľ 4: Dosiagnúť lepšie spravovanie vecí verejných s podporou optimalizácie riadiacich procesov a zvyšovaním kvality komunikácie samosprávy s občanmi, digitálnou dostupnosťou služieb samosprávy a s pomocou partnerstiev územnej spolupráce.

Špecifické ciele		Opatrenia	
4.1	Skvalitňovať služby občanom a optimalizovať procesy riadenia a komunikácie samosprávy	4.1.1	Zabezpečovať otvorenie samosprávy a podnikania pre nové elektronické služby a digitalizáciu dát
		4.1.2	Zefektívňovať spravovanie a využívanie majetku vo vlastníctve obce
		4.1.3	Zlepšovať kvalitu pracovného prostredia pre zamestnancov úradov samosprávy a podporovať ich ďalšie vzdelávanie
		4.1.4	Podporovať zavádzanie inovatívnych, experimentálnych a pilotných riešení na úrovni samosprávy, miestnych združení a podnikateľov
		4.1.5	Efektívne, otvorene a transparentne komunikovať s občanmi
4.2	Zlepšovať digitálnu dostupnosť a podporovať rozvoj „informačnej spoločnosti“	4.2.1	Podporovať rozvoj a skvalitnenie prenosovej kapacity infraštruktúry internetu, a tým zlepšovať prístup k informáciám a komunikačným technológiám
		4.2.2	Skvalitňovať existujúce informačné služby samosprávy a rozširovať ich služby digitálnym spôsobom
4.3	Budovať a podporovať partnerstvá územnej spolupráce	4.3.1	Posilňovať miestnu, regionálnu, nadregionálnu, cezhraničnú a medzinárodnú spoluprácu aktérov územnej spolupráce

Kľúčové priority obce Potok na roky 2023 – 2030 napĺňania opatrení strategickej časti PHSR sme zadefinovali tak, že sme Zásobník projektov uvedený v Prílohe č.1 tohto dokumentu, previazali na Opatrenie PHSR obce podľa **tematického zamerania projektu**. Takto sme určili počet projektov v danom tematickom opatrení a následne urobili poradie opatrení s najvyšším počtom projektov. Ako uvádza tabuľka nižšie kľúčovou prioritou obce Potok pre obdobie rokov 2023 až 2030, danou počtom projektov v každom z opatrení PHSR obce je **podpora zelených riešení na verejných priestranstvách v obci (5 projektov)**.

TEMATICKÉ ZAMERANIE projektov v Zásobníku projektov obce Potok podľa Opatrení PHSR obce na roky 2023-2030			
Číslo	Názov opatrenia PHSR obce	Počet projektov	Číslo projektu v Zásobníku
1.1.3	Podporovať ochranu vôd, zásobovanie pitnou vodou a čistenia odpadových vôd	2	1, 17
1.2.2	Podporovať rozvoj kultúrnych spolkov a združení na území obce	1	28
1.2.3	Zhodnocovať a oživovať kultúrne dedičstvo činnosťou tradičných kultúrnych inštitúcií a prostredníctvom kultúrneho turizmu	1	24
1.4.2	Efektívne budovať, renovovať a modernizovať športovú infraštruktúru a jej vybavenie	2	3, 23
2.3.1	Ekologizovať a udržateľným spôsobom rozvíjať kľúčové odvetvia miestnej ekonomiky (cestovný ruch, agrolesníctvo, poľnohospodárstvo, potravinárstvo, spracovanie dreva, remeslá a i.)	2	18, 19

TEMATICKÉ ZAMERANIE projektov v Zásobníku projektov obce Potok podľa Opatrení PHSR obce na roky 2023-2030			
Číslo	Názov opatrenia PHSR obce	Počet projektov	Číslo projektu v Zásobníku
2.4.2	Systémovo budovať a revitalizovať infraštruktúru cestovného ruchu v obci podľa požiadaviek návštevníkov a súčasných trendov	2	21, 22
3.1.2	Podporovať zelené riešenia v urbanizme sídiel, architektúre budov, v dizajne verejných plôch a priestranstiev, aj vo voľnej krajine	5	4, 9, 10, 13, 14
3.3.1	Podporovať predchádzanie vzniku odpadov, opätovné využívanie odpadov a zhodnocovania odpadov v súlade s EÚ legislatívou	2	11, 12
3.4.1	Priebežne obnovovať, modernizovať a budovať miestne komunikácie a dopravnú infraštruktúru tak, aby podporovala udržateľný rozvoj sídiel	2	2, 5
3.4.2	Vytvárať podmienky pre modernizáciu vozového parku, prioritne na alternatívny pohon	1	15
3.4.3	Zvyšovať záujem o nemotorovú cyklistickú dopravu rozširovaním hlavnej a doplnkovej infraštruktúry	1	20
3.5.2	Zvyšovať energetické úspory samosprávy a obyvateľstva aj s využitím OZE	2	6, 7
3.7.2	Udržiavať a rozširovať služby pre seniorov, znevýhodnené osoby a ľudí v nepriaznivej sociálnej situácii a kontinuálne zvyšovať ich kvalitu	1	26
3.9.1	Zabezpečovať verejný poriadok a predchádzanie kriminalite, podmienky na predchádzanie mimoriadnych udalostí a riešenie mimoriadnych situácií	1	8
4.1.2	Zefektívňovať spravovanie a využívanie majetku vo vlastníctve obce	1	16
4.1.3	Zlepšovať kvalitu pracovného prostredia pre zamestnancov úradov samosprávy a podporovať ich ďalšie vzdelávanie	1	29
4.1.5	Efektívne, otvorene a transparentne komunikovať s občanmi	1	27
4.2.2	Skvalitňovať existujúce informačné služby samosprávy a rozširovať ich služby digitálnym spôsobom	1	25
Celkový počet projektov v Zásobníku projektov		29	

Zdroj: Zásobník projektov obce Potok

Strategicko-programová časť PHSR obce Potok na roky 2023 - 2030 je plne v súlade s PHSR Žilinského samosprávneho kraja 2021+ .

SÚLAD STRATEGICKÝCH CIEĽOV v kľúčových strategických dokumentoch s PHSR obce Potok na roky 2023 - 2030	
PHSR obce Potok na roky 2023 - 2030	PHSR Žilinský kraj 2021+
1. Plné využitie miestneho potenciálu	1. Inovácie a vzdelávanie, 2. Životné prostredie, 5. Identita a sebestačnosť
2. Podpora miestnej ekonomiky	1. Inovácie a vzdelávanie, 4. Sociálna stabilita, 5. Identita a sebestačnosť
3. Rozvoj miestnych služieb	1. Inovácie a vzdelávanie, 2. Životné prostredie, 3. Infraštruktúra, 4. Sociálna stabilita
4. Lepšie spravovanie obce a vecí verejných	1. Inovácie a vzdelávanie, 3. Infraštruktúra, 5. Identita a sebestačnosť

**FINANČNO -
REALIZAČNÁ
ČASŤ**

FINANČNO - REALIZAČNÁ ČASŤ

VÝCHODISKÁ REALIZAČNEJ ČASŤI

Realizačno-finančná časť PHSR obce Potok na roky 2023-2030 je návodom na prácu s týmto strategickým dokumentom, podporuje jeho implementáciu v celom období platnosti a je východiskovým dokumentom pre relevantnosť jednotlivých projektových zámerov, ktoré sú súčasťou **projektového zásobníka a budú financované z interných alebo externých finančných zdrojov** v období platnosti tohto PHSR obce.

Súlad a previazanosť vypracovaného PHSR obce Potok na roky 2023 – 2030 s PHSR/Integrovanou územnou stratégiou Žilinského samosprávneho kraja 2021+ ako aj Integrovanou územnou stratégiou UMR Liptov 2030 dáva PHSR obce Potok dôležitosť ako jedného zo **základných pilierov územného partnerstva pri napĺňaní oboch stratégií vyššej úrovne**.

Podmienkou kvalitnej implementácie PHSR obce Potok na roky 2023 - 2030 bude jej **pravidelné vyhodnocovanie a sledovanie (monitorovanie) plnenia jednotlivých opatrení** na princípe participácie, spolupráce, partnerstva a komunikácie pri získavaní potrebných informácií a dát. To si vyžaduje nastavenie interných procesov obce pre zber a vyhodnocovanie dát a informácií a vytvorenie kapacít, ktoré tieto procesy implementácie budú strážiť a budú za ne zodpovedať. Podporou v tomto smere môže byť pre obec Potok MAS Dolný Liptov, ktorý má skúsenosti s prípravou a implementáciou strategického dokumentu pre integrované územie, ktorého je obec Potok členom.

Predchádzajúci PHSR obce Potok na roky 2016-2020 ako program rozvoja obce, platný do 31.12.2020, bol vypracovaný v zmysle zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja a formálne schválený obecným zastupiteľstvom uznesením č. 7/2016 dňa 1. 4. 2016. PHSR bol len neformálne vyhodnocovaný a monitorovacie správy neboli predkladané na ročnej báze na vedomie poslancom obecného zastupiteľstva.

Riadenie rizík

Pri nastavovaní akejkoľvek stratégie je kľúčové zaoberať sa identifikáciou a analýzou rizík a ich dopadov na plnenie cieľov stratégie či už v pozitívnom, alebo negatívnom smere, a priebežne počas procesu monitorovania (v Správach o plnení PHSR) prijímať opatrenia, ktoré riziká minimalizujú alebo znižujú ich nežiadúci vplyv.

Pred prípravou PHSR obce sme identifikovali nasledovné riziká, ktoré môžu mať vplyv na jeho implementáciu.

Identifikované riziko	Opatrenie na zmiernenie
1. Nechoť socio-ekonomických partnerov zapojiť sa do spracovania a implementácie strategického dokumentu.	Priebežná komunikácia v procese spracovania a implementácie strategického dokumentu a výzvy k zapojeniu.
2. Nedostatok finančných zdrojov na zozbierané projektové zábery v zásobníku projektov.	Prepojenie dokumentu s IÚS ZASK a vzájomné zdieľanie zásobníkov projektov.
3. Chýbajúce kapacity pre implementáciu strategického dokumentu a získavanie externých zdrojov financovania.	Nábor interných a externých odborných kapacít na čiastočné pracovné pomery na výpomoc obci.

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Proces implementácie a vyhodnocovania PHSR obce Potok na roky 2023-2030

Implementácia, vyhodnocovanie a sledovanie plnenia PHSR obce na roky 2023-2030 bude prebiehať na ročnej báze, prostredníctvom zodpovedného pracovníka obecného úradu, starostu obce a poslancov obecného zastupiteľstva. Monitorovanie a vyhodnocovanie bude vykonávané formou prerokovania „Správy o implementácii PHSR na roky 2023-2030“. Sledované by malo byť plnenie **32 vybraných kľúčových indikátorov úspechu** pre jednotlivé opatrenia PHSR obce, ktoré sú ako povinné ukazovatele uvedené v strategicko – programovej časti tohto dokumentu.

Systém monitorovania PHSR obce Potok na roky 2023-2030

Východiskom pre stanovenie indikátorov na meranie dopadov opatrení PHSR v systéme monitorovania bol PHSR vyššieho stupňa, a to PHSR VÚC Žilinského samosprávneho kraja, ktorý vychádza z piatich cieľov politiky súdržnosti EÚ stanovených Európskou komisiou v roku 2018: (1) Inteligentnejšia Európa – inovatívna a inteligentná transformácia hospodárstva; (2) Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa; (3) Prepojenejšia Európa – mobilita a regionálna pripojiteľnosť IKT; (4) Sociálnejšia Európa – vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv; (5) Európa bližšie k občanom – udržateľný a integrovaný rozvoj mestských, vidieckych a pobrežných oblastí prostredníctvom miestnych iniciatív. Je to aj z toho dôvodu, že na implementácii PHSR obce sa vo výraznej miere budú podieľať finančné zdroje z Európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF), ktorých smerovanie určuje Partnerská dohoda SR na roky 2021-2027 a Program Slovensko.

Ako uvádzame vyššie, systém monitorovania je zabezpečovaný aj cez **sledovanie kľúčových indikátorov úspechu** (ďalej ako “merateľné indikátory” alebo “indikátory”) navrhnutých pre jednotlivé opatrenia v strategicko-programovej časti tohto dokumentu. Indikátory sú zrozumiteľné a dobre sledovateľné a vyžadujú si zavedenie internej evidencie obce. Ku každému z indikátorov je uvedený zdroj pre čerpanie informácií. Niektoré indikátory majú uvedené východiskové hodnoty v analytickej časti tohto dokumentu. Vyhodnocovanie plnenia indikátorov bude súčasťou ročnej Správy o implementácii PHSR obce.

Sledované **merateľné indikátory v PHSR obce Potok na roky 2016-2020** pre jednotlivé ciele predchádzajúceho PHSR 2016- 2020 neboli stanovené.

Pre PHSR obce Potok na roky 2023 - 2030 sme stanovili **32 povinných merateľných ukazovateľov** ako **kľúčové indikátory úspechu** na úrovni špecifických cieľov. Okrem povinných ukazovateľov sme navrhli aj voliteľné ukazovatele v danom Špecifickom celi. Povinné merateľné ukazovatele by obec mala sledovať na ročnej báze. Pri voliteľných ukazovateľoch si obec môže zvoliť či ich bude alebo nebude sledovať, prípadne či ich vyhodnotenie použije v Záverečnej správe plnenia PHSR obce na roky 2023 - 2030.

POVINNÉ MERATEĽNÉ UKAZOVATELE PLNENIA PHSR obce Potok na roky 2023 - 2030				
Priorita	Špecifický cieľ		Povinný ukazovateľ sledovania PHSR	Zdroj ukazovateľa
1. PLNÉ VYUŽITIE MIESTNEHO POTENCIÁLU	1.1	Zabezpečovať ochranu a zlepšovať kvalitu prírodných zdrojov (ovzdušia, pôdy, lesov, biodiverzity, vody a prirodzených ekosystémov)	1. Podiel obyvateľov napojených na kanalizáciu s čistením odpadových vôd 2. Podiel poľnohospodárskej pôdy s ekologickým hospodárením	Vodárenská spoločnosť Interná evidencia obce
	1.2	Zachovávať a zhodnocovať kultúrne a historické dedičstvo, rozvíjať živú kultúru a uchovávať tradície	3. Počet podporených projektov na záchranu a obnovu kultúrneho dedičstva ročne 4. Výdavky samosprávy na kultúru na obyvateľa v eurách	Interná evidencia obce Rozpočet obce
	1.3	Vytvárať podmienky pre všestranný rozvoj talentu u detí a mládeže a podporovať ich zdravý životný štýl	5. Zrealizované aktivity a projekty pre rozvoj kreativity a talentu detí a mládeže ročne	Interná evidencia obce
	1.4	Vytvárať podmienky pre aktívne športové využitie všetkých občanov obce	6. Počet zrekonštruovaných, zmodernizovaných a dovybavených školských telocviční a športových areálov škôl, vnútorných a vonkajších športovísk vo vlastníctve samosprávy ročne	Interná evidencia obce
2. PODPORA MIESTNEJ EKONOMIKY	2.1	Systematicky podporovať investovanie a podnikanie v obci	7. Ekonomická aktivita obyvateľov ročne	ŠÚSR
	2.2	Udržiavať a vytvárať dobré pracovné príležitosti na trhu práce	8. Miera zamestnanosti vyjadrená v % 9. Miera zamestnanosti vo vekovej skupine 50+	ŠÚSR a ÚPSVaR
	2.3	Udržateľne rozvíjať miestnu ekonomiku a miestne podnikanie podporou ekosystémových služieb	10. Počet podporených projektov zameraných na rozvoj miestnej ekonomiky ročne	Interná evidencia obce
	2.4	Aktívne podporovať a posilňovať udržateľný rozvoj cestovného ruchu a systém destinačného manažmentu v regióne Liptov	11. Počet prenocovaní v ubytovacích zariadeniach v obci ročne	ŠÚSR
3. ROZVOJ MIESTNYCH SLUŽIEB	3.1	Podporovať udržateľné riadenie architektonického a územného rozvoja obce na princípoch participácie verejnosti	12. Vypracovaný a schválený územný plán obce 13. Plocha verejnej zelene v m² v priamej správe obce	Interná evidencia obce

POVINNÉ MERATEĽNÉ UKAZOVATELE PLNENIA PHSR obce Potok na roky 2023 - 2030				
Priorita	Špecifický cieľ		Povinný ukazovateľ sledovania PHSR	Zdroj ukazovateľa
	3.2	Podporovať adaptáciu sídla a krajiny na dopady zmeny klímy	14. Počet projektov adaptačných opatrení 15. Počet uskutočnených vzdelávacích a osvetových aktivít environmentálnej výchovy a vzdelávania ročne	Interná evidencia obce
	3.3	Zavádzať princípy obehového hospodárstva a cirkulárnej ekonomiky a zlepšovať nakladanie s odpadom	16. Podiel zmesového komunálneho odpadu ukladaného na skládky 17. Množstvo zmesového odpadu a množstvo vytriedeného odpadu v kilogramoch na obyvateľa/rok	Ročný výkaz o odpadoch
	3.4	Podporovať udržateľnú dopravnú mobilitu	18. Dĺžka nových/modernizovaných úsekov miestnych komunikácií a chodníkov 19. Dĺžka nových úsekov cyklochodníkov a značených cyklotrás na území obce 20. Počet ks vozidiel v modernizovanom vozovom parku obce na alternatívny pohon	Interná evidencia obce
	3.5	Zlepšovať dostupnosť a zvyšovať efektívnosť energetickej infraštruktúry	21. Podiel energie z OZE na konečnej energetickej spotrebe samosprávy (%)	Interná evidencia obce
	3.6	Vytvárať podmienky pre moderné a adaptabilné vzdelávanie	22. Priemerná úspešnosť žiakov ZŠ v národnom testovaní 5 a testovaní 9	Zverejné výsledky v národnom testovaní
	3.7	Zabezpečovať moderné, dostupné, kvalitné a efektívne sociálne a zdravotné služby	23. Kapacity terénnych, ambulantných a pobytových sociálnych služieb (počet klientov) v obci 24. Počet zastabilizovaných poskytovateľov zdravotnej starostlivosti v obci 25. Podiel obyvateľov, ktorí sa aktívne zapájajú do obecného diania prostredníctvom dobrovoľníckych aktivít	Interná evidencia obce
	3.8	Vytvárať zodpovedajúce podmienky pre bývanie pre všetky skupiny obyvateľov	26. Počet dokončených rodinných domov a bytov vrátane nájomných bytov za rok (celkovo)	Interná evidencia obce
	3.9	Zvyšovať bezpečnosť obyvateľov a návštevníkov a zlepšovať ochranu ich života, zdravia a majetku	27. Počet evidovaných trestných činov a inej protispoločenskej činnosti v obci za rok 28. Počet nových lokalít monitorovaných kamerovým systémom v obci	Interná evidencia obce
	4. LEPŠIE SPRÁVOVANIE VECÍ VEREJNÝCH	4.1	Skvalitňovať služby občanom a optimalizovať procesy riadenia a komunikácie samosprávy	29. Počet projektov a aktivít obce pripravovaných participatívnym spôsobom 30. Počet pracovníkov samosprávy, ktorí sa zúčastňujú pravidelného vzdelávania
4.2		Zlepšovať digitálnu dostupnosť a podporovať rozvoj „informačnej spoločnosti“	31. Modernizovaný obecný rozhlas	Interná evidencia obce
4.3		Budovať a podporovať partnerstvá územnej spolupráce	32. Počet nových partnerstiev obce na miestnej, regionálnej, cezhraničnej a medzinárodnej územnej spolupráci	Interná evidencia obce

Ako definuje zákonná norma a určuje prax v regionálnom rozvoji v systéme monitorovania a hodnotenia plnenia PHSR obce sme stanovili **tri typy správ o plnení PHSR**.

SYSTÉM MONITOROVANIA A HODNOTENIA PLNENIA PHSR OBCE		
Priebežná ročná správa o plnení PHSR	Záverečná správa o plnení PHSR	Mimoriadna správa o plnení PHSR
1.1. - 28.2. príprava správy za predchádzajúci rok	Predložená k 28.2.2031.	V prípade mimoriadnej potreby aktualizácie PHSR

Priebežná ročná správa o plnení PHSR obce bude spracovaná jedenkrát ročne. Bude ju schvaľovať obecné zastupiteľstvo. Pre naplnenie zásad transparentnosti a otvorenosti verejnej správy bude táto správa zverejnená na webovom sídle obce a mala by obsahovať nasledovné časti:

1. Zhrnutie plnenia stratégie rozvoja v PHSR po špecifických cieľoch vrátane porovnania vývoja s predchádzajúcim rokom a plnenia stanovených opatrení v predchádzajúcom roku;
2. Prehľad projektov/aktivít za jednotlivé opatrenia realizovaných v danom roku a ich zhodnotenie ako súčasť plnenia Akčného plánu PHSR a vývoja v zásobníku projektov;

3. Hlavné zistenia a návrhy kľúčových aktivít na nasledujúci rok;
4. Zhodnotenie plnenia povinných kľúčových indikátorov úspechu.

Prvá správa o implementácii PHSR obce Potok bude vypracovaná za rok 2024 najneskôr do 28.2.2025.

Záverečná hodnotiaca správa plnenia PHSR obce: Pred ukončením obdobia strategického dokumentu PHSR obce zostaveného na roky 2023 – 2030 by mala byť odborne spracovaná komplexná ex-post evaluácia zameraná na vyhodnotenie plnenia stratégie ako celku, ktorá bude základným vstupným podkladom pre tvorbu nového strategického dokumentu.

Komunikačná stratégia implementácie PHSR obce

Starosta obce, ako koordinátor implementácie PHSR, pravidelne komunikuje s partnerskými subjektmi na území obce a s osobami, ktoré sú zodpovedné za plnenie konkrétnych aktivít a realizáciu konkrétnych projektov v PHSR. Na komunikáciu s občanmi a partnermi využíva osobné stretnutia, verejné hovory, miestne médiá, profily na sociálnych sieťach a web stránku obce. Zapájanie občanov do implementácie PHSR a ich informovanie je kľúčové pre dosiahnutie podpory zo strany verejnosti pre konkrétne aktivity a projekty zahrnuté v PHSR.

Zásobník projektov a Akčné plány plnenia PHSR obce

Zásobník projektov obsahuje zoznam projektov, ktoré má obec vo výhlade realizovať v období rokov 2023 – 2030. Vznikol po konzultácii so starostom obce. Obsahuje aj tie projekty, s ktorými sa počíta do Integrovaných územných investícií (IÚI) VÚC Žilinský samosprávny kraj a UMR Liptov a tzv. integrovaných projektových balíčkov.

Integrované územné investície (IÚI) spoločne s **integrovanými projektovými balíčkami** sú kľúčovými nástrojmi synergie opatrení a aktivít implementácie integrovaných rozvojových stratégií, vytvárané podľa jednotného metodického rámca pre prípravu Integrovaných územných stratégií a investícií v SR v programovom období 2021-2027. IÚI vznikajú prepojením minimálne jednej kľúčovej aktivity/projektu s jednou doplnkovou aktivitou/projektom zo zásobníka projektov, ktoré sú financované z EŠIF v programovom období 2021-2027 z Programu Slovensko. Ak je doplnková aktivita financovaná z iného zdroja ako EŠIF, napr. z CLLD stratégie, vlastných rozpočtov samospráv, projektov cezhraničnej spolupráce Interreg a pod., ide o integrovaný projektový balíček. Návrhy na vytváranie integrovaných územných investícií a integrovaných projektových balíčkov spoločne so socio-ekonomickými partnermi v obci by mali byť jednou z prioritných aktivít implementácie PHSR obce Potok.

Akčný plán pre PHSR obce slúži na podporu realizácie PHSR obce Potok a je previazaný so Zásobníkom projektov. Akčný plán a Zásobník projektov obsahujú nasledovné informácie:

- ❖ Číslovanie projektu;
- ❖ Názov a stručný popis projektu;
- ❖ Žiadateľ projektu;
- ❖ Odhadované náklady na realizáciu;
- ❖ Stav pripravenosti projektu (zámer/projekt v príprave/projekt v realizácii/dokončený projekt);
- ❖ Predpokladaný termín realizácie – previazanosť zásobníka projektov na Akčný plán;
- ❖ Väzba na opatrenie PHSR obce;
- ❖ Väzba na opatrenie Program Slovensko;

Zásobník projektov, ktorý je Prílohou č.1 tohto PHSR obce Potok obsahuje **29 projektových zámerov** v celkovej predbežnej finančnej hodnote 1,653 mil. EUR. Realizačné náklady boli odhadnuté u väčšiny projektov. Investične čiastočne pripravený je len jeden projekt, ktorý bude financovať Vodárenská spoločnosť Ružomberok z vlastných zdrojov.

V Akčnom pláne k PHSR obce na roky 2023 - 2030 sú jednotlivé projektové zámery zo Zásobníka projektov rozdelené na základe stavu pripravenosti a relevantnosti **do 3 časových období realizácie projektových zámerov:**

1. obdobie rokov 2023 – 2026 : 11 projektov,
2. obdobie rokov 2026 – 2030 : 9 projektov,
3. obdobie rokov 2023 – 2030 : 9 projektov.

Práca s Akčným plánom a Zásobníkom projektov je priebežná. Zásobník projektov je permanentne otvorený a kontinuálne dopĺňaný a aktualizovaný o nové projektové zámery, čo má na zodpovednosti starosta obce.

Tento tiež koordinuje spájanie projektov do balíkov tzv. **integrovaných územných investícií** (IUI) pre VÚC Žilinský kraj aj pre UMR Liptov. Komunikuje so žiadateľmi a garantmi projektových zámerov, aktualizuje stav pripravenosti projektov, ich odhadované náklady na realizáciu a termín realizácie o čom informuje v Priebežnej ročnej správe o plnení PHSR obce.

Pri rozhodovaní o podpore aktivít a projektov zo zásobníka projektov by mali mať prednosť tie, ktoré najpozitívnejšie prispievajú k napĺňaniu špecifických cieľov a opatrení definovaných v PHSR obce Potok na roky 2023-2030.

VÝCHODISKÁ FINANČNEJ ČASTI

Zhodnotenie programového obdobia EŠIF 2014-2020 z pohľadu obce Potok

Celková alokácia pre programové obdobie 2014-2020 v Slovenskej republike predstavovala k 31.12.2021 sumu 16,68 mld. Eur² pre: 6 hlavných operačných programov (Ľudské zdroje, Integrovaná infraštruktúra, Kvalita životného prostredia, Integrovaný regionálny operačný program, Efektívna verejná správa a Technická pomoc), Operačný program Rybné hospodárstvo, Program rozvoja vidieka (PRV), Program spolupráce Interreg V-A Slovenská republika – Česká republika, Rakúsko, Poľsko a Program spolupráce Interact III. Iniciatíva REACT-EU je balíčkom podpory Európskej komisie na eliminovanie dopadov pandémie COVID-19 bola **absorpčná schopnosť Žilinského samosprávneho kraja čerpať EŠIF** v programovom období 2014-2022³ na základe analýzy dostupných otvorených dát na portáli ITMS2014+ je pomerne nízka. V počte 2618 podaných žiadostí v sume 1,52 mld. Eur je na 6. mieste, v počte 1562 schválených žiadostí v sume 0,69 mld. Eur na 5. mieste. Pomerom schválených žiadostí voči podaným žiadostiam bol ZASK na 3. mieste, pričom tento pomer predstavoval 59,7%. V Žilinskom kraji boli schválené žiadosti vo výške 998,99 Eur na obyvateľa, kým v najúspešnejšom Bratislavskom kraji to bolo 16 453,04 Eur na obyvateľa. Žilinský kraj sa tak radí k trom slovenským krajom s najnižšou čiastkou na obyvateľa. Najviac žiadostí bolo podaných v rámci OP Životné prostredie (613 žiadostí s úspešnosťou 58,7%) a najmenej v OP Efektívna verejná správa (16 žiadostí s úspešnosťou 56,25%). Najúspešnejšie žiadosti boli v OP Ľudské zdroje na úrovni 67,05% pri 348 schválených žiadostiach. Najviac zamietnutých žiadostí bolo v programe cezhraničnej spolupráce Interreg V-A SK-CZ (80 zamietnutých žiadostí zo 116 podaných).

V obci Potok bola cez portál ITMS2014+ v programovom období 2014 – 2020 registrovaná jedna žiadosť o NFP v celkovej žiadanej sume dotácie 23 400 Eur pre Obec Potok.

Žiadateľ	Stav schvaľovania	Názov projektu	Náklady na projekt	Žiadaná dotácia	Poskytnutá dotácia	Operačný program	Stav projektu
Obec Potok	Konanie neukončené	Riešenie migračných výziev v obci Potok	23 400 €	23 400 €	0 €	IROP	

Zdroj: ITMS2014+ prostredníctvom EUPCMiner

Dostupné finančné zdroje pre implementáciu PHSR obce

Podľa paragrafu 4 zákona č. 539/2008 o podpore regionálneho rozvoja sa regionálny rozvoj financuje z viacerých zdrojov tzv. viaczdrojové financovanie:

- zo štátneho rozpočtu vrátane finančných prostriedkov z rozpočtovej kapitoly ministerstva investícií a z rozpočtových kapitol iných ministerstiev,
- zo štátnych účelových fondov,
- z rozpočtov vyšších územných celkov (VÚC)
- z rozpočtov obcí,
- z prostriedkov fyzických osôb,
- z prostriedkov právnických osôb,
- z úverov a príspevkov medzinárodných organizácií,

²Informácia o stave implementácie európskych štrukturálnych a investičných fondov v programovom období 2014-2020” (interná správa MIRRI)

³ Podľa prepočtov spracovateľov PHSR Žilinský kraj 2021+ k 7.1.2022.

- h) z prostriedkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv o poskytnutí grantu uzatvorených medzi Slovenskou republikou a inými štátmi,
- i) z iných prostriedkov, ak to ustanoví osobitný predpis.

Podľa tohto zákona doplnkovým zdrojom finančného zabezpečenia podpory regionálneho rozvoja sú finančné prostriedky z fondov Európskej únie (ďalej ako EŠIF) poskytované podľa osobitných predpisov.

Programové obdobie EŠIF 2021-2027

PHSR obce Potok na roky 2023-2030 rieši problémy obce komplexne prostredníctvom všetkých 5 cieľov politiky súdržnosti EÚ a implementácia bude financovaná aj z Európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF). Komplementárnymi finančnými nástrojmi bude aj podpora opatrení prostredníctvom miestneho rozvoja vedeného komunitou (financovanie prostredníctvom EPFRV, Programu rozvoja vidieka v rámci nástroja LEADER) a tiež Plán obnovy a odolnosti, programy cezhraničnej spolupráce INTERREG a iné komunitárne programy a finančné iniciatívy EÚ.

React EÚ: Ide o pomoc pri obnove v rámci politiky súdržnosti a pri obnove území po pandémie koronavírusu v Európe ako rozšírenej reakcie na krízu a na opatrenia na zmiernenie a nápravu dôsledkov tejto krízy. Prispeje k zelenej, digitálnej a odolnej obnove hospodárstva. Slovensko by z európskeho protikrizového nástroja malo dostať až 780 miliónov Eur.

Plán obnovy a odolnosti: Jednotlivé komponenty programu majú vyviešť slovenskú ekonomiku z krízy vyvolanej pandemiou COVID-19, akcelerovať digitálnu a zelenú tranzíciu (transformáciu) ekonomiky, prispieť k splneniu európskych reformných a investičných požiadaviek, a tým zabezpečiť základ pre dlhodobý ekonomický rozvoj SR. Z plánu obnovy bude možné čerpať 6,5 miliárd Eur, k dispozícii je však aj nevyčerpaných 8 miliárd Eur z EŠIF 2014-2020.

❖ PLÁN OBNOVY A ODOLNOSTI SR		
Komponent	Popis	Finančná alokácia
1. Zelená ekonomika	Obnoviteľné zdroje energie a energetická infraštruktúra; obnova budov; udržateľná doprava; dekarbonizácia priemyslu; adaptácia na zmenu klímy.	2,3 mld. €
2. Vzdelávanie	Dostupnosť, rozvoj a kvalita inkluzívneho vzdelávania na všetkých stupňoch; vzdelávanie pre 21. storočie; zvýšenie výkonnosti slovenských vysokých škôl.	0,9 mld. €
3. Veda, výskum, inovácie	Efektívnejšie riadenie a posilnenie financovania výskumu, vývoja, inovácií a digitálnej ekonomiky; lákanie a udržanie talentov.	0,7 mld. €
4. Zdravie	Moderná a dostupná zdravotná starostlivosť; humánna, moderná a dostupná starostlivosť o duševné zdravie; dostupná a kvalitná dlhodobá sociálno-zdravotná starostlivosť.	1,5 mld. €
5. Efektívna verejná správa a digitalizácia	Zlepšenie podnikateľského prostredia; reforma justície; boj proti korupcii a praniu špinavých peňazí; bezpečnosť a ochrana obyvateľstva; zdravé verejné financie; digitálne Slovensko – štát v mobile; kybernetická bezpečnosť; rýchly internet pre každého; digitálna ekonomika.	1,1 mld. €
Spolu		6,5 mld. €

Zdroj: Plán obnovy a odolnosti SR

Národné operačné programy EŠIF: V zmysle partnerskej dohody SR na roky 2021-2027 budú operácie financované z EFRR (cieľa Investovanie pre rast a zamestnanosť), ESF+, KF a FST realizované **prostredníctvom jedného Programu Slovensko** (OP Slovensko). Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR (MPRV SR) bude riadiacim orgánom pre Strategický plán SPP 2023-2027 a bude zodpovedné za jeho prípravu, ako aj za implementáciu ENRAF a zároveň riadiacim orgánom pre Operačný program Rybné hospodárstvo na roky 2021-2027.

Celková alokácia Programu Slovensko na programové obdobie 2021-2027 činí **12,59 mld. Eur**, čo je v programe rozdelené v rámci 5 cieľov politik a ich jednotlivých priorít. Najväčšia finančná alokácia je pridelená na prioritu 3P1 Doprava (2,18 mld. Eur) a prioritu 2P2 Životné prostredie (2,03 mld. Eur). Pre Fond na spravodlivú transformáciu v priorite 6 bolo vyčlenených celkom 0,44 mld. Eur.

Priorita Programu Slovensko	Finančná alokácia v Eur	podiel
Cieľ politiky 1: KONKURENCIESCHOPNEJŠIA A INTELIGENTNEJŠIA EURÓPA na presadzovanie inovatívnej a inteligentnej transformácie hospodárstva a regionálnej prepojenosti IKT	1 890 150 000 €	15,01%
1P1: Veda, výskum a inovácie	1 778 050 000 €	14,12%
1P2: Digitálna pripojiteľnosť	112 100 000 €	0,89%
Cieľ politiky 2: ZELENŠIA EURÓPA podporujúca prechod z ekologickejšieho, nízkouhlíkového hospodárstva na hospodárstvo s nulovou bilanciou uhlíka a odolnú Európu vďaka presadzovaniu čistej a spravodlivej energetickej transformácie, zelených a modrých investícií, obehového hospodárstva, zmierňovania zmeny klímy a adaptácie na ňu, predchádzania rizikám a ich riadenia a udržateľnej mestskej mobility	4 227 647 279 €	33,57%
2P1: Energetická efektívnosť a dekarbonizácia	1 306 549 999 €	10,37%
2P2: Životné prostredie	2 030 497 280 €	16,12%
2P3: Udržateľná mestská mobilita	890 600 000 €	7,07%
Cieľ politiky 3: PREPOJENEJŠIA EURÓPA vďaka posilneniu mobility	1 999 903 170 €	15,88%
3P1: Doprava	1 999 903 170 €	15,88%
Cieľ politiky 4: SOCIÁLNEJŠIA A INLUZÍVNEJŠIA EURÓPA implementujúca Európsky pilier sociálnych práv	3 251 604 336 €	25,82%
4P1: Adaptabilný a prístupný trh práce	527 471 548 €	4,19%
4P2: Kvalitné a inkluzívne vzdelávanie	623 293 550 €	4,95%
4P3: Zručnosti pre lepšiu adaptabilitu a inklúziu	241 606 000 €	1,92%
4P4: Záruka pre mladých	283 969 292 €	2,25%
4P5: Aktívne začlenenie a dostupné služby	1 169 957 946 €	9,29%
4P6: Aktívne začlenenie rómskych komunít	269 000 000 €	2,14%
4P7: Sociálne inovácie a experimenty	68 153 000 €	0,54%
4P8: Potravinová a materiálna deprivácia	68 153 000 €	0,54%
Cieľ politiky 5: EURÓPA BLIŽŠIE K OBČANOM vďaka podpore udržateľného a integrovaného rozvoja všetkých typov území a miestnych iniciatív	403 637 715 €	3,21%
5P1: Moderné regióny	403 637 715 €	3,21%
Priorita 6: Fond na spravodlivú transformáciu	440 658 242 €	3,50%
6P1: Fond na spravodlivú transformáciu	440 658 242 €	3,50%
Priorita 7: Technická pomoc	380 134 191 €	3,02%
7P1-7P4: Technická pomoc	380 134 191 €	3,02%
CELKOM	12 593 734 933 €	100%

Zdroj: Program Slovensko (schválený Vládou SR dňa 28. júna 2022).

Indikatívny časový plán čerpania EŠIF z Programu Slovensko 2021-2027 v Eur							
2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	SPOLU
0 €	2 110 774 072 €	2 178 968 551 €	2 131 671 778 €	2 219 229 074 €	1 927 707 085 €	2 025 384 373 €	12 593 734 933 €

Zdroj: PHSR Žilinský kraj 2021+ podľa Program Slovensko verzia 1.0 (december 2021)

V nasledujúcej tabuľke je orientačne znázornené prepojenie jednotlivých priorít Programu Slovensko na Špecifické ciele PHSR obce Potok na roky 2023-2030:

Priorita	Špecifický cieľ PHSR obce Potok na roky 2023-2030	Priorita Programu Slovensko
1. PLNÉ VYUŽITIE MIESTNEHO POTENCIÁLU	1.1 Zabezpečovať ochranu a zlepšovať kvalitu prírodných zdrojov (ovzdušia, pôdy, lesov, biodiverzity, vody a prirodzených ekosystémov)	2P2: Životné prostredie 2P1: Energetická efektívnosť a dekarbonizácia
	1.2 Zachovávať a zhodnocovať kultúrne a historické dedičstvo, rozvíjať živú kultúru a uchovávať tradície	5P1: Moderné regióny 4P4: Záruka pre mladých
	1.3 Vytvárať podmienky pre všestranný rozvoj talentu u detí a mládeže a podporovať ich zdravý životný štýl	1P1: Veda, výskum a inovácie 4P5: Aktívne začlenenie a dostupné

Priorita	Špecifický cieľ PHSR obce Potok na roky 2023-2030	Priorita Programu Slovensko
		služby 4P6: Aktívne začlenenie rómskych komunít 4P4: Záruka pre mladých
	1.4 Vytvárať podmienky pre aktívne športové využitie všetkých občanov obce	2P3: Udržateľná mestská mobilita 5P1: Moderné regióny 4P5: Aktívne začlenenie a dostupné služby 4P4: Záruka pre mladých
2. PODPORA MIEŠTNEJ EKONOMIKY	2.1 Systematicky podporovať investovanie a podnikanie v obci	4P1: Adaptabilný a prístupný trh práce 1P1: Veda, výskum a inovácie
	2.2 Udržiavať a vytvárať dobré pracovné príležitosti na trhu práce	4P1: Adaptabilný a prístupný trh práce 4P3: Zručnosti pre lepšiu adaptabilitu a inklúziu 4P5: Aktívne začlenenie a dostupné služby 4P6: Aktívne začlenenie rómskych komunít 4P7: Sociálne inovácie a experimenty
	2.3 Udržateľne rozvíjať miestnu ekonomiku a miestne podnikanie podporou ekosystémových služieb	5P1: Moderné regióny 4P1: Adaptabilný a prístupný trh práce 4P7: Sociálne inovácie a experimenty 2P2: Životné prostredie
	2.4 Aktívne podporovať a posilňovať udržateľný rozvoj cestovného ruchu a systém destinačného manažmentu v regióne Liptov	5P1: Moderné regióny 3P1: Doprava 2P3: Udržateľná mestská mobilita
3. ROZVOJ MIEŠTNÝCH SLUŽIEB	3.1 Podporovať udržateľné riadenie architektonického a územného rozvoja miest a obcí na princípoch participácie verejnosti	2P2: Životné prostredie 5P1: Moderné regióny
	3.2 Podporovať adaptáciu sídiel a krajiny na dopady zmeny klímy	2P2: Životné prostredie 4P4: Záruka pre mladých
	3.3 Zavádzať princípy obehového hospodárstva a cirkulárnej ekonomiky a zlepšovať nakladanie s odpadom	2P2: Životné prostredie 2P1: Energetická efektívnosť a dekarbonizácia
	3.4 Podporovať udržateľnú dopravnú mobilitu	3P1: Doprava 2P3: Udržateľná mestská mobilita
	3.5 Zlepšovať dostupnosť a zvyšovať efektívnosť energetickej infraštruktúry	2P1: Energetická efektívnosť a dekarbonizácia
	3.6 Vytvárať podmienky pre moderné a adaptabilné vzdelávanie	4P2: Kvalitné a inkluzívne vzdelávanie 4P3: Zručnosti pre lepšiu adaptabilitu a inklúziu
	3.7 Zabezpečovať moderné, dostupné, kvalitné a efektívne sociálne a zdravotné služby	4P5: Aktívne začlenenie a dostupné služby 4P6: Aktívne začlenenie rómskych komunít 4P8: Potravinová a materiálna deprivácia
	3.8 Vytvárať zodpovedajúce podmienky pre bývanie pre všetky skupiny obyvateľov	4P5: Aktívne začlenenie a dostupné služby 4P6: Aktívne začlenenie rómskych komunít
	3.9 Zvyšovať bezpečnosť obyvateľov a návštevníkov a zlepšovať ochranu ich života, zdravia a majetku	4P5: Aktívne začlenenie a dostupné služby 4P6: Aktívne začlenenie rómskych komunít 1P2: Digitálne prepojitelnosť 2P1: Energetická efektívnosť a dekarbonizácia

Priorita	Špecifický cieľ PHSR obce Potok na roky 2023-2030	Priorita Programu Slovensko
4. LEPŠIE SPRÁVOVANIE VEČÍ VEREJNÝCH	4.1 Skvalitňovať služby občanom a optimalizovať procesy riadenia a komunikácie samosprávy	1P2: Digitálna prepojitelnosť 1P1: Veda, výskum, inovácie 4P2: Kvalitné a inkluzívne vzdelávanie 4P3: Zručnosti pre lepšiu adaptabilitu a inklúziu
	4.2 Zlepšovať digitálnu dostupnosť a podporovať rozvoj „informačnej spoločnosti“	1P2: Digitálne prepojitelnosť 1P1: Veda, výskum, inovácie
	4.3 Budovať a podporovať partnerstvá územnej spolupráce	5P1: Moderné regióny

Zdroj: Vlastné spracovanie autora

Programy cezhraničnej spolupráce Interreg Europe a nadnárodnej spolupráce Central Europe a Interreg Danube: Zameriavajú sa na zlepšenie regionálnych politík prostredníctvom výmeny skúseností, inovatívnych postupov a budovania kapacít medzi subjektmi podieľajúcimi sa na implementácii a príprave regionálnych politík. Ide o projekty mäkkého charakteru, kde môžu byť realizované pilotné investičné aktivity v obmedzenom rozsahu. Podpora je zameraná od výskumu a inovácií, životného prostredia, klimatických zmien, sociálnej problematiky, dopravy a mobility až k previazaným oblastiam integrovaného rozvoja.

INTERREG Slovensko - Poľsko na roky 2021-2027 : Oprávnená oblasť sa rozprestiera na oboch stranách Karpát, prevažne v horských oblastiach. Práve tieto horské podmienky sťažujú obyvateľom pohraničia a návštevníkom rýchle a pohodlné cestovanie. Rozloha programovej oblasti je viac ako 39 tisíc km², z čoho je takmer 60% na poľskej strane. Na Slovensku programová oblasť zahŕňa Žilinský samosprávny kraj, Prešovský samosprávny kraj a okres Spišská Nová Ves v Košickom samosprávnom kraji. V roku 2018 dosiahol počet obyvateľov programovej oblasti takmer 5,2 miliónov, z ktorých približne 70% žilo na poľskej strane. Riadiacim orgánom pre programové obdobie 2021-2027 bude Ministerstvo fondov a regionálnej politiky Poľskej republiky. MIRRI SR bude národným implementačným orgánom. Miera spolufinancovania bude 80%.

Program INTERREG SLOVENSKO - 2021-2027		
Priorita	Špecifické ciele	Finančná alokácia bez technickej pomoci
1. K prírode ohľaduplné a bezpečné pohraničie	❖ Podpora adaptácie na zmenu klímy a prevencie rizika katastrof a odolnosti s prihliadnutím na ekosystémové prístupy ❖ Posilnenie ochrany a zachovania prírody, biodiverzity a zelenej infraštruktúry, a to aj v mestských oblastiach, a zníženie všetkých foriem znečistenia	24 830 251 €
2. Prepojenejšie pohraničie	❖ Rozvoj a posilňovanie udržateľnej, inteligentnej a intermodálnej vnútroštátnej, regionálnej a miestnej mobility odolnej proti zmene klímy vrátane zlepšeného prístupu k TEN-T a cezhraničnej mobilite	23 005 741 €
3. Tvorivé a turisticky atraktívne pohraničie	❖ Posilnenie úlohy kultúry a udržateľného cestovného ruchu v oblasti hospodárskeho rozvoja, sociálneho začlenenia a sociálnej inovácie	62 649 562 €
4. Spolupráca medzi inštitúciami a obyvateľmi pohraničia	❖ Posilňovanie inštitucionálnej kapacity orgánov verejnej moci, najmä tých, ktoré sú oprávnené riadiť osobitné územie, ako aj zainteresovaných strán ❖ Budovanie vzájomnej dôvery, najmä propagáciou akcií typu „ľudia ľuďom“	10 342 917 €
CELKOM		120 828 471 €

Zdroj: Program cezhraničnej spolupráce Interreg 2021-2027 Poľsko – Slovensko (verzia december 2021)

INTERREG Slovensko – Česko na roky 2021-2027 : Programovou oblasťou na Slovensku sú regióny NUTS III Trnavský samosprávny kraj, Trenčiansky samosprávny kraj a Žilinský samosprávny kraj, v Českej republike je to Juhomoravský kraj, Zlínsky kraj a Moravskosliezsky kraj. V programovom období 2021-2027 bude program riadiť Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky (MIRRI SR), ktoré pôsobí ako riadiaci orgán, a Spoločný technický sekretariát. Miera spolufinancovania bude 80%.

Program INTERREG SLOVENSKO - ČESKO 2021-2027		
Priorita	Špecifické ciele	Finančná alokácia bez technickej pomoci
1.1 Životné prostredie	- Podpora adaptácie na zmenu klímy a prevencie rizika katastrof a odolnosti s prihliadnutím na ekosystémové prístupy - Posilnenie ochrany a zachovania prírody, biodiverzity a zelenej infraštruktúry, a to aj v mestských oblastiach, a zníženie všetkých foriem znečistenia	19 935 420 €
2.1 Vzdelávanie	Zlepšenie rovného prístupu k inkluzívnym a kvalitným službám v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania rozvíjaním dostupnej infraštruktúry vrátane posilňovania odolnosti pre dištančné a online vzdelávanie a odbornú prípravu	7 176 751 €
2.2 Kultúra a cestovný ruch	Posilnenie úlohy kultúry a udržateľného cestovného ruchu v oblasti hospodárskeho rozvoja, sociálneho začlenenia a sociálnej inovácie	43 060 507 €
3.1 Inštitucionálna spolupráca	Zvyšovanie efektivity verejnej správy podporou právnej a administratívnej spolupráce a spolupráce medzi občanmi, aktérmi občianskej spoločnosti a inštitúciami, najmä s ohľadom na riešenie právnych a iných prekážok v pohraničných regiónoch	4 784 501 €
3.2 Miestne iniciatívy	Budovanie vzájomnej dôvery, najmä propagáciou akcií typu „ľudia ľuďom“	4 784 501 €
CELKOM		79 741 680 €

Zdroj: Program cezhraničnej spolupráce Interreg Slovensko – Česko 2021-2027 (verzia 4.4.2022)

Indikatívny časový plán čerpania programov cezhraničnej spolupráce v rokoch 2021-2027 vrátane technickej pomoci v Eur								
Program	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	CELKOM
Interreg Poľsko – Slovensko	17 390 306	17 738 112	18 092 874	18 454 732	18 823 827	19 200 303	19 584 309	129 284 462
Interreg Slovensko – Česko	11 477 044	11 706 585	11 940 717	12 179 531	12 423 121	12 671 584	12 925 016	85 323 597
	28 867 350	29 444 697	30 033 591	30 634 263	31 246 948	31 871 887	32 509 325	214 608 059

Zdroj: PHSR Žilinský kraj 2021+

Komunitárne programy a finančné iniciatívy EÚ sú pomerne náročné programy na prípravu a implementáciu pre obec ako samosprávnú jednotku. **Sú pre ne však realizovateľné v partnerskej spolupráci s mimovládami, organizáciami, mestami alebo inštitúciami verejnej správy.** Ide o fondy, ktoré sú spravované centrálnne, priamo Európskou komisiou alebo ňou poverenými inštitúciami – tzv. centrálnne riadené programy, ktorých finančné alokácie v programovom období 2021-2027 porastú. Žiadosti o ich čerpanie sú však náročné na prípravu z dôvodu celoeurópskej konkurencie a ich zamerania, ktoré musí spĺňať atribúty inovatívnosti a kreativity, udržateľnosti a prenositeľnosti znalostí v kontexte EÚ. Ide o 11 centrálnych programov:

- Horizont Európa/Horizon Europe** (veda, konkurencieschopnosť, inovácia);
- Connecting Europe Facility – CEF** (Nástroj pre prepojenie Európy – transeurópska dopravná, energetická a digitálna infraštruktúra);
- Erasmus+** (vzdelávanie/odborná príprava, mládež, šport);
- Kreatívna Európa/Creative Europe** (delí sa na dve časti: Kultúra a Média; kultúrna a jazyková rozmanitosť, kultúrne dedičstvo a konkurencieschopnosť, audiovizuálna tvorba);
- CERV/Citizenship, Equality, Rights and Values** – Práva a hodnoty (nahradil program Europe for Citizens/Európa pre občanov, podporuje európske práva, hodnoty, rovnosť a participáciu občanov);
- LIFE** (životné prostredie, zmena klímy);
- Program pre jednotný trh** (bezpečnosť potravín, ochrana spotrebiteľa, konkurencieschopnosť MSP, efektívny jednotný trh, európske štatistiky, účinné štandardy);
- Program na podporu reforiem** (správa verejných rozpočtov, podnikateľské prostredie, vzdelávanie a odborná príprava/sociálna oblasť, životné prostredie/energetika);
- InvestEU** (udržateľná infraštruktúra, výskum/inovácia/digitalizácia, malé a stredné podniky – MSP, sociálne podnikanie a zručnosti);
- Digitálna Európa** (výkonná výpočtová technika, umelá inteligencia, kybernetická bezpečnosť a dôvera, pokročilé digitálne zručnosti, využitie digitálnych kapacít a interoperabilita);
- European Solidarity Corps** (solidarita a podpora tretím krajinám).

Zdrojom financovania projektov v partnerskej spolupráci s inými subjektmi je aj **Vyšehradský fond** (Visegrad Fund). Je medzinárodná donorská organizácia založená v roku 2000 vládami krajín V4 (Slovenska, Česka, Maďarska a Poľska) na podporu regionálnej spolupráce medzi krajinami V4 a medzi regiónom V4 a ďalšími krajinami (regiónom západného Balkánu a Východného partnerstva). Fond z príspevkov členských krajín V4 poskytuje 8 miliónov Eur prostredníctvom grantov, podporou mobilit a štipendií. Ostatné darcovské krajiny (Kanada, Nemecko, Holandsko, Južná Kórea, Švédsko, Švajčiarsko, Spojené štáty americké) poskytli ďalších 10 miliónov Eur prostredníctvom rôznych grantových programov vedených fondom od roku 2012. Fond podporuje nasledovné oblasti: (1) Kultúrna a spoločná identita; (2) Vzdelávanie a budovanie kapacít; (3) Regionálny rozvoj, životné prostredie a turizmus; (4) Verejná politika a inštitucionálne partnerstvo; (5) Inovácia, výskum, vývoj, podnikanie; (6) Demokratické hodnoty a médiá; (7) Sociálny rozvoj.

Fondy EHP a Nórska: Slovenská republika je od roku 2004 príjemcom podpory z Nórskeho finančného mechanizmu (EEA grants), ktorý doteraz zafinancoval podporu pre projekty v hodnote 263 mil. Eur. V rokoch 2014-2021 boli sumou približne 113 mil. Eur podporené projekty zamerané na oblasť kultúry, občianskej spoločnosti, dobrej správy vecí verejných, základných práv a slobôd a ďalej na oblasť životného prostredia, energetiky, zmeny klímy a nízkouhlíkového hospodárstva. V nasledujúcom období do roku 2027 je možné opätovne počítať s týmito fondmi.

EPC financovanie: Hlavným predmetom energetických služieb so zaručeným výsledkom (Energy Performance Contracting – EPC) je návrh, projektovanie a realizácia investičných úsporných opatrení v existujúcej budove, areáli alebo inej prevádzkovej jednotke vrátane energetického manažmentu. Investičné náklady hradí dodávateľ, úsporné opatrenia sú niekoľko rokov splácané z dosiahnutých úspor. Pre celý projekt je len jeden dodávateľ (poskytovateľ energetických služieb/ESCO), ktorý na seba berie väčšinu finančných aj technických rizík. Metóda EPC je všeobecne vhodná pre objekty s vysokou spotrebou energie a s horšou energetickou účinnosťou. Výhody tejto metódy financovania sú: záruka úspešnosti projektu, dlhodobo dosahované zníženie spotreby energie, jeden dodávateľ, rovnaká motivácia dodávateľa i zákazníka, možnosť zaistenia financovania projektu, zlepšenie kvality pracovného a životného prostredia. Táto metóda je predovšetkým vhodná pre štátne inštitúcie a organizácie, pre kraje, mestá, obce a ich príspevkové organizácie.

Modernizačný fond: Hlavným cieľom je podporiť členské štáty EÚ modernizáciou a dekarbonizáciou ich energetických systémov. Fond podporuje projekty, ktoré pomôžu splniť ciele pre znižovanie emisií skleníkových plynov, zvyšovanie energetickej účinnosti a rozvoj obnoviteľných zdrojov energie. Podpora z fondu doplní financie z Programu Slovensko tak, aby sa neprekrývali, a zároveň aby bola podpora prístupná čo najširšiemu okruhu žiadateľov a ich technologickým riešeniam.

ZOZNAM SKRATIEK

SR	Slovenská republika	a. s.	Akciová spoločnosť
ČR	Česká republika	atď.	a tak ďalej
PL	Poľská republika	BRO	Biologicky rozložiteľný odpad
ŽSK	Žilinský samosprávny kraj	BV	Bežné výdavky
ZASK	Žilinský samosprávny kraj	CD	Cestná doprava
MDaV SR	Ministerstvo dopravy a výstavby Slovenskej republiky	CIZS	Centrum integrovanej zdravotnej starostlivosti
MIRRI	Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky	CLLD	Miestny rozvoj vedený komunitou
MPRV	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky	CO	Civilná ochrana
MPSVaR	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky	CO ₂	Oxid uhličitý
MV SR	Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky	CR	Cestovný ruch
PPA	Poľnohospodárska platobná agentúra	ČOV	Čistička odpadových vôd
SK8	Spolupráca 8 krajov	D1	Diaľnica, súčasť vetvy „A“, 5. paneurópskeho koridoru a európskych ciest E50
ŠÚSR	Štatistický úrad Slovenskej republiky	DHZ	Dobrovoľný hasičský zbor
ŠOP SR	Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky	EFRR	Európsky fond regionálneho rozvoja
REGOB	Register obyvateľov Slovenskej republiky	EHP	Európsky hospodársky priestor
RÚSS Žilina	Regionálny úrad školskej správy v Žiline	EMAS	Schéma pre environmentálne manažérstvo a audit
UPSVaR	Úrad práce sociálnych vecí a rodiny	ENRAF	Európsky námorný, rybolovný a akvakultúrny fond
CVČ	Centrum voľného času	EPFRV	Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka
CVTI	Centrum vedeckých a technických informácií	EPC	Energy Performance Contracting
EK	Európska komisia	ESF+	Európsky sociálny fond
EÚ	Európska únia	EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy
EZÚS	Európske zoskupenie územnej spolupráce	EVVO	Environmentálne vzdelávanie, výchova a osвета
IoT	Internet vecí	EUI	European Urban Initiative
ISEMI	Inštitút pre medzinárodnú bezpečnosť a krízové riadenie	EZ	Environmentálna záťaž
IVPR	Inštitút pre výskum práce a rodiny	CEF	Connecting Europe Facility
KPÚ	Krajský pamiatkový úrad	Eur	Euro – spoločná európska mena
MAS	Miestna akčná skupina	EVVO	Environmentálne vzdelávanie, výchova a osвета
MŠ	Materská škola	EZ	Environmentálne záťaž
ODI	Okresný dopravný inšpektorát	FO	Fyzická osoba
OOCR	Oblasťná organizácia cestovného ruchu	FO	Finančné operácie
Región Liptov		FST	Fond na spravodlivú transformáciu
SPODaSK	Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela	GIS	Geografický informačný systém
SŠ	Stredná škola	ha	hektár
V4	Neformálne združenie krajín Poľsko, Slovensko, Česká republika a Maďarsko	HBV	Hromadná bytová výstavba
VÚC	Vyšší územný celok	CHKO	Chránená krajinná oblasť
ZMOS	Združenie miest a obcí Slovenska	CHVÚ	Chránené vtáčie územie
ZŠ	Základná škola	IBV	Individuálna bytová výstavba
ZUŠ	Základná umelecká škola	ID	Integrovaná doprava
I.tr.	Cesta I. triedy	IDS	Integrovaný dopravný systém
a i.	a iné	IKT	Informačne a komunikačné technológie
a pod.	a podobne	IROP	Integrovaný regionálny operačný program
		IS	Informačné systémy
		ISO	Systém riadenia kvality podľa Medzinárodnej organizácie pre štandardizáciu
		IÚI	Integrované územné investície

IÚS	Integrovaná územná stratégia
IZS	Integrovaný záchranný systém
KF	Kohézny fond
KO	Komunálny odpad
KV	Kapitálové výdavky
LED	Svetlo vyžarujúca dióda (skratka z anglického light-emitting diode)
MA 21	Miestna agenda 21
MAD	Mestská autobusová doprava
MHD	Mestská hromadná doprava
mil.	Milión
mld.	Miliarda
MRK	Marginalizovaná rómska komunita
MÚSES	Miestny územný systém ekologickej stability
NDS	Národná diaľničná spoločnosť
NP	Národný park
NKP	Národná kultúrna pamiatka
NPP	Nepoľnohospodárska pôda
NUTS III	Územná jednotka na úrovni VÚC
OKEČ	Odvetvie klasifikácie ekonomických činností
OP	Operačný program
ORKO	Oblasť riadenia kvality ovzdušia
OŠK	Obecný športový klub
OZ	Občianske združenie
OZE	Obnoviteľné zdroje energie
PHSR	Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja

UMR Liptov	Územie udržiateľného mestského rozvoja Ružomberok – Liptovský Mikuláš
PP	Poľnohospodárska pôda
PO	Právnická osoba
PRV	Program rozvoja vidieka
PUM	Plán udržiateľnej mobility
RIC	Regionálne inovačné centrum
RIÚS	Regionálna integrovaná územná stratégia
RÚSES	Regionálny územný systém ekologickej stability
SEAP	Akčný plán v oblasti udržiateľnej energetiky
SECAP	Akčný plán v oblasti udržiateľnej energetiky a klímy
SODB2021	Sčítanie obyvateľov, domov a bytov v roku 2021
SPP	Slovenský plynárenský priemysel
s. r. o.	Spoločnosť s ručením obmedzeným
SSE	Stredoslovenská energetika
SZČO	Samostatne zárobkovo činná osoba
tis.	Tisíc
TKO	Tuhý komunálny odpad
TV	Televízia
TEN-T	Transeurópska dopravná sieť
ÚPN	Územný plán
UMR	Územie udržiateľného mestského rozvoja
VOD	Verejná osobná doprava
VZN	Všeobecne záväzné nariadenie
V4	Krajiny Vyšehradskej spolupráce
ZÍP	Osoba zdravotne ťažko postihnutá
ZRPŠ	Združenie rodičov a priateľov školy

ZOZNAM VÝCHODISKOVÝCH DOKUMENTOV

- ❖ Partnerská dohoda Slovenskej republiky na roky 2021-2027
- ❖ Program Slovensko 2021-2027
- ❖ Národná stratégia regionálneho rozvoja SR (NSRR) 2014-2030
- ❖ Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja 2022-2030
- ❖ Integrovaná územná stratégia UMR Liptov na roky 2023 - 2030
- ❖ Stratégia CLLD 2014 - 2020 pre územie MAS Dolný Liptov
- ❖ Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Potok na roky 2016-2020 "Spájame sa pre rozvoj dolného Liptova"

PRÍLOHY

PRÍLOHA 1

ZÁSOBNÍK PROJEKTOV A AKČNÝ PLÁN OBCE POTOK PRE OBDOBIE 2023 - 2030

Príloha 1 Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Liptovská Teplá na roky 2023 - 2030

ZÁSOBNÍK PROJEKTOV a AKČNÝ PLÁN obce Liptovská Teplá pre obdobie 2023 - 2030

Odhadovaná potreba finančných zdrojov: **1 484 638,32 €**

p. č.	Názov projektového zámeru	Žiadateľ	Rozpočet projektu v EUR	STAV PRÍPRAVY				Odhad obdobia realizácie				Poznámka
				Projektová dokumentácia	Stavebné povolenie	Verejné obstarávanie	Odhad nákladov na prípravu projektu	23 projektov	20 projektov	21 projektov	Opatrenie PHSR obce	
								2023 - 2026	2026 - 2030	2023 - 2030		
1	Obecná kanalizácia	Vodárenská spoločnosť Ružomberok	1 300 000,00 €	áno	nie	nie		x			1.1.3	
2	Rozšírenie miestnej komunikácie	Obec Liptovská Teplá	150 000,00 €						x		3.4.1	
3	Vybudovanie športového ihriska	Obec Liptovská Teplá	45 000,00 €					x			1.4.2	
4	Vybudovanie oddychovej zóny pri kľzisku so zelenou infraštruktúrou	Obec Liptovská Teplá	62 000,00 €						x		3.1.2	
5	Vybudovanie nových miestnych komunikácií a rekonštrukcia súčasných	Obec Liptovská Teplá	320 000,00 €							x	3.4.1	
6	Nové osvetlenie v obci	Obec Liptovská Teplá	125 000,00 €					x			3.5.2	
7	FTV obecný úrad	Obec Liptovská Teplá	15 000,00 €					x			3.5.2	
8	Kamerový systém v obci	Obec Liptovská Teplá	65 000,00 €						x		3.9.1	
9	Nový kríž a zvonica na cintoríne s osvetlením	Obec Liptovská Teplá								x	3.1.2	
10	Zelená infraštruktúra v obci	Obec Liptovská Teplá	89 000,00 €							x	3.1.2	
11	Nové nádoby na komunálny separovaný zber	Obec Liptovská Teplá	46 000,00 €					x			3.3.1	
12	Obstaranie stroja na štiepkovanie	Obec Liptovská Teplá	18 000,00 €					x			3.3.1	
13	Obstaranie odhrňáča na zimnú údržbu	Obec Liptovská Teplá	24 000,00 €					x			3.1.2	
14	Rekonštrukcia oplatení (obecný úrad a cintorín)	Obec Liptovská Teplá							x		3.1.2	
15	Nabíjacia stanica pre elektromobily a elektrobicykle	Obec Liptovská Teplá							x		3.4.2	
16	Vysporiadanie pozemkov v rámci obce	Obec Liptovská Teplá	12 000,00 €							x	4.1.2	
17	Spevnenie brehov potoka (Holubý potok)	Obec Liptovská Teplá							x		1.1.3	
18	Technické vybavenie pre lesníkov	Obec Liptovská Teplá								x	2.3.1	
19	Technické vybavenie pre poľnohospodárov	Obec Liptovská Teplá								x	2.3.1	
20	Vybudovanie cyklochodníka	Obec Liptovská Teplá								x	3.4.3	

p. č	Názov projektového zámeru	Žiadateľ	Rozpočet projektu v EUR	STAV PRÍPRAVY				Odhad obdobia realizácie				Poznámka
				Projektová dokumentácia	Stavebné povolenie	Verejné obstarávanie	Odhad nákladov na prípravu projektu	23 projektov	20 projektov	21 projektov	Opatrenie PHSR obce	
								2023 - 2026	2026 - 2030	2023 - 2030		
21	Vybudovanie turistických chodníkov	Obec Liptovská Teplá								x	2.4.2	
22	Informačné tabule - značenie (obec, cyklochodník, turistické chodníky)	Obec Liptovská Teplá	32 000,00 €					x			2.4.2	
23	Vybudovanie ihriska a šatní pre flórbalistov	Obec Liptovská Teplá	155 000,00 €						x		1.4.2	
24	Rekonštrukcia obecnej knižnice	Obec Liptovská Teplá	15 000,00 €					x			1.2.3	
25	IKT vybavenie obecný úrad a knižnica	Obec Liptovská Teplá	18 000,00 €					x			4.2.2	
26	Vybudvanie počítačového a internetového klubu pre dôchodcov	Obec Liptovská Teplá								x	3.7.2	
27	Modernizácia a rekonštrukcia obecného rozhlasu	Obec Liptovská Teplá							x		4.1.5	
28	Organizácia obecných kultúrnych podujatí	Obec Liptovská Teplá	19 000,00 €					x			1.2.2	
29	Obstaranie obecného automobilu	Obec Liptovská Teplá	14 000,00 €						x		4.1.3	

PRÍLOHA 2

TYPOVÉ AKTIVITY PRE JEDNOTLIVÉ OPATRENIA PHSR OBCE POTOK NA ROKY 2023 - 2030

PRIORITA 1: Plné využitie miestneho potenciálu

Strategický cieľ 1: Vytvárať podmienky pre ochranu a zlepšovanie prírodných zdrojov, zhodnocovanie kultúrne - historického dedičstva, pre všestranný rozvoj talentu detí a mládeže a aktívne športové vyžitie obyvateľov obce.

Špecifický cieľ 1.1

Zabezpečovať ochranu a zlepšovať kvalitu prírodných zdrojov (ovzdušia, pôdy, lesov, biodiverzity, vody a prirodzených ekosystémov)

Opatrenie	Typové aktivity
1.1.1 Prispievať k ochrane ovzdušia, lesov a poľnohospodárskej pôdy	❖ využívať metodickú podporu a koordináciu v oblasti mitigačných opatrení s cieľom znížovania produkcie skleníkových plynov v sídlach (nízkouhlíková stratégia Žilinského kraja, podpora tvorby SECAP, komunitnej energetiky a i.) a zabezpečovať komplexné riešenia na znížovanie emisií oxidu uhličitého a ďalších skleníkových plynov do roku 2030, ❖ zaviesť a udržiavať systém monitorovania kvality ovzdušia a o výsledkoch monitorovania pravidelne informovať obyvateľov, ❖ spolupracovať na zlepšovaní kvality ovzdušia v oblastiach s riadenou kvalitou ovzdušia s využitím medzinárodných a národných projektov (napríklad program LIFE), ❖ podporovať výmeny kotlov na tuhé palivo v domácnostiach vrátane podpory sociálne slabších obyvateľov, ktorí nedosiahnu na štandardné podmienky financovania výmeny kotlov, ❖ spracovať a implementovať Nízkouhlíkovú stratégiu obce a podporovať princípy prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo, ❖ podporovať zriaďovanie nízkoemisných a bezemisných zón v obci a v rekreačnom území, ❖ podporovať reštrikcie voči osobným automobilom so spaľovacím motorom v nízkoemisných zónach, ❖ podporovať zriadenie obytných zón s upraveným dopravným režimom (napr. trendových Zón 30), ❖ podporovať dopravnú obsluhu zón nízkoemisnou a bezemisnou dopravou, ❖ podporovať nízkoemisné a bezemisné dopravné riešenia na území národných parkov a lokalít európsky a svetovo významného kultúrneho a prírodného dedičstva, ❖ zabezpečovať výsadbu a regeneráciu izolačnej zelene oddelujúcej obytnú zástavbu od priemyselných stavieb, komerčných areálov alebo frekventovaných dopravných koridorov, ❖ podporovať budovanie protihlukových stien a bariér a realizáciu protihlukovej výsadby, ❖ koordinovať riadenie svetelnej signalizácie na križovatkách ako tzv. "zelené vlny", ❖ identifikovať a využívať možnosti zachytávania uhlíka s dôrazom na prírodu blízke opatrenia (ochrana rozsiahlejších starých lesov, mokradí a pod.), ❖ pri aktualizácii alebo vypracovaní strategických dokumentov vrátane územných plánov prioritizovať ochranu lesov a poľnohospodárskej pôdy do záväznej časti územných plánov miest a obcí v regióne, ❖ zabezpečiť ochranu a udržateľnú obnovu lesa podľa podmienok biotopov, prirodzeného drevinového zloženia, multifunkčného využitia, vhodného manažmentu a očakávaných dopadov zmeny klímy, ❖ v lesnom prostredí realizovať protierózne, vodozadržné, brehoochranné a podobné opatrenia,

		❖ zabezpečiť ochranu poľnohospodárskej pôdy pred zástavbou, nevhodnou urbanizáciou a infraštruktúrou ako skladovacie priestory, dopravné stavby a i., ❖ zabrániť vysychaniu poľnohospodárskej pôdy a podporovať napr. zakladanie remízok v poľnohospodárskej krajine, ❖ zmierniť povrchový odtok vytváraním vsakovacích území na poľnohospodárskych plochách agrotechnickými opatreniami, ❖ participovať na spoločných projektoch so zapojením partnerov z krajov, univerzít, mimovládnych organizácií, podnikov i verejnosti.
1.1.2	Podporovať zastavenie poklesu biodiverzity, strát biotopov, poškodzovania ekosystémov a degradácie krajiny	❖ zabrániť ďalšiemu zhoršeniu stavu zachovania významných druhov a strátam prioritných a inak významných biotopov, ❖ participatívne vypracovať Integrovaný plán obnovy udržateľnej krajiny a zabrániť ďalšiemu narušovaniu charakteristického rázu liptovskej krajiny, ❖ realizovať analýzu problémov, bariér a príležitostí pre integrovaný systém spoločného spravovania prírody a krajiny z pohľadu vlastníkov, správcov a užívateľov územia a ich záujmových skupín, ❖ navrhnuť systém pravidelného komplexného monitorovania udržateľnosti územia – prírody, krajiny a ekosystémových služieb, ❖ podporovať tvorbu prirodzených krajinných prvkov, ktoré môžu slúžiť ako ekokoridory, ❖ metodicky podporovať územný rozvoj samospráv (územný plán obce, zmeny a doplnky územných plánov, územné plány zón atď. v zmysle integrovaného manažmentu krajiny vrátane podpory vytvárania krajinnno-ekologických plánov, ❖ obnovovať najcennejšie časti prírodného dedičstva (druhových populácií, biotopov, segmentov krajiny), ❖ zabezpečiť ochranu krajiny pred šírením invázných a nepôvodných druhov a zabezpečiť odstraňovanie invázných druhov rastlín, ❖ zlepšiť spoluprácu so ŠOP SR a správami národných parkov s cieľom zlepšiť manažment chránených území prostredníctvom rád národných parkov vrátane urýchlenia prijatia zonácií národných parkov.
1.1.3	Podporovať ochranu vôd, zásobovanie pitnou vodou a čistenia odpadových vôd	❖ spracovať, zverejniť a implementovať koncepciu ochrany, zadržiavania a využívania vôd, ❖ spracovať projekt revitalizácie vodných tokov na území sídiel a ich bezprostredného okolia, ❖ zabezpečiť vypracovanie projektových dokumentácií pre územia ohrozené povodňami, ❖ zrealizovať protipovodňové opatrenia, ❖ zabezpečiť ochranu existujúcich zdrojov povrchových a podzemných vôd, ❖ rekonštruovať a intenzifikovať existujúce vodárenské zdroje podzemných vôd pri súčasnom zabezpečení splnenia požiadaviek na ich kvalitatívnu a kvantitatívnu ochranu, ❖ podporovať budovanie nových vodárenských zdrojov podzemných vôd, ❖ zabezpečovať zvýšenie retencie vody v území, ❖ zvýšiť podiel zásobovania obyvateľstva pitnou vodou verejnými vodovodmi na základe výsledkov analýzy zásobovania pitnou vodou a zistenia kapacity existujúcich vodojemov, ❖ podporovať výstavbu, rekonštrukciu a údržbu verejnej vodárenskej infraštruktúry (riešenie zásobovania pitnou vodou, riešenie čistenia komunálnych odpadových vôd v oblastiach s nízkym podielom odkanalizovania), ❖ zavádzať alternatívny spôsob nakladania s odpadovými vodami tam, kde nie je vybudovaná kanalizačná sieť (domové čističky odpadových vôd).
Kľúčové indikátory úspechu		
Povinné	❖ Podiel obyvateľov napojených na kanalizáciu s čistením odpadových vôd ❖ Podiel poľnohospodárskej pôdy s ekologickým hospodárením	
Voliteľné	❖ Napojenosť % obyvateľstva z celkového počtu domácností a iných objektov napojených na infraštruktúru pre zásobovanie pitnou vodou ❖ Oblasť riadenia kvality ovzdušia – ORKO	

	❖ Monitoring kvality ovzdušia ovplyvnenej dopravou (lokálne znečistenie ovzdušia merané na monitorovacích staniciach v regióne Liptov) ❖ Emisie znečisťujúcich látok do ovzdušia ❖ Vypracovaný integrovaný plán obnovy udržateľnej krajiny s osobitným cieľom zachovania charakteristického rázu liptovskej krajiny ❖ Vypracovaný projekt revitalizácie vodných tokov na území sídiel a ich bezprostredného okolia ❖ Podiel vodných útvarov v dobrom stave ❖ Priemerná ročná koncentrácia znečisťujúcej látky NO₂ v ovzduší v mikrogramoch na meter kubický (µg/m³) ❖ Priemerná ročná koncentrácia znečisťujúcej látky PM 2,5 v ovzduší v mikrogramoch na meter kubický (µg/m³)
--	--

Špecifický cieľ 1.2

Zachovávať a zhodnocovať kultúrne a historické dedičstvo, rozvíjať živú kultúru a uchovávať tradície

Opatrenie	Typové aktivity
1.2.1 Podporovať citlivú obnovu a renováciu kultúrnych pamiatok a miestnych pamätihodností v obci	❖ spolupracovať s odborníkmi na urbanizmus, architektúru, záchranu tradičnej architektúry a obnovu krajiny a dosiahnuť súlad miestne jedinečných hodnôt krajiny s urbanizovaným územím so zámerom podporovať lokálny „genius loci“, ❖ vypracovať a pravidelne aktualizovať zoznam miestnych pamätihodností v obci, ❖ zmapovať aktuálny stav kultúrnych pamiatok a pamätihodností na území obce vrátane sakrálnych, technických a vojenských pamiatok a označiť ich aj s využitím digitálnych technológií, ❖ obnovovať, rekonštruovať a revitalizovať pamiatkové objekty a miestne pamätihodnosti vo vlastníctve štátu, samosprávy, cirkvi, neziskového a súkromného sektora a iných, s možnosťou ich využitia na kultúrno-spoločenské a osvetové účely, pamätné izby, poskytovanie zážitkových foriem vzdelávania a kultúrneho turizmu, atraktívne trávenie voľného času, a s tým spojené obstaranie vybavenia, vrátane IKT vybavenia, ❖ renovovať, kreatívne zhodnocovať a oživovať nevyužívanú infraštruktúru a rôzne zanedbané objekty a areály v obci (vrátane domov) a využívať ich na rôzne kultúrne, komunitné i podnikateľské účely a aktivity, ❖ budovať priestory na umelecké rezidencie a prezentačné aktivity, ❖ obnovovať a udržiavať hroby a náhrobky významných osobností a dejateľov na miestnom cintoríne.
1.2.2 Podporovať rozvoj kultúrnych spolkov a združení na území obce	❖ podporovať kultúrne iniciatívy a činnosť miestnych spolkov aj ako spôsob podpory miestneho podnikania v kultúre a budovať verejne zdieľanú kultúrnu infraštruktúru, ❖ vytvárať podmienky pre technologické a netechnologické inovácie v kultúre, ❖ zriaďovať moderné pamätné izby a lokálne múzeá postavené na jedinečnostiach miesta a interpretujúce identitu interaktívnou formou, ❖ vytvoriť podmienky pre lepšiu spoluprácu miestnych a regionálnych kultúrnych operátorov v odlišnej zriaďovateľskej pôsobnosti a rozšíriť možnosti ich vzájomnej propagácie, ❖ klásť dôraz na rozvoj ľudských zdrojov v kultúrnych spolkoch a združeniach vrátane ich ďalšieho vzdelávania, ❖ podporovať aktivity kultúrnych spolkov a združení zapájaním do regionálnych, nadregionálnych a cezhraničných projektov zameraných na výmenu skúseností a zviditeľňovania produktov a služieb kreatívnej tvorby.
1.2.3 Zhodnocovať a oživovať kultúrne dedičstvo podporou činnosti tradičných kultúrnych inštitúcií a	❖ zlepšiť dostupnosť kultúry pre širokú verejnosť, osobitne pre obyvateľov mimo hlavného centra a pre ľudí so zdravotným postihnutím. ❖ zbierať predmety a miestne príbehy o ľuďoch a miestach, vrátane legend a oživovať ich prostredníctvom interpretácie a zážitkov v kultúrnom turizme, ❖ podporovať živú kultúru ako súčasť posilňovania identity, miestnej ekonomiky a mobilizácie potenciálu záujmových komunít,

	prostredníctvom kultúrneho turizmu	❖ zavádzať digitalizáciu do prezentácie a interpretácie kultúrneho dedičstva s využitím moderných inovatívnych prístupov a technológií, a tým podporovať nové a inovatívne formy poskytovania kultúrnych zážitkov, ❖ budovať zážitkové a náučné chodníky o miestnej histórii a osobnostiach pre všetky vekové kategórie, ❖ sprístupňovať históriu a podporovať tradície regiónu formou tematických interaktívnych aktivít s využitím multimediálnych prezentácií a moderných interpretačných technológií tak, aby sa stali súčasťou ponuky kultúrneho turizmu, ❖ zabezpečiť medziodvetvovú spoluprácu a prepájať živú kultúru s komunitným životom a produktami cestovného ruchu, ❖ zachraňovať, vhodne využívať a rozvíjať jedinečné oblasti miestnej kultúry ako súčasti identity územia a miestnej ekonomiky, ❖ podporiť prezentáciu a predaj dizajnových, remeselných a tradičných výrobkov na jednom mieste, ❖ rekonštruovať a modernizovať budovy a vybavenie tradičných domov kultúry (kultúrnych domov) vrátane obstarania modernej audiovizuálnej techniky a vybavenia súvisiaceho s organizáciou podujatí aj vo vonkajšom priestore, ❖ debarierizovať a modernizovať miestne expozície s využitím najmodernejších trendov a techniky vrátane ich sprístupnenia obyvateľom a návštevníkom s rôznym zdravotným postihnutím, ❖ podporovať odborný zber, vystavenie prípadne úschovu zbierkových predmetov do pamätných izieb a miestnych múzeí a digitalizáciu tohto zbierkového fondu, ❖ podporovať prezentáciu zbierkových predmetov a výsledkov vedecko-výskumnej činnosti modernou interaktívnou formou prostredníctvom múzejnej pedagogiky, ❖ zavádzať technologické, procesné a sociálne inovácie do riadenia tradičných kultúrnych inštitúcií vrátane SMART riešení, ❖ podporiť vznik zdieľaného audiovizuálneho archívu v regióne (pre múzejné inštitúcie, knižnice a pod.), ❖ podporovať činnosť miestnych divadelných súborov, folklórnych súborov, tanečných a hudobných zoskupení, umeleckých spolkov atď., ❖ podporovať tradičné a etablované podujatia regionálneho, nadregionálneho a národného významu, ❖ podporovať vydávanie hudobných nosičov s tradičnou hudbou a odborných monografií, ❖ podieľať sa na modernizácii obecných knižníc a obnove knižného fondu s cieľom zvyšovania čitateľskej gramotnosti u detí a mládeže a zvyšovania záujmu o literatúru a písanie.
Kľúčové indikátory úspechu		
Povinné	❖ Počet podporených projektov na záchranu a obnovu kultúrneho dedičstva ročne ❖ Výdavky samosprávy na kultúru na obyvateľa v eurách ročne	
Voliteľné	❖ Počet podporených projektov na záchranu a rozvoj tradičnej ľudovej kultúry ❖ Percento respondentov spokojných s kvalitou a dostupnosťou ponuky kultúrnych organizácií ❖ Percento kapitálových a bežných výdavkov obecného rozpočtu investovaných do kultúrnych pamiatok vo vlastníctve samosprávy ❖ Počet návštevníkov vybraných kultúrnych zariadení v regióne Liptov za rok	

Špecifický cieľ 1.3

Vytvárať podmienky pre všestranný rozvoj talentu u detí a mládeže a podporovať ich zdravý životný štýl

Opatrenie	Typové aktivity
1.3.1 Podporovať kultúrne a športové voľnočasové aktivity detí a	❖ budovať a rekonštruovať odborné učebne na voľnočasové aktivity na ZŠ a skvalitňovať materiálno-technické vybavenie, ❖ podporovať rozvoj hudobných, tanečných, rytmických, dramatických a estetických činností zameraných na zmysluplné využívanie voľného času detí a mládeže,

	mládeže prostredníctvom škôl, záujmových klubov a združení	❖ zapájať deti predškolského veku do umeleckých činností ZŠ, diagnostikovať ich motorické, výtvarné a rytmické schopnosti a navrhnúť ich následný rozvoj, ❖ zapájať deti predškolského veku do činnosti športových klubov, diagnostikovať ich pohybové schopnosti a navrhnúť ich následný rozvoj, ❖ zabezpečiť poradenstvo pre rodičov pri rozhodovaní o ďalšom štúdiu detí s umeleckým a športovým zameraním, ❖ zlepšiť informovanosť žiakov, rodičov, pedagógov a verejnosti o kultúrno-umeleckých a športových aktivitách detí a mládeže, ❖ implementovať pilotné aktivity a projekty v oblasti podpory mladých kreatívnych a športových talentov a nadania, ❖ revitalizovať areály základných a stredných škôl pre systematickú športovú činnosť na školách, voľnočasové aktivity CVČ, v športových kluboch, prípadne záujmových združeniach, ❖ budovať a revitalizovať indoorové a outdoorové športové zariadenia a telocvične pre deti a mládež s možnosťou celoročnej prevádzky, ❖ skvalitňovať materiálno-technické vybavenie športových zariadení a telocviční, ❖ sprístupniť športoviská a športové areály pre všetky cieľové skupiny obyvateľov, t. j. nielen pre miestne športové organizácie a športovcov, ale aj širokej verejnosti vrátane seniorov a obyvateľov so zdravotným postihnutím.
1.3.2	Podporovať mládežnícke projekty, združovanie mladých a ich zapájanie do dobrovoľníckych aktivít	❖ posilňovať miestne iniciatívy, dobrovoľnícke aktivity a inštitucionálne rámce prostredníctvom programov verejnej správy pre prácu s mládežou (napr. Rada mládeže, mládežnícke parlamenty, kluby mládeže ai.), ❖ obnoviť a udržiavať neformálne stretávanie sa a prácu mládeže v obci, ❖ podporovať činnosť a vybrané projekty mladých, ktoré ich motivujú k stretávaniu sa a k spoločným verejnoprospešným aktivitám v spolupráci s vysokými školami, odbornými organizáciami štátnej správy, miestnymi samosprávami a tretím sektorom, ❖ podporovať zavedenie nových alebo inovatívnych foriem podpory mladých s cieľom ich vzdelávania, hľadania zamestnania, stáže, ❖ stimulovať mladých k medzinárodnej mobilite aj prostredníctvom programov EÚ, ❖ integrovať aj vylúčené komunity mladých ľudí, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy na trh práce, vrátane mladých ľudí ohrozených sociálnym vylúčením a mladých ľudí z marginalizovaných komunít, ❖ podporovať spoločné programy cezhraničnej a medzinárodnej výmeny a vzdelávania pre študentov a učiteľov v sektore vzdelávacích inštitúcií profesijnej a odbornej prípravy, ❖ zlepšiť informovanosť pedagógov, rodičov a verejnosti o aktivitách mládeže, ❖ podieľať sa na vypracovaní medzisektorovej koncepcie systémovej práce s mládežou a podpory mladých ľudí ako súčasť stabilizácie sociálneho kapitálu a vytvárania atraktivity územia pre mladých ľudí v rôznych fázach života (napr. vzdelávanie, kariérne poradenstvo, podpora podnikania, prvá práca, podpora zakladania rodín – dostupné bývanie a verejné služby pre mladé rodiny, komunitné aktivity, dobrovoľníctvo atď.).
Kľúčové indikátory úspechu		
Povinné		❖ Zrealizované aktivity a projekty pre rozvoj kreativity a talentu detí a mládeže ročne
Voliteľné		❖ Počet pilotných aktivít a projektov v oblasti podpory mladých umeleckých a športových talentov ❖ Miera spokojnosti žiakov, rodičov, pedagógov a verejnosti s rozsahom informovanosti o umelecko - kultúrnych a športových aktivitách detí a mládeže

Špecifický cieľ 1.4

Vytvárať podmienky pre aktívne športové vyžitie všetkých občanov obce

Opatrenie	Typové aktivity
1.4.1 Podporovať šport ako súčasť	❖ organizovať športové podujatia zamerané na rozvoj telesných a pohybových zručností pre laickú verejnosť pod dohľadom športových profesionálov,

	zdravého životného štýlu bez ohľadu na vek	❖ zlepšiť informovanosť širokej verejnosti o organizácii športových podujatí v regióne, ❖ podporovať prevádzku a činnosti športových klubov a združení zo strany samosprávy pre prioritné športy v obci a pre ostatné organizované športy vrátane športov vyhľadávaných mladými ľuďmi, ❖ podporovať programy celoživotného a neformálneho vzdelávania športových profesionálov, ❖ odborne monitorovať športové danosti detí a mládeže v záujme efektívnej práce s ich talentom a zlepšovanie zdravia mladej generácie, ❖ vytvárať podmienky pre podporu organizovania športových podujatí regionálneho, nadregionálneho, národného a medzinárodného významu v záujme zvyšovania záujmu o šport u verejnosti a podpory návštevnosti regiónu, ❖ systematicky podporovať účasť reprezentantov obce na športových podujatiach regionálneho, nadregionálneho, národného a medzinárodného významu, ❖ podporovať projektové partnerstvá na úrovni regiónu v podpore športového manažmentu a rozvoja športových talentov.
1.4.2	Efektívne budovať, renovovať a modernizovať športovú infraštruktúru a jej vybavenie	❖ podporovať budovanie, modernizáciu, obnovu a údržbu športových areálov a športovísk pre amatérsky a profesionálny šport v obci vrátane ich vybavenia, ❖ podporovať budovanie moderných, funkčných a bezpečných atletických areálov, ktoré bude zodpovedať požiadavkám pre usporiadanie štandardizovaných atletických disciplín, ❖ podporovať budovanie moderných multišportových hál na všestranný rozvoj pohybu pre všetky vekové kategórie, vrátane moderných športovísk ako napríklad trampolíny, pump track, moderný skatepark a i., ❖ rekonštruovať, modernizovať a dovybaviť školské telocvične a športové areály škôl, vnútorné a vonkajšie športoviská vo vlastníctve samosprávy podľa požiadaviek športových klubov tak, aby sa jednotlivé športoviská vzájomne podporovali, ❖ vypracovať pravidlá a sprístupniť školské športoviská aj laickej verejnosti, ❖ podporovať budovanie a údržbu bežeckých lyžiarskych tratí v zimnom období a legalizovaných cyklotrás a peších turistických trás v letnom období, ktoré prepájajú turisticky významné a vyhľadávané lokality.
Kľúčové indikátory úspechu		
Povinné		❖ Počet zrekonštruovaných, zmodernizovaných a dovybavených školských telocviční a športových areálov škôl, vnútorných a vonkajších športovísk vo vlastníctve samosprávy ročne
Voliteľné		❖ Podiel športovísk a telocviční v areáloch a budovách verejných škôl, ktoré majú otváracie hodiny pre verejnosť ❖ Spokojnosť obyvateľov s dostupnosťou športovej infraštruktúry ❖ Počet športovcov reprezentujúcich obec na športových súťažiach a podujatiach regionálneho, nadregionálneho, národného a medzinárodného významu ročne

PRIORITA 2: Podpora miestnej ekonomiky

Strategický cieľ 2: Stimulovať udržateľný rast miestnej ekonomiky podporou miestneho podnikania a podnikateľských investícií v obci, dobrými pracovnými príležitosťami na trhu práce a posilňovaním rozvoja cestovného ruchu.

Špecifický cieľ 2.1		
Systematicky podporovať investovanie a podnikanie v obci		
Opatrenie	Typové aktivity	
2.1.1	Podporovať aktivity na prospech podnikateľov v obci (podujatia, iniciatívy a pilotné projekty)	❖ zostaviť, zverejniť a priebežne aktualizovať databázu podnikateľských subjektov a ich aktivít, ❖ iniciovať a zaviesť platformu pravidelného stretávania s podnikateľmi a zamestnávateľmi v obci za účelom výmeny informácií, ❖ podporovať začínajúcich podnikateľov v obci,

		❖ podporovať flexibilné formy pre riešenie rôznych životných situácií nadaných, talentovaných a podnikavých (ako napr. podpora bývania, mimoškolskej činnosti detí a i.), ❖ podporovať účasť podnikateľov na špecializovaných kontraktačných a prezentačných podujatiach a zabezpečiť zdieľanú propagáciu obce a podnikateľských subjektov, ❖ podporovať odbúravanie byrokratických prekážok podnikania, ❖ organizovať vzdelávacie podujatia vrátane vzdelávania prostredníctvom nových technológií, ❖ organizovať osvetu na škole a vo verejnosti o možnostiach podnikania a samozamestnania v regióne, ❖ identifikovať a podporovať potenciál podnikateľov pre medzinárodnú spoluprácu a podporovať mobilitu a medzinárodné a cezhraničné spolupráce, ❖ overiť záujem a realizovať školské exkurzie u podnikateľov v obci s cieľom oboznámiť sa s reálnym pracovným prostredím; exkurzie a workshopy pre žiakov základných škôl zamerať na praktické zručnosti.
2.1.2	Revitalizovať nevyužívané verejné budovy a pozemky na nový účel pre podnikateľov a investorov	❖ vypracovať analýzu objektov a pozemkov vo vlastníctve samosprávy s cieľom ich efektívneho využitia a zhodnotenia pre rozvoj podnikateľských aktivít v obci, ❖ vypracovať, zverejniť a priebežne aktualizovať katalóg disponibilných nehnuteľností na podnikanie, ❖ majetkovoprávne vysporiadať nehnuteľnosti, ktoré užíva samospráva a ňou riadené organizácie, ❖ vymedziť a pripraviť nové lokality pre podnikateľské investície (pomoc pri príprave nových území pre investorov), ❖ potenciálnym investorom uľahčiť orientáciu v miestnych podmienkach poskytovaním odborného poradenstva.
Kľúčové indikátory úspechu		
Povinné		❖ Ekonomická aktivita obyvateľov ročne
Voliteľné		❖ Počet vzdelávacích podujatí vrátane počtu podujatí pre podnikateľov v obci organizovaných prostredníctvom nových technológií ❖ Počet pilotných projektov spolupráce škôl s podnikateľmi a zamestnávateľmi v záujme zvyšovania kvality odborného vzdelávania a prípravy reflektujúcej potreby trhu práce

Špecifický cieľ 2.2

Udržiavať a vytvárať dobré pracovné príležitosti na trhu práce

Opatrenie		Typové aktivity
2.2.1	Zlepšovať prístup obyvateľov k službám zamestnanosti	❖ participovať na aktivitách ÚPSVaR-u pri zvyšovaní zamestnanosti, ❖ podporovať sprístupnenie informácií o voľných pracovných miestach z databázy ÚPSVaR na verejne prístupnom mieste, ❖ podporovať pracovné poradenstvo a integrované informačné služby vrátane infraštruktúry, ❖ podporovať personalizované služby zamestnanosti a programy "rýchleho nasadenia" služieb zamestnanosti, ❖ podporovať rôzne kombinované formy práce, ❖ zavádzať programy na prechod zo školy do zamestnania, ❖ zapájať neverejných poskytovateľov pri zlepšení prístupu obyvateľov k službám zamestnanosti s dôrazom na odbornú profiláciu klientov ÚPSVaR.
2.2.2	Podporovať vytváranie pracovných príležitostí pre znevýhodnené skupiny obyvateľov a pre	❖ iniciovať a podporovať vytváranie zdieľaných podnikateľských služieb a infraštruktúry, ❖ iniciovať a podporovať pilotné aktivity a spoločné projekty a iniciatívy v oblasti zamestnanosti znevýhodnených skupín obyvateľstva, ❖ podporovať služby so zameraním na zosúladzovanie rodinného a pracovného života s dôrazom na mladé rodiny,

sociálnu ekonomiku	❖ podporovať ekosystém sociálneho podnikania, ❖ podporovať miestne dodávateľsko-odberateľské vzťahy od sociálnych podnikateľov v samospráve aj v podnikateľskom prostredí, ❖ spracovať a aktívne prezentovať príklady dobrej praxe vo vytváraní pracovných príležitostí pre znevýhodnené skupiny obyvateľov (napr. so zdravotným postihnutím) a v sociálnom podnikaní.
Kľúčové indikátory úspechu	
Povinné	❖ Miera zamestnanosti vyjadrená v % ❖ Miera zamestnanosti vo vekovej skupine 50+
Voliteľné	❖ Miera zamestnanosti osôb so zdravotným postihnutím ❖ Podiel dlhodobo nezamestnaných v celkovom počte nezamestnaných (v %) ❖ Počet realizovaných pilotných aktivít a spoločných projektov a iniciatív v oblasti zamestnanosti znevýhodnených skupín obyvateľstva

Špecifický cieľ 2.3

Udržateľne rozvíjať miestnu ekonomiku a miestne podnikanie podporou ekosystémových služieb

Opatrenie	Typové aktivity
2.3.1 Ekologizovať a udržateľným spôsobom rozvíjať kľúčové odvetvia miestnej ekonomiky (cestovný ruch, agrolesníctvo, poľnohospodárstvo, potravinárstvo, spracovanie dreva, remeslá a i.)	❖ spracovať návrh vytvárania zdieľanej verejnej infraštruktúry na podporu podnikania v sektoroch miestnej ekonomiky vo vidieckom prostredí, ❖ podporovať nárast podielu miestnych fariem v systéme ekologického poľnohospodárstva a spotreby produktov ekologického poľnohospodárstva, ❖ podporovať revitalizáciu a zachovanie ekologických foriem obhospodarovania pôdy, tradičnej rastlinnej a živočíšnej výroby a produkcie tradičných výrobkov, ❖ zavádzať opatrenia s cieľom zvyšovania biodiverzity a efektivity, podpora welfare prístupu v chove hospodárskych zvierat a v agrolesníctve, ❖ podporovať zavádzanie multifunkčného využitia lesov a transformácie na udržateľné obhospodarovanie a zhodnocovanie ekosystémových služieb lesa u štátnych aj neštátnych vlastníkov lesa, ❖ podporovať revitalizáciu rozmanitej drevovýroby, zvyšovanie zhodnocovania dreva vo výrobkoch dlhodobej spotreby vyšším využívaním dreva v architektúre, stavebníctve, nábytkárstve a pod., ❖ podporovať digitalizáciu v sektore pôdohospodárstva, ako napr. presné poľnohospodárstvo, digitalizácia lesného hospodárstva a ochrany lesov, digitalizácia dodávateľsko-odberateľských vzťahov, využívanie sociálnych médií a pod., ❖ vytvárať podmienky pre stimulovanie vzniku malých miestnych výrobných prevádzok s vhodnými environmentálne priaznivými parametrami, ❖ vytypovať lokality pre umiestnenie obecných tržníc a pravidelne organizovať trhy na predaj miestnych výrobkov, ❖ podporovať vytváranie krátkych dodávateľsko-odberateľských vzťahov v rámci mikroregiónu, miestnych a regionálnych potravinových systémov, potravinovej banky a i., ❖ podporovať regionálnych výrobcov a spracovateľov nákupom technológií a vybavenia prevádzok, ❖ zapojiť samosprávy do vytvárania a zdieľaného manažmentu potravinových reťazcov (napr. stravovacie zariadenia v školských, zdravotníckych a sociálnych zariadeniach) a zavedenie spoločensky zodpovedného a zeleného obstarávania tovarov a služieb s preferenciou spotreby miestnych produktov, programy podpory zdravia obyvateľstva a pod., ❖ vytvárať partnerstvá spolupráce na územnej, sektorovej a medzisektorovej úrovni s inštitúciami vyššieho vzdelávania, vedy a výskumu, nezávislými odborníkmi v oblasti lesníctva, ekológie, spracovania dreva a stavebníctva, potravinárstva, poľnohospodárstva, cestovného ruchu, regionálneho rozvoja atď.
2.3.2 Zvyšovať podiel udržateľného cestovného ruchu v miestnej	❖ navrhnuť model spolupráce aktérov v regióne pri interpretácii hodnôt chránených oblastí vrátane využitia ekosystémových služieb prírodného turizmu, ekoturizmu a ekologickej produkcie pôdohospodárstva pre podporu miestneho rozvoja,

	ekonomike	❖ podporovať vybrané podnikateľské aktivity v oblasti agroturizmu, prírodného turizmu a ekoturizmu, ❖ vytvárať a posilňovať modely spolupráce na podporu udržateľného cestovného ruchu v prepojení na ďalšie odvetvia miestnej ekonomiky, ❖ organizovať interpretačné školenia a tréningy pre sprievodcov a zástupcov inštitúcií zapojených do aktivít súvisiacich s ochranou prírodného a kultúrneho dedičstva, ❖ znižovať negatívne dopady masového cestovného ruchu zvlášť v chránených a prírodne hodnotných územiach zavedením systému monitoringu, regulácie a manažmentu návštevnosti, ❖ zavádzať ekologickú dopravu v exponovaných centrách cestovného ruchu.
2.3.3	Podporovať výrobu a posilňovať predaj výrobkov "vyrobených v obci" na území regiónu Liptov aj mimo neho	❖ podporovať regionálnych výrobcov a spracovateľov jednotným systémom regionálneho značenia, označovania kvality, pôvodu a originality, ❖ podporovať vytváranie diverzifikovaných predajných kanálov, distribučných a logistických uzlov v regióne aj mimo región Liptov, ❖ realizovať propagáciu domácich podnikateľských subjektov a miestnych výrobkov mimo regiónu, cezhranične a v zahraničí.
Kľúčové indikátory úspechu		
Povinné		❖ Počet podporených projektov zameraných na rozvoj miestnej ekonomiky ročne
Voliteľné		❖ Počet novovytvorených miestnych fariem v systéme ekologického poľnohospodárstva a spotreby produktov ekologického poľnohospodárstva ❖ Počet nových malých miestnych výrobov a prevádzok s vhodnými environmentálne priaznivými parametrami ❖ Počet zorganizovaných interpretačných školení a tréningov pre sprievodcov a zástupcov inštitúcií zapojených do aktivít súvisiacich s ochranou prírodného a kultúrneho dedičstva

Špecifický cieľ 2.4

Aktívne podporovať a posilňovať udržateľný rozvoj cestovného ruchu a systém destinačného manažmentu v regióne Liptov

Opatrenie	Typové aktivity
2.4.1 Podporovať tvorbu produktov cestovného ruchu na území obce podľa požiadaviek návštevníkov, súčasných trendov a s ohľadom na celoročnosť	❖ podporovať tvorbu a inovácie autentických produktov v obci, ktorá umožní rozptýlenie návštevníkov z najfrekvencovanejších lokalít do menej navštevovaných miest a poskytne pestrý a hodnotný zážitok, ❖ podporovať zatraktívnenie miest vhodných na nenáročnú turistiku najmä pre rodiny s deťmi, ❖ v spolupráci s partnermi rozširovať ponuku produktov pre rodiny s deťmi a podporovať kultúrne a spoločenské podujatia zamerané aj na detského diváka, ❖ vyvíjať a podporovať turisticky atraktívne podujatia a edukatívne zážitky, ❖ podporovať vytváranie ponuky vidieckeho cestovného ruchu diverzifikáciou podnikania farmárov do nepoľnohospodárskych činností, ❖ podporovať regionálne gastroprodukty a tradičné regionálne výrobky a vytvárať partnerstvá s ich výrobcami, ❖ podporovať tvorbu ucelených tematických produktov založených na využívaní autentického kultúrneho a prírodného dedičstva regiónu.
2.4.2 Systémovo budovať a revitalizovať infraštruktúru cestovného ruchu v obci podľa požiadaviek návštevníkov a súčasných trendov	❖ pri významnejších investíciách do cestovného ruchu pripravovať vopred komplexné dopadové štúdie a uplatňovať integrované plánovanie, ❖ zapojiť sa do podpory ekologickej dostupnosti turistických bodov záujmu a vybudovať celoročný integrovaný dopravný systém orientovaný na prepravu turistov medzi jednotlivými rekreačnými lokalitami, ❖ podporovať budovanie vyhlídkových bodov na zelených trasách (greenways), prírodných náučných chodníkoch, tematických kultúrnych trasách, peších turistických a vychádzkových trasách,

		❖ podporovať tvorbu nových tematických prehliadkových trás historickými lokalitami venovaných rôznym oblastiam histórie a súčasnosti, ❖ v spolupráci so štátnymi orgánmi zaviesť program evidencie ubytovaných návštevníkov (napr. e-visitor, prípadne iné), realizovať podporu legálnych ubytovateľov a koordinovaný postup voči nelegálnym ubytovacím zariadeniam, ❖ dobudovať vhodné priestory so zázemím pre organizovanie kultúrnych a spoločenských akcií v obci, ❖ podporovať vybudovanie detských zón a detských mestečiek v blízkosti turistických obcí, ❖ koordinovane zlepšovať prístup ku kultúrnym pamiatkam, prírodným pamiatkam a iným turistickým bodom záujmu (jednotná navigácia, jednotné značenie, hnedé tabule, oddychové zóny, vybavenosť a pod.), ❖ dobudovať nevyhnutnú infraštruktúru cestovného ruchu vrátane doplnkových služieb, akými sú napr. hygienické zariadenia, parkovacie a logistické systémy, doplnková infraštruktúra trás, návštevnícke centrá a pod., ❖ zaviesť jednotné vizuálne štandardy na umiestňovanie vývesných tabúl a označení na fasády historických budov s cieľom eliminovať vizuálny smog, ❖ podporovať budovanie priestorov na poskytovanie vzdelávania a organizovanie seminárov, firemných stretnutí, konferencií a kongresov, ❖ systematicky zveľaďovať a podporovať budovanie stravovacích prevádzok, oddychových miest, infobodov, fotopointov, systémov zberu a triedenia odpadu a hygienického zázemia na najnavštevovanejších turistických bodoch záujmu v obci vrátane tých, ktoré nemajú správcu alebo správca na to sám nestačí.
2.4.3	Aktívne sa zapájať do propagačných a marketingových aktivít združení a organizácií cestovného ruchu v regióne Liptov	❖ zapojiť sa do vytvárania siete jednotných a imidžotvorných miest prvého kontaktu s návštevníkom po regióne (informačné centrá, infobody a informačné terminály, vlakové stanice ai.), ❖ zavádzať moderné inovatívne komunikačné prostriedky do marketingovej komunikácie založené na zbere a analýze marketingových dát, ❖ podporovať vydávanie a distribúciu online aj offline informačný magazín o turistickej ponuke a dianí v regióne určený pre návštevníkov, ❖ podporovať digitalizáciu destinačných služieb a zavádzanie nových technológií na zlepšenie komunikácie s návštevníkom počas jeho pobytu v destinácii (audioguidy, gamifikácia, mobilné aplikácie, e-produkty, chatboty a i.), vrátane digitalizácie interpretácie prírody, kultúry, technických pamiatok, verejných priestranstiev, objektov, ❖ podporovať kreatívne, efektívne a inovatívne kampane pre cieľové návštevnícke segmenty na cieľových trhoch v online prostredí (s využitím crowdsourcing-u, user generated content-u atď.).
2.4.4	Podporovať spoznávanie miestnej histórie a okolia u miestnych obyvateľov	❖ vypracovať a podporovať systém mobility žiakov obecnej ZŠ v rámci regionálnej výchovy po kultúrnych inštitúciách a kultúrnych pamiatkach na Liptove, ❖ zlepšiť informovanosť miestnych obyvateľov o turistickej ponuke v regióne Liptov, ❖ podporiť vernostný systém pre obyvateľov Liptova, ktorý bude motivovať miestnych spoznávať zaujímavosti vlastného regiónu.
Kľúčové indikátory úspechu		
Povinné		❖ Počet prenocovaní v ubytovacích zariadeniach v obci ročne
Voliteľné		❖ Počet domácich návštevníkov v ubytovacích zariadeniach v obci ročne ❖ Počet zahraničných návštevníkov v ubytovacích zariadeniach obce ročne ❖ Počet vybudovaných nových produktov, služieb a atrakcií v obci ročne

PRIORITA 3: Rozvoj miestnych služieb

Strategický cieľ 3: Udržateľne budovať a udržiavať infraštruktúru a vybavenosť pre poskytovanie miestnych služieb samosprávou (udržateľný územný rozvoj a územné plánovanie, adaptácia sídiel na zmenu klímy, udržateľná doprava, energetické a obehové hospodárstvo, sociálne a zdravotné služby, vzdelávanie, bývanie, bezpečnosť) v záujme rastu kvality života miestnych obyvateľov.

Špecifický cieľ 3.1

Podporovať udržateľné riadenie architektonického a územného rozvoja obce na princípoch participácie verejnosti

Opatrenie	Typové aktivity
3.1.1 Sledovať a aktualizovať územnoplánovacie a rozvojové dokumenty v súlade s princípmi udržateľného rozvoja	❖ aktívne zapájať občanov, odbornú a laickú verejnosť do procesu tvorby a pripomienkovania koncepčných územnoplánovacích podkladov, ako aj dielčích problémov rozvoja jednotlivých zón – lokalít obce, ❖ vypracovať a pravidelne podľa potrieb aktualizovať územnoplánovacia dokumentácia obce, doplniť ju o územné plány zón vytypovaných lokalít, Miestny územný systém ekologickej stability (MÚSES) a Miestnu agendu 21 (MA 21), ❖ podieľať sa na spracovaní Plánu udržateľnej mobility (PUM) pre región Liptov vrátane dopravného modelu, ❖ spracovať a aktualizovať Územný generel dopravy ako podklad pre aktualizáciu územného plánu, ❖ urbanisticky doriešiť a zatraktívniť centrum obce a zabezpečiť dobudovanie nových a revitalizáciu existujúcich obecných štvrtí určených na bývanie (osvetlenie, sadové úpravy, zeleň, parkovanie, chodníky, mobiliár, oddychové zóny, čistota a bezpečnosť a i.), ❖ podporovať revitalizáciu a transformáciu starých priemyselných a iných nevyužívaných areálov, ❖ pokračovať vo vysporiadaní pozemkov na projekty vo verejnom záujme a nové obecné štvrte, ❖ spracovať projekt pozemkových úprav.
3.1.2 Podporovať zelené riešenia v urbanizme sídla, architektúre budov, v dizajne verejných plôch a priestranstiev, aj vo voľnej krajine	❖ zvyšovať estetickú hodnotu krajiny prostredníctvom ochrany nosných prvkov estetickej kvality a typického charakteru krajiny, ❖ vypracovať urbanisticko-architektonické štúdie vytypovaných verejných priestranstiev a krajinných celkov s dôrazom na vodozádržné opatrenia, ❖ humanizovať obytné časti (vybudovať oddychové zóny s kompletným mobiliárom a drobnou architektúrou, detské ihriská a občiansku vybavenosť) s ohľadom na riešenie pre znižovanie negatívnych dopadov zmeny klímy, ❖ zabráňovať vizuálnemu smogu a spracovať koncepciu povoľovania reklamných, informačných a propagačných zariadení na území obce, ❖ revitalizovať a udržiavať existujúce zariadenia na detských ihriskách, ❖ revitalizovať a udržiavať verejný mobiliár, ako aj reklamné a informačné prvky na území obce, ❖ vytvárať nové a revitalizovať existujúce oddychové zóny pre verejnosť a podporovať umiestňovanie jednotných prvkov drobnej architektúry v súlade s jednotným Manuálom verejných priestranstiev pri rešpektovaní ekologických zásad, architektonicko-výtvarných, ako aj dopravných a bezpečnostných princípov, ❖ zlepšovať životné prostredie prostredníctvom návrhu malých zelených lokalít v urbanizovanom prostredí (tzv. malá environmentálna architektúra), doplnených o zelenú a modrú infraštruktúru, ❖ zabezpečiť čistotu obce v súlade s harmonogramom zimnej údržby, čistenia ulíc a verejných priestranstiev, ❖ podporovať realizáciu areálov určených na voľný výbeh psov. ❖ podporovať znižovanie emisií CO₂ v oblasti materiálov pre výstavbu, prevádzku, údržbu a odstraňovanie stavieb bytového a nebytového fondu, ❖ spracovať a pravidelne aktualizovať Generel zelene a Koncepciu starostlivosti o verejnú zeleň a dreviny, ❖ vypracovať a realizovať štúdie revitalizácie a údržby parkov a verejných priestranstiev vrátane zón na bývanie s uplatnením ekologických princípov tvorby a ochrany zelene, ❖ podporovať rozširovanie, budovanie a revitalizáciu parkov, zón zelene a zelených stien, ❖ zabezpečiť dostatok zelene v sídlach, kvalitné sadovnícke úpravy a pravidelnú údržbu, ❖ podporovať aktivity v oblasti dopravnej infraštruktúry: zelené koridory pozdĺž cyklotrás (aleje, živé ploty, remízky) v súvislosti s podporou biodiverzity,

	❖ zakladať komunitné záhrady, obecné aleje a ovocné sady.
Kľúčové indikátory úspechu	
Povinné	❖ Vypracovaný a schválený územný plán obce ❖ Plocha verejnej zelene v m² v priamej správe obce
Voliteľné	❖ Počet vybudovaných oddychových zón s kompletným mobiliárom a drobnou architektúrou s ohľadom na riešenie pre znižovanie negatívnych dopadov zmeny klímy, ❖ Koeficient ekologickej stability krajiny ❖ Vypracovaný Manuál verejných priestranstiev ❖ Počet realizácií zelených ulíc s obnovou stromov alebo s alternatívnou formou zelene

Špecifický cieľ 3.2

Podporovať adaptáciu sídla a krajiny na dopady zmeny klímy

Opatrenie	Typové aktivity
3.2.1 Navrhovať a implementovať riešenia predchádzania a eliminácie dopadov zmeny klímy v sídle a v krajine	❖ podieľať sa na vypracovaní a implementácii Stratégie adaptačných opatrení na zmenu klímy regionálnej a miestnej úrovni vrátane opatrení environmentálnej politiky, ❖ zabezpečiť rozvoj partnerskej spolupráce na miestnej, regionálnej a národnej úrovni v oblasti adaptácie na dopady zmeny klímy, ❖ podporovať environmentálne komunitné aktivity a aktivity záujmových združení mimovládneho sektora, ❖ podporovať cezhraničné a medzinárodné projekty a iniciatívy na riešenie dopadov zmeny klímy na samosprávy, ❖ integrovať princípy a adaptačné riešenia dopadov zmeny klímy do prípravy a realizácie projektov v ďalších oblastiach regionálneho rozvoja.
3.2.2 Podporovať a realizovať zadržiavanie vody v krajine	❖ podporovať vodozádržné opatrenia a zadržiavanie a opätovné využívanie zrážkovej vody v sídlach, ❖ zavádzať osobitné zberné systémy na odpadovú a dažďovú vodu, úpravy spevnených plôch za účelom zadržiavania vody v teréne, ❖ budovať dažďové nádrže a prečisťovať dažďové vody (ochladzovacie koridory v urbanizovanom prostredí), ❖ realizovať aktivity na zníženie dopadov tepelných ostrovov, ❖ zabezpečovať opatrenia na zlepšenie distribúcie vody v krajine a manažment vodných plôch v krajine, ❖ zabezpečovať opatrenia proti deštruktívnemu pôsobeniu vody a sucha a prevencia dopadov extrémnych poveternostných udalostí (zosuvy, rýchle povodne, vietor, obnažovanie substrátu atď.).
3.2.3 Podporovať a rozvíjať environmentálnu výchovu, vzdelávanie a osvetu a zvyšovať environmentálne povedomie občanov	❖ zvyšovať záujem verejnosti o ochranu a tvorbu životného prostredia, ❖ realizovať rôzne typy zážitkových aktivít pre verejnosť (pre školy, pre rodiny s deťmi, pre dospelých), ❖ využívať metodickú podporu Žilinského kraja podľa koncepcie EVVO Žilinského kraja, podporu miestnej Agendy 21 a podporu environmentálneho manažmentu (napr. EMAS), ❖ podporovať environmentálnu výchovu, vzdelávanie a osvetu (EVVO) na školách a v neformálnom vzdelávaní. ❖ podporovať vzdelávacie aktivity a osvetu propagujúce zásady udržateľného rozvoja, ❖ spolupracovať s externými organizáciami pri environmentálnej výchove a vzdelávaní (napríklad ŠOP SR, mimovládne organizácie, školy a i.) a realizovať spoločné vzdelávacie programy vrátane vybudovania podpory aktivít ekocentier, ❖ využívať možnosti cezhraničnej a medzinárodnej spolupráce v oblasti environmentálneho manažmentu, inovácií a zapojenia verejnosti do rozhodovania,

		❖ dlhodobu a systematicky podporovať informačné kampane v oblastiach, kde sa dá predpokladať nízka miera prijatia riešenia verejnosťou, ako napr. výstavba zariadenia na energetické využitie odpadov, znižovanie ťažby dreva v chránených územiach, odstrel medveďa z dôvodu ohrozenia bezpečnosti civilného obyvateľstva a i..
3.2.4	Zavádzať systém krízového riadenia a včasného varovania v súvislosti s rôznymi ohrozeniami z dôvodu klimatických zmien	❖ navrhnuť, vypracovať a zaviesť systém postupov a opatrení včasného varovania a riešenia krízových situácií s súvislosťami s ohrozeniami z dôvodov klimatických zmien, ❖ vypracovať a realizovať vzdelávací program na systém včasného varovania pred hrozbami z dôvodu klimatických zmien, ❖ systém včasného varovania podporiť digitálnymi riešeniami.
Kľúčové indikátory úspechu		
Povinné		❖ Počet projektov adaptačných opatrení ❖ Počet uskutočnených vzdelávacích a osvetových aktivít environmentálnej výchovy a vzdelávania ročne
Voliteľné		❖ Vypracovanie a implementovanie Stratégie adaptačných opatrení na zmenu klímy ❖ Počet partnerov zapojených do partnerskej spolupráce na miestnej, regionálnej a národnej úrovni v oblasti adaptácie na dopady zmeny klímy

Špecifický cieľ 3.3

Zavádzať princípy obehového hospodárstva a cirkulárnej ekonomiky a zlepšovať nakladanie s odpadom

Opatrenie	Typové aktivity
3.3.1 Podporovať predchádzanie vzniku odpadov, opätovné využívanie odpadov a zhodnocovania odpadov v súlade s EÚ legislatívou	❖ viesť informačno-propagačnú kampaň na predchádzanie vzniku odpadu, podporu triedenia odpadu a prípravu na opätovné použitie odpadu, ❖ realizovať osvetové aktivity v oblasti predchádzania vzniku biologicky rozložiteľných komunálnych odpadov formou podpory domáceho kompostovania, ❖ propagovať a podporovať kompostovanie biologického odpadu v domácnostiach, v stravovacích zariadeniach aj v prevádzkach zariadení cestovného ruchu, ❖ dobudovať, vybaviť technikou a modernizovať miestne kompostárne, ❖ rozšíriť systém zberu organického odpadu, ❖ začleniť zásady obehového hospodárstva do verejného obstarávania samosprávy, ❖ zapájať samosprávu do inovačných projektov v oblasti obehového hospodárstva, ❖ podporovať budovanie siete reuse centier – centier opätovného využitia odpadov. ❖ vykonávať pravidelný monitoring množstva a štruktúry odpadov a zverejňovať jeho výsledky, ❖ spracovať a zaviesť systém odmien a pokút udeľovaných pri kontrole nakladania s odpadom, ❖ spracovať a zaviesť systém množstvového zberu odpadov, ❖ odporovať riešenia zamerané na znižovanie množstva TKO zneškodňovaných na skládkach odpadov a na uzatváranie skládok tuhého komunálneho odpadu (TKO) v regióne, ❖ pravidelne monitorovať kvalitu životného prostredia, spracovať systém zberu informácií o kvalite životného prostredia, čiernych skládkach a podobne, pravidelne informovať občanov o jeho vývoji, ❖ zabezpečovať odstránenie nezákonne uloženého komunálneho odpadu (čiernych skládok), ❖ podporovať zber a triedenie odpadov vrátane modernizácie techniky na manipuláciu s odpadom a budovania zberných dvorov, triediacich liniek na zmesový komunálny odpad a recyklačných liniek, ❖ dovybaviť domácnosti kontajnermi na triedenie komunálneho odpadu v rodinných domoch, ❖ realizovať výstavbu uzamykateľných stojísk pre nádoby na triedenie komunálneho odpadu vrátane siete podzemných a polopodzemných kontajnerov,

	❖ zefektívniť systém triedeného zberu odpadu z papiera, skla a plastov v podnikateľskej sfére (verejné inštitúcie, školské zariadenia a i.), ❖ byť aktívni v likvidácii starých environmentálnych záťaží a regenerácii kontaminovaných lokalít.
Kľúčové indikátory úspechu	
Povinné	❖ Podiel zmesového komunálneho odpadu ukladaného na skládky ❖ Množstvo zmesového odpadu a množstvo vytriedeného odpadu v kilogramoch na obyvateľa/rok
Voliteľné	❖ Podiel triedenia, recyklácie, energetického zhodnotenia a skládkovania v nakladaní s odpadmi ❖ Množstvo zhodnoteného odpadu kompostovaním odpadu ❖ Počet a rozloha environmentálnych záťaží (EZ) rôzneho stupňa evidovaných v informačnom systéme

Špecifický cieľ 3.4

Podporovať udržateľnú dopravnú mobilitu

Opatrenie	Typové aktivity
3.4.1 Priebežne obnovovať, modernizovať a budovať miestne komunikácie a dopravnú infraštruktúru tak, aby podporovala udržateľný rozvoj sídla	❖ priebežne monitorovať stav a kvalitu cestných komunikácií, ❖ podieľať sa na vypracovaní Generelu dopravy sídiel a centier turizmu Liptova, aby bol v súlade s Plánom udržateľnej mobility (PUM) ŽSK a príslušnými dopravnými plánovacími dokumentmi, ❖ podporovať výstavbu diaľnic a rýchlостných ciest v úsekoch uvoľňujúcich miestne komunikácie, ❖ vypracovať a aktualizovať digitálnu technickú evidenciu miestnych komunikácií a peších chodníkov, ❖ koordinovane vypracovať akčný plán údržby a rekonštrukcie cestných komunikácií v spolupráci s Regionálnou správou ciest, Slovenskou správou ciest a Národnou diaľničnou spoločnosťou (NDS), ❖ investične pripraviť a zrealizovať výstavbu miestnych komunikácií, chodníkov a parkovacích miest podľa projektových dokumentácií, ❖ priebežne dobudovať, rekonštruovať a opravovať existujúcu cestnú sieť tak, aby podporovala hospodársky rozvoj obce a zlepšovala priepustnosť cestných komunikácií, ❖ odstraňovať bodové závary a kritické nehodové úseky, ❖ rekonštruovať prieťahy ciest cez obec, sieť chodníkov pre peších a parkovísk, ❖ zavádzať zariadenia Inteligentných dopravných systémov na cestnej sieti a križovatkách, na železničnej sieti, na termináloch, prestupných bodoch a zastávkach Intermodálneho dopravného systému (IDS).
3.4.2 Vytvárať podmienky pre modernizáciu vozového parku, prioritne na alternatívny pohon	❖ podporovať rozvoj servisnej infraštruktúry pre elektromobilitu vrátane nákupu a umiestňovania nabíjajúcich staníc, ❖ modernizovať vozový park obce (komunálna servisná technika, vozidlá hasičského zboru atď.) a podporovať vozidlá na alternatívny pohon, ❖ podporovať rozvoj prímestskej hromadnej dopravy a nekonvenčných autobusov na zavolanie a podporovať autobusy na báze vozidiel s alternatívnym pohonom.
3.4.3 Zvyšovať záujem o nemotorovú cyklistickú dopravu rozširovaním hlavnej a doplnkovej infraštruktúry	❖ vypracovať, implementovať a aktualizovať komplexné strategické a koncepčné dokumenty vrátane projektovej dokumentácie pre oblasť cyklistickej a nemotorovej dopravy v súlade s koncepčným dokumentom kostrovej siete Žilinského kraja, ❖ podporovať budovanie Vážskej cyklomagistrály, ❖ podporovať, realizovať a udržiavať cyklistické, cyklistické/pešie komunikácie a ich značenie, ❖ zabezpečiť rekonštrukciu, modernizáciu a výstavbu infraštruktúry pre nemotorovú dopravu (cyklistické komunikácie, doplnková cyklistická infraštruktúra a vybavenosť – chránené parkoviská pre bicykle a parkovacie zariadenia typu

		Park&Ride, odstavné zariadenia, cyklostojany, odpočívadlá, servisné miesta, garáže, systémy automatickej požičovne bicyklov – bike sharing, hygienické zariadenia, nabíjacie stanice pre e-biky, dopravné značenie, informačný systém a i.), ❖ zvyšovať bezpečnosť cyklistickej dopravy, ❖ realizovať zariadenia umožňujúce prepravu bicyklov v železničnej a autobusovej doprave, ❖ propagáciou a osvetou zvyšovať atraktivitu cyklistickej dopravy.
3.4.4	Podporovať záujem o využívanie verejnej osobnej dopravy obyvateľmi obce	❖ zlepšovať infraštruktúru verejnej osobnej dopravy, ❖ zavádzať kontroly a monitorovania autobusov verejnej hromadnej dopravy, ❖ modernizovať vozový park verejnej hromadnej dopravy, ❖ zavádzať autobusy na zavolanie ako súčasť konceptu mobility na zavolanie (pre menej osídlené lokality, turistické lokality ai.), ❖ podporovať, modernizovať, debarierizovať a dekarbonizovať vozový park verejnej hromadnej dopravy, ❖ zabezpečiť vyššiu kvalitu dopravy pre osoby so zníženou schopnosťou pohybu alebo orientácie vrátane debarierizácie, ❖ dopĺňať a modernizovať zastávky verejnej osobnej dopravy, ❖ propagáciou a osvetou zvyšovať atraktivitu verejnej osobnej dopravy, ❖ zavádzať zariadenia Inteligentných dopravných systémov vo vozidlách verejnej osobnej dopravy, ❖ podporovať stavby, modernizácie a elektrifikácie železničných tratí v rámci systému integrovanej intermodálnej dopravy (IDS), ❖ podporovať modernizáciu vozového parku železničnej dopravy, ❖ podporovať rekonštrukciu a modernizáciu vybavenosti železničných a autobusových staníc a ich bezprostredného okolia, ❖ podporovať a realizovať výstavbu debarierizovaných terminálov IDS ako moderných prestupných bodov integrujúcich prevádzku železničných a autobusových staníc a nástupných cyklistických bodov s dostatkom miest na parkovanie.
3.4.5	Navrhovať zlepšenia v oblasti parkovacej politiky v obci a bezpečnosti cestnej premávky a pešej dopravy	❖ rekonštruovať cestné komunikácie a odstavné plochy vrátane parkovísk zabezpečujúce prístup do turisticky atraktívnych a obytných zón, rekreačných oblastí a k turistickým bodom záujmu, ❖ podporovať a realizovať digitalizovanú výstavbu záchytných, odstavných a parkovacích plôch integrovanej autobusovej dopravy, doplnkovej cyklistickej vybavenosti obce (aj v okolí autobusových a železničných staníc), terminálov a prestupných bodov, ❖ vybudovať, udržiavať a modernizovať systém záchytných parkovísk pre jednodňových návštevníkov v rekreačných zónach a v turistických bodoch záujmu, ❖ dobudovať a rekonštruovať chodníky pre peších v rekreačných lokalitách a v lokalitách s turistickým bodom záujmu, ❖ osádzať prvky upokojenia dopravy na vstupných komunikáciách do obce a rekreačných lokalít, ❖ osádzať inteligentné signalizačné zariadenia na prechody pre chodcov a osvetľovať ich, ❖ realizovať koordináciu a údržbu križovatiek a konštrukčno-technické úpravy úrovňových križovatiek, ❖ spracovať revíziu dopravného značenia a podľa potreby ho dopĺňať a obnovovať vodorovné a zvislé dopravné značenie, ❖ zvyšovať bezpečnosť zraniteľných účastníkov cestnej premávky (odstránenie úzkych miest v pešej doprave, odstraňovanie bariér pri prestupovaní atď.) a cestnej motorovej dopravy, minimalizovať jej negatívne vplyvy na obyvateľstvo a životné prostredie, ❖ zabezpečovať bezbariérovosť na miestnych komunikáciách (úpravy priechodov pre chodcov), ❖ začať využívať dostupné SMART technológie v statickej doprave, ❖ pre zvyšovanie bezpečnosti chodcov, cyklistov a in-line korčuliarov v obci, organizovať dopravnú výchovu a praktickú výchovu na dopravnom ihrisku.

Kľúčové indikátory úspechu	
Povinné	❖ Dĺžka nových/modernizovaných úsekov miestnych komunikácií a chodníkov ❖ Dĺžka nových úsekov cyklochodníkov a značených cyklotrás na území obce ❖ Počet ks vozidiel v modernizovanom vozovom parku obce na alternatívny pohon
Voliteľné	❖ Objem prepravy vo verejnej osobnej doprave (VOD) a integrovanej doprave (ID) Žilinského kraja v regióne Liptov ❖ Dĺžka nových cyklokomunikácií kostrovej siete Žilinského kraja vyhradených pre cyklistickú dopravu v regióne Liptov

Špecifický cieľ 3.5

Zlepšovať dostupnosť a zvyšovať efektívnosť energetickej infraštruktúry

Opatrenie	Typové aktivity
3.5.1 Podporovať rozvoj inžinierskych sietí, infraštruktúry prenosu a distribúcie elektriny a plynu a vykurovania	❖ podporovať realizáciu trás a zdrojov diverzifikujúcich plynárenskú sústavu, ❖ podporovať obnovu a modernizáciu plynárenskej sústavy, ❖ podporovať projekty infraštruktúry vybudovanej na napäťovej úrovni 400 kV a obnovu, modernizáciu a rozširovanie prenosovej a distribučnej sústavy v zmysle princípu primeranosti, ❖ podporovať pilotné projekty na využitie geotermálnej energie na diaľkové vykurovanie, rozširovanie centrálného zásobovania teplom, zdroje tepla na báze biomasy a geotermálnej energie.
3.5.2 Zvyšovať energetické úspory samosprávy a obyvateľstva aj s využitím OZE	❖ zvyšovať energetickú efektívnosť verejných budov a dosahovať energetické úspory budov v majetku alebo správe miest a obcí vrátane rozširovania obnoviteľných zdrojov energie (OZE), ❖ dosahovať znižovanie produkcie skleníkových plynov pri výrobe energie (zvyšovanie účinnosti pri výrobe energie, zámena palív, energetické využívanie odpadov, uskladňovanie elektriny atď.), ❖ podporovať regionálne centrum udržateľnej energetiky, ❖ podporovať výstavbu nízkoenergetických budov na území obce, ❖ vypracovať energetické auditu objektov vo vlastníctve samosprávy, ❖ projekčne pripravovať a realizovať zníženie energetickej spotreby v budovách vo vlastníctve samosprávy, ❖ podporovať projekty zlepšovania tepelno-technických vlastností bytových domov a verejných budov vo vlastníctve samosprávy formou zateplenia obvodových múrov a striech a výmeny okien s cieľom odstránenia systémových porúch bytových domov, ❖ podporovať získavanie solárnej energie vo verejných budovách vlastnených samosprávou, ❖ budovať a rekonštruovať v obecných objektoch tepelné hospodárstvo; modernizovať vykurovacie systémy vrátane rozvodov a hydraulického vyregulovania, inštalácie termoregulačných ventilov, inštalácie systémov merania a riadenia za účelom zníženia spotreby energie, ❖ podporovať modernizácie bytových domov za účelom zníženia spotreby energie, ❖ zabezpečiť modernizáciu, ekologizáciu a rozširovanie verejného osvetlenia vrátane rekonštrukcie rozvodov a výmeny výbojkových svietidiel za úsporné osvetlenie, napr. LED svietidlá, ❖ zefektívniť prevádzkový systém verejného osvetlenia.

Kľúčové indikátory úspechu	
Povinné	❖ Podiel energie z OZE na konečnej energetickej spotrebe samosprávy (%)
Voliteľné	❖ Výdavky samosprávy na podporu OZE v eurách ❖ Dosiahnutá miera energetických úspor v bytových domoch ❖ Energetická certifikácia významne obnovených budov – počet obnovených budov samosprávy s energetickým certifikátom/výčíslené úspory na energiách

Špecifický cieľ 3.6

Vytvárať podmienky pre moderné a adaptabilné vzdelávanie

Opatrenie	Typové aktivity
3.6.1 Zabezpečovať modernizáciu budov, vybavenia a dobrého spravovania škôl a školských zariadení	❖ zabezpečovať rozširovanie predškolskej výchovy detí od 3 do 5 rokov vrátane rozšírenia kapacity materských škôl, ❖ rekonštruovať, modernizovať a stavebne upravovať objekty škôl a školských zariadení s cieľom zlepšiť ich tepelno-izolačné vlastnosti a zvýšiť energetickú efektívnosť budov, ❖ na základných školách budovať a rekonštruovať odborné učebne a laboratóriá pre polytechnickú výchovu, technické a prírodovedné zameranie, zvyšovanie remeselných zručností, jazykové učebne a učebne IKT, ❖ skvalitňovať materiálno-technické vybavenie škôl a školských zariadení a zatriťovať školské prostredie, ❖ podporovať rekonštrukcie, modernizáciu a zlepšovanie technického vybavenia školských knižníc, ❖ revitalizovať areály škôl vrátane detských ihrísk, športových zariadení pre deti a mládež – uzavretých aj otvorených s možnosťou celoročnej prevádzky, záhrad, vrátane prvkov zážitkového a inkluzívneho vzdelávania, ❖ zvyšovať bezpečnosť detí, žiakov, personálu a majetku školských zariadení (napr. kamerové systémy), ❖ zlepšovať podmienky pre dochádzanie žiakov a personálu školy do školských zariadení na bicykli (cykloprístrešky, cyklostojany...).
3.6.2 Kvalitným vzdelávaním zvyšovať vedomostnú úroveň a zručnosti žiakov	❖ podporovať tvorbu, inovácie a realizáciu vzdelávacích programov zameraných na zvýšenie prírodovedných, matematických, environmentálnych, jazykových, IKT zručností vrátane finančnej gramotnosti, podnikateľských vedomostí a ekonomického myslenia, ❖ zabezpečovať aktívnu náborovú politiku a zvyšovanie atraktivity učiteľského povolania, ❖ zvyšovať profesijné kompetencie pedagogických a odborných zamestnancov škôl v procese odborného vzdelávania a prípravy v súlade s kvalifikačnými požiadavkami, potrebami školy a trhu práce, ❖ zabezpečiť spoluprácu medzi materskými, základnými a strednými školami v regióne a fakultami VŠ pripravujúcimi učiteľov vrátane podpory sieťovania vzdelávacích organizácií na všetkých stupňoch vzdelávania, ❖ zabezpečovať kontinuálne zlepšovanie kľúčových kompetencií žiakov základných škôl, ❖ v rámci legislatívnych možností upravovať učebné osnovy a obsahy učebných predmetov a čo najviac prepájať teoretické a praktické vzdelávanie na základných školách, ❖ podporovať vzdelávacie aktivity zamerané na chápanie súvislostí a mäkké zručnosti, ❖ podporovať zavádzanie environmentálnej výchovy na školách (obehové hospodárstvo, Miestna agenda 21 a pod.), ❖ podporovať aktivity zamerané na vytvorenie podmienok pre hybridné a dištančné vzdelávanie, ❖ podporovať spoluprácu v oblasti výmeny skúseností pedagógov vo výchovno-vzdelávacom procese, ❖ podporovať spolupráce medzi poskytovateľmi vzdelávania so zameraním prípravu, vzdelávanie a profesijnú mobilitu učiteľov, asistentov učiteľov a iného podporného personálu pre vzdelávací proces, ❖ vytvárať možnosti pre zvyšovanie kvalifikácie a ďalšieho vzdelávania pedagogických a odborných zamestnancov, dôstojné životné podmienky a dostupnejšie bývanie (nájomné bývanie) pre pedagogických a odborných zamestnancov škôl,

		zabezpečiť mapovanie kvality poskytovania vzdelávacích služieb vo vybraných oblastiach.
3.6.3	Podporovať neformálne a zážitkové vzdelávanie, špeciálne a inkluzívne vzdelávanie v školskej aj mimoškolskej činnosti a zavádzať inovácie do systému vzdelávania	- adaptovať školské zariadenia na zariadenia s prvkami zážitkového vzdelávania, - využívať mimoškolské zariadenia na realizáciu programov zážitkového vzdelávania, - organizovať pracovné stretnutia pre učiteľov o programoch kultúrnych inštitúcií a ich využitie na zážitkové učenie pre dané vekové kategórie detí a žiakov, - podporovať nové formy a obsah záujmového vzdelávania, - podporovať verejnoprospešné projekty realizované žiakmi a študentmi ZŠ a SŠ pre verejný a súkromný sektor, - využívať platformu na pravidelnú výmenu informácií o inováciách vo vzdelávaní a najlepšej praxi, - aplikovať vypracované akčné plány inkluzívneho vzdelávania, - zabezpečovať asistentov učiteľov a iného podporného personálu pre vzdelávací proces, - adaptovať školské zariadenia na zariadenia s prvkami inkluzívneho vzdelávania a modernizovať priestory pre inkluzívne vzdelávanie (triedy, učebne, spoločné priestory, internáty, areály a i.) súvisiace s inováciami vo vzdelávaní, - zabezpečovať bezbariérové prostredie v školách a v školských zariadeniach, - podporovať tvorbu, resp. inovácie a realizáciu programov kontinuálneho vzdelávania pedagogických a odborných zamestnancov s dôrazom na inkluzívny aspekt, - podporovať tvorbu, inováciu a realizáciu vzdelávacích programov zameraných na podporu inkluzívneho vzdelávania, napr. realizácia celodenného výchovného systému, pôsobenie pedagogických asistentov a odborných zamestnancov, - sprístupňovať služby infraštruktúry škôl pre integráciu detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, - zlepšovať kvalitu, efektívnosť a prístup k terciárnemu a ekvivalentnému vzdelávaniu s cieľom zvýšiť počet študujúcich a úroveň vzdelania, hlavne v prípade znevýhodnených skupín, - vytvárať podmienky na špeciálno-pedagogický poradenský servis.
Kľúčové indikátory úspechu		
Povinné		❖ Priemerná úspešnosť žiakov ZŠ v národnom testovaní 5 a testovaní 9
Voliteľné		- Počet zrekonštruovaných objektov škôl a školských zariadení s cieľom zvýšiť ich energetickú efektívnosť - Miera predčasného ukončenia ZŠ (%) - Počet podporených pilotných aktivít a projektov inkluzívneho vzdelávania a zážitkového vzdelávania

Špecifický cieľ 3.7

Zabezpečovať moderné, dostupné, kvalitné a efektívne sociálne a zdravotné služby

Opatrenie	Typové aktivity
3.7.1 Skvalitňovať a rozvíjať infraštruktúru sociálnych služieb a služieb zdravotníckych zariadení v obci	- investovať do výstavby a modernizácie stavieb a vybavenia zariadení sociálnych služieb, a do výstavby a modernizácie infraštruktúry integrovanej zdravotnej starostlivosti, - rekonštruovať budovy a modernizovať vybavenie denných centier pre seniorov, - podporovať modernizáciu vybavenia existujúcich a rozvoj novovznikajúcich zdravotníckych zariadení, - rozvíjať infraštruktúru potrebnú pre poskytovanie nových a moderných druhov sociálnych služieb vrátane rodinných druhov služieb, - vybaviť zariadenia sociálnych služieb tradičnými a inovatívnymi pomôckami (kreslá pre imobilných, antidekubitné matrace, evakuačné pomôcky a pod.), - rekonštruovať existujúce zariadenia na zariadenia komunitného typu za účelom deinštitucionalizácie pobytových sociálnych služieb, služieb sociálno-právnej ochrany a sociálnej kurately,

		❖ podporovať infraštruktúru pre špecializované služby, ❖ rekonštruovať, rozširovať a modernizovať vhodné stavebné objekty pre vytvorenie priestorových podmienok na poskytovanie a zabezpečenie komunitnej starostlivosti v súlade s princípmi deinštitucionalizácie sociálnych služieb, ❖ rekonštruovať a rozšíriť ubytovne pre sociálne slabých, ❖ zriadiť a prevádzkovať zariadenia núdzového bývania pre matky s deťmi, útulku pre ženy a matky s deťmi a ďalšie skupiny sociálne odkázaných obyvateľov, ❖ budovať a rozvíjať zázemie terénnych a ambulantných sociálnych služieb, ❖ podporovať výstavbu, rekonštrukciu a modernizáciu zariadení služieb starostlivosti o dieťa do troch rokov (detské jasle) v záujme zosúladenia rodinného a pracovného života s cieľom zvýšenia energetickej hospodárnosti budovy a zlepšenia materiálno-technického vybavenia, ❖ podporovať zariadenia a služby pre deti za účelom zosúladenia rodinného a pracovného života (jasle, škôlky, opatrovateľky detí), ❖ vytvárať a implementovať efektívne nástroje pre začleňovanie rodičov s malými deťmi na trh práce po návrate z rodičovskej dovolenky, ❖ podporovať transformáciu veľkokapacitných zariadení pre poskytovanie sociálnych služieb sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately SPODaSK s celoročným pobytom a rozvoj alternatívnych sociálnych služieb komunitného charakteru, ❖ podporovať etablovanie inovatívnych zdravotníckych zariadení a foriem poskytovanej starostlivosti, napr. neurorehabilitačné centrá, centrá pre pacientov s neurodegeneratívnymi ochoreniami, centrá pre stavy vyžadujúce intenzívnu starostlivosť, centrá podpory, zariadenia pre poskytovanie rehabilitačných a terapeutických služieb a pod., ❖ podporovať integráciu a využívanie telemedicínskych technológií a digitalizácie do praxe v zdravotníctve, ❖ podporovať ambulantnú lekársku starostlivosť s cieľom jej lepšej dostupnosti, ❖ podporovať a rozvíjať terénne formy zdravotnej starostlivosti, ❖ sústrediť pozornosť na aktivity vedúce k prevencii a podpore zdravia obyvateľstva, ❖ budovať zariadenia opatrovateľskej starostlivosti so zdravotníckymi službami.
3.7.2	Udržiavať a rozširovať služby pre seniorov, znevýhodnené osoby a ľudí v nepriaznivej sociálnej situácii a kontinuálne zvyšovať ich kvalitu	❖ zabezpečovať nástroje na pravidelný monitoring a vyhodnocovania potrieb občanov, požiadaviek seniorov, znevýhodnených osôb a ľudí v nepriaznivej sociálnej situácii, ❖ poskytovať podporu vo forme poskytnutia priestorov na činnosť a finančných príspevkov pre kluby zdravotne postihnutých a kluby seniorov, ❖ podporovať využívanie moderných technológií v sociálnych a zdravotných službách, ❖ podporovať vznik partnerstiev na miestnej a regionálnej úrovni pri plánovaní opatrení v sociálnej oblasti, ❖ podporovať zrovnoprávnenie financovania verejných a neverejných poskytovateľov sociálnych služieb a vyššia miera zapájania neverejných poskytovateľov do poskytovania sociálnych služieb, ❖ podporovať integráciu poskytovaných sociálnych služieb s inými druhmi verejných služieb (ako napr. služby zamestnanosti, zdravotnej služby atď.) za účelom realizácie tzv. case managementu, ❖ podporovať inovatívne typy pobytových služieb na komunitnej úrovni, ❖ podporovať zriadenie integrovaného poradenského centra právnych služieb v oblasti sociálnych služieb a zdravotnej starostlivosti, ❖ podporovať vznik a fungovanie poskytovateľov schopných zabezpečovať potrebné spektrum sociálnych služieb, služieb sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately, ❖ posilňovať prácu s komunitou a scitlivovanie verejnosti k prijímateľom sociálnych služieb, ❖ podporovať a rozvíjať terénne formy sociálnych služieb, napĺňanie a využívanie informačného systému o poskytovaní sociálnych služieb, ❖ riešiť debarierizáciu a odstraňovať bariéry pre telesne, zrakovo, sluchovo a inak postihnutých vo verejných budovách a na verejných priestranstvách, ❖ podporovať prepravnú službu (sociálny taxík), ❖ podporovať projekty zabezpečujúce pomoc pre občanov bez prístrešia, ❖ organizovať prednášky v denných centrách a kluboch ZŤP osôb,

		❖ podporovať prechod poskytovania sociálnych služieb sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately (SPODaSK) v zariadení na komunitnú formu a podporovať vytváranie vhodných priestorových podmienok pre poskytovanie tohto druhu služby, ❖ zlepšovať kvalitu služieb SPODaSK vrátane vzdelávania zamestnancov, prípravy prijímateľov, prípravy komunity a riešenia priestorových podmienok, v ktorých sa poskytuje príslušná starostlivosť, ❖ vytvárať podmienky a podporné modely pre udržanie a stabilizáciu ľudských zdrojov v zdravotníctve a v sociálnych službách, ❖ vypracovať manuál dobrej praxe spojenej so skúsenosťami a účinnými postupmi v regióne pri riešení globálnej pandémie spôsobenej koronavírusom COVID-19.
3.7.3	Posilňovať prevenciu a podporu duševného a telesného zdravia	❖ podporovať zriadenie zdravotníckych centier prevencie podpory duševného a telesného zdravia, ❖ podporovať skvalitnenie vzdelávania a výchovy k zdravému životnému štýlu (vo všetkých vekových kategóriách obyvateľov vrátane výchovy k zdraviu na školách), ❖ zabezpečovať pravidelný monitoring a hodnotenie zdravotného stavu obyvateľov, ❖ zaviesť pozície školských a komunitných sestier, ❖ realizovať preventívne a terapeutické programy v oblasti duševného a telesného zdravia, ❖ podporovať rozvoj športu a športových aktivít ako preventívneho modelu podpory zdravia.
3.7.4	Rozširovať možnosti a vytvárať príležitosti pre podporu dobrovoľníctva, komunitných služieb a komunitnej práce	❖ dobudovať a modernizovať zariadenia/priestory pre dobrovoľnícke a komunitné aktivity, ❖ zaviesť systematickú podporu dobrovoľníctva a komunitnej práce a podporovať budovanie kapacít aktérov realizujúcich dobrovoľnícke aktivity a aktivity na posilnenie komunity, ❖ podporovať vznik partnerstiev na miestnej a regionálnej úrovni pri plánovaní a poskytovaní služieb pre komunitu, ❖ nastaviť schémy na podporu dobrovoľníctva a komunitného života na miestnej úrovni, aj v spolupráci so súkromným sektorom, ktorý podporuje projekty spoločenskej zodpovednosti, ❖ nastaviť finančné a nefinančné nástroje na podporu miestneho rozvoja vedeného komunitou, spolupráce komunit a dobrovoľníctva (napr. mikrogranty, regratingové schémy), ❖ podporovať modernizáciu infraštruktúry pre voľnočasové aktivity v komunite, ❖ investovať do revitalizácie nevyužívaných objektov vo vlastníctve samosprávy v prospech iniciatív a projektov podporujúcich komunitný život vrátane kultúrnych služieb (kníhnice, čítárne, kluby a pod.), ❖ dobudovať a modernizovať zariadenia/priestory pre voľnočasové aktivity a záujmovú činnosť, ❖ zaviesť nové formy práce s komunitou, ❖ podporovať ekosystém pre fungovanie sociálnej ekonomiky.
Kľúčové indikátory úspechu		
Povinné		❖ Kapacity terénnych, ambulantných a pobytových sociálnych služieb (počet klientov) v obci ❖ Počet zastabilizovaných poskytovateľov zdravotnej starostlivosti v obci ❖ Počet obyvateľov, ktorí sa aktívne zapájajú do obecného diania prostredníctvom dobrovoľníckych aktivít
Voliteľné		❖ Podiel obyvateľov ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením ❖ Pomer klientov zo zariadení zapojených do procesu DI, ktorí zostali v zariadení, voči klientom, ktorí bývajú samostatne ❖ Podiel obyvateľov, ktorí sú informovaní o sociálnej politike samosprávy ❖ Počet kompletne bezbariérových služieb v obci ❖ Počet poberateľov pomoci v hmotnej núdzi

Špecifický cieľ 3.8

Vytvárať zodpovedajúce podmienky pre bývanie pre všetky skupiny obyvateľov

Opatrenie	Typové aktivity
3.8.1 Zvyšovať kvalitu a dostupnosť bývania formou výstavby alebo kúpy nových nájomných bytov bežného a nižšieho štandardu	- spracovať koncepciu rozvoja bývania, ktorou sa zabezpečia zodpovedajúce podmienky pre bývanie pre všetky skupiny obyvateľstva, - podporovať rozširovanie, modernizáciu a výstavbu dostupných obecných nájomných bytových domov alebo odkúpenie bytových jednotiek bežného alebo nižšieho štandardu spolu s prislúchajúcou technickou vybavenosťou na účely nájomného bývania podľa koncepcie rozvoja bytovej politiky, - budovať alebo prenajímať malometrážne a nízkoštandardné byty pre sociálne znevýhodnené skupiny obyvateľstva, - zlepšiť podmienky v prístupe k pitnej vode a kanalizácii vo vybraných oblastiach a v súvislosti s vybranými cieľovými skupinami, - nastaviť podmienky spolupráce a koordinovať aktérov pri riešení dostupnosti bývania.
3.8.2 Zabezpečovať postupné dobudovanie a revitalizáciu existujúcich obytných zón	- spracovať a aktualizovať pasport lokalít bývania a ich vybavenosti, - vypracovať zásady (regulatívy) architektonických štandardov jednotlivých obytných zón s prihliadnutím na miestnu tradíciu, kultúru a históriu a integrovať ich do regulatívov územného plánu obce, - podporovať revitalizáciu obytných zón (občianska vybavenosť, cesty, chodníky, MHD, verejná zeleň, ihriská atď.).
3.8.3 Pripravovať podmienky pre individuálnu a hromadnú bytovú výstavbu (IBV a HBV)	- vyčleniť a pripraviť plochy pre výstavbu IBV, - budovať inžinierske siete pre rozvoj bytovej výstavby, - rekonštruovať inžinierske siete obce, primárne v obytných zónach, - podporovať výstavbu bytových domov podľa koncepcie rozvoja bytovej politiky, - prijímať opatrenia v súvislosti s výstavbou nízkoenergetických rodinných domov (IBV) na úkor bytových domov (HBV).
Kľúčové indikátory úspechu	
Povinné	Počet dokončených rodinných domov a bytov vrátane nájomných bytov za rok (celkovo)
Voliteľné	- Počet bytov v správe obce, ktoré je možné poskytnúť na nájomné bývanie - Podiel osôb zo sociálne znevýhodnených skupín a osôb v bytovej núdzi, ktorým samospráva poskytla bývanie - Spotreba pitnej vody v domácnostiach v litroch na obyvateľa a deň (l/obyv./deň)

Špecifický cieľ 3.9

Zvyšovať bezpečnosť obyvateľov a návštevníkov a zlepšovať ochranu ich života, zdravia a majetku

Opatrenie	Typové aktivity
3.9.1 Zabezpečovať verejný poriadok a predchádzanie kriminalite, podmienky na predchádzanie mimoriadnych udalostí a riešenie mimoriadnych situácií	- vytvoriť jednotný informačný systém zberu údajov o trestnej a inej protispoločenskej činnosti, - zvyšovať bezpečnosť obyvateľov a návštevníkov obce a zabezpečovať ochranu ich majetku rozširovaním a modernizáciou kamerového systému a rozširovaním možností pripojenia na Pult centrálnej ochrany, - dobudovať pripojenie elektronického monitorovacieho zariadenia pre monitoring seniorov a osamelých ľudí, - prijať preventívne opatrenia na zníženie kriminality a vandalizmu monitorovaním verejných priestranstiev, - zabezpečovať verejný poriadok v rizikových lokalitách zvýšenou hliadkovou činnosťou a monitorovaním, - vytvárať a podporovať partnerstvá v oblasti prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti a prepájať verejných a neverejných poskytovateľov služieb pri ochrane zdravia, života a majetku obyvateľov a návštevníkov,

		❖ budovať kapacity poskytovateľov služieb pri ochrane zdravia, života a majetku obyvateľov a návštevníkov, ❖ vytvárať podmienky pre vznik a činnosť poskytovateľov služieb pri ochrane zdravia, života a majetku obyvateľov a návštevníkov, ❖ ochraňovať občanov rizikových skupín pred tým, aby sa stali obeťou trestnej činnosti, prednáškovou a preventívnou činnosťou v predškolských zariadeniach, školách, kluboch dôchodcov a iných zariadeniach, viesť informačné a osvetové kampane, ❖ zabezpečovať hlásnu a informačnú službu, ❖ zabezpečovať ochranu pred požiarimi a prírodnými hrozbami, ❖ podporovať činnosť Dobrovoľného hasičského zboru (DHZ), ktorý pôsobí v oblasti ochrany zdravia a bezpečnosti – protipožiarna ochrana, protipovodňová ochrana, civilná ochrana (CO), ❖ podporovať aktivity hasičov a záchranárov a vytvárať podmienky pre ich činnosť vrátane budovania kapacít a modernizácie vybavenia, ❖ z pohľadu prevencie zlepšovať protipožiarnu ochranu na verejných budovách a v domácnostiach, ❖ realizovať chýbajúce protipovodňové opatrenia, ❖ v prípade mimoriadnych udalostí viesť krízový štáb a podporovať záchranné, lokalizačné a likvidačné práce, ktoré spočívajú hlavne v záchrane osôb, poskytnutí predlekárskej a lekárskej pomoci, vyslobodzovaní osôb a v odsune zranených, ❖ v prípade mimoriadnych udalostí a potreby poskytovať núdzové zásobovanie a ubytovanie, zabezpečovať CO úkryty a evakuácie, vykonávať protiradiačné a protichemické opatrenia, organizovať prípravu síl a prostriedkov civilnej ochrany a prípravu občanov na sebaobranu a vzájomnú pomoc, ❖ vykonávať edičnú a osvetovú činnosť v civilnej ochrane.
3.9.2	Zlepšovať prevenciu sociálno-patologických javov	❖ zabezpečovať pravidelný monitoring subjektívneho vnímania bezpečnosti občanmi s dôrazom na rizikové skupiny obyvateľstva, ❖ podporovať občiansku participáciu a deradikalizáciu v rámci prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti, ❖ podporovať preventívne programy zamerané na vybrané socio-patologické javy na školách a u ďalších rizikových skupín obyvateľstva s dôrazom na minoritné skupiny obyvateľstva, ❖ podporovať vytváranie nízkoprahových centier pre deti a mládež, ❖ viesť informačné a osvetové kampane a zabezpečovať vzdelávanie v oblasti predchádzania sociálno-patologickým javom.
Kľúčové indikátory úspechu		
Povinné		❖ Počet evidovaných trestných činov a inej protispoločenskej činnosti v obci za rok ❖ Počet nových lokalít monitorovaných kamerovým systémom v obci
Voliteľné		❖ Vybudovaný a fungujúci systém pripojenia elektronického monitorovacieho zariadenia pre monitoring seniorov a osamelých ľudí ❖ Objem finančných prostriedkov samosprávy určených na podporu aktivít podporujúcich komunitný život za rok ❖ Počet evidovaných trestných činov maloletých a mladistvých páchatel'ov za rok ❖ Počet vyriešených mimoriadnych situácií záchrannými zložkami za rok

PRIORITA 4: Lepšie spravovanie obce a vecí verejných

Strategický cieľ 4: Dosiahnuť lepšie spravovanie vecí verejných s podporou optimalizácie riadiacich procesov a zvyšovaním kvality komunikácie samosprávy s občanmi, digitálnou dostupnosťou služieb samosprávy a s pomocou partnerstiev územnej spolupráce.

Špecifický cieľ 4.1

Skvalitňovať služby občanom a optimalizovať procesy riadenia a komunikácie samosprávy

Opatrenie	Typové aktivity
4.1.1 Zabezpečovať otvorenie samosprávy a podnikania pre nové elektronické služby a digitalizáciu dát	❖ pravidelne aktualizovať informačné systémy samosprávy a verejnej správy pre efektívne riadenie a rozhodovanie, ❖ zabezpečiť efektívnejšie využívanie existujúcich modulov informačných systémov (IS) samosprávy a verejnej správy, ❖ rozširovať oblasti práce s informáciami v samospráve a verejnej správe tak, aby tieto mali podobu otvorených dát a boli komplexne a konzistentne zhromažďované a spracované v jednom IS, ❖ podporovať digitálnu transformáciu samosprávy, verejnej správy a nové typy elektronických služieb a zabezpečiť prístup k službám pre všetkých občanov vrátane zdravotne postihnutých a znevýhodnených osôb a umožniť im vybavenie požiadaviek prostredníctvom elektronickej komunikácie, ❖ podporovať zavedenie elektronických služieb samosprávy pre podnikateľov, ❖ identifikovať a podporovať inovačný potenciál samosprávy a verejnej správy využívaním otvorených dát, ❖ vytvárať dátovú základňu a príklady dobrej praxe v koordinácii so Štatistickým úradom SR, ❖ podporovať pilotné projekty v oblasti dátového manažmentu a využívania GIS na úrovni regiónu (zdieľané dátové pracovisko), ❖ podporovať manažment údajov verejnej správy a kybernetickú bezpečnosť, ❖ rozširovať eGovernment v prospech občanov, podnikateľov a ďalších subjektov pôsobiach na území samosprávy, ❖ zlepšovať a rozširovať poskytovanie geografických informácií pre verejnosť prostredníctvom webového GIS portálu, ❖ implementovať elektronický, plne automatizovaný portálový systém nahlasovania podnetov a požiadaviek občanov, ❖ podporovať digitalizáciu podnikania (tvorba a modernizácia e-shopov, podpora online prezentácie), ❖ podporovať spoločné cezhraničné a medzinárodné projekty a SMART prístupy v miestnych verejných službách.
4.1.2 Zefektívňovať spravovanie a využívanie majetku vo vlastníctve obce	❖ spracovať pasportizáciu nehnuteľného majetku samosprávy, ❖ posúdiť stav, efektívnosť a účelnosť využívania budov v majetku samosprávy, ❖ zmapovať a vysporiadať dubiózny majetok samosprávy, ❖ realizovať aktívnu pozemkovú politiku vrátane pozemkových úprav, ❖ zaviesť transparentné vykazovanie hospodárenia s majetkom a verejnými zdrojmi, ❖ rozširovať a skvalitňovať GIS databázu dát o majetku samosprávy, ❖ aplikovať spoločensky zodpovedné a zelené verejné obstarávanie, ❖ neustále zlepšovať výber daní a poplatkov a vymáhanie pohľadávok.
4.1.3 Zlepšovať kvalitu pracovného prostredia pre zamestnancov úradov samosprávy a podporovať ich ďalšie vzdelávanie	❖ rekonštruovať a modernizovať budovu obecného úradu (zateplenie a výmena otvorových konštrukcií, výmena elektroinštalácie a počítačových sietí, modernizácia osvetlenia, hydraulické vyregulovanie vykurovacieho systému, klimatizácia a vzduchotechnika priestorov, interiérové vybavenie, hygienické zariadenia, spoločné kuchynky s posedením atď.), ❖ zabezpečovať moderné a výkonné technické vybavenie pre spoľahlivú a bezporuchovú prevádzku informačných systémov a prácu zamestnancov, ❖ zabezpečovať skvalitnenie a zefektívnenie pracovného prostredia zamestnancov samosprávy (napr. vybudovanie regeneračnej zóny pre zamestnancov so sociálnym zázemím a i.), ❖ zvyšovať bezpečnosť a ochranu osôb a majetku samosprávy zavedením monitorovania vnútorných priestorov verejných budov, ❖ modernizovať registratúrne pracovisko, ❖ vytvoriť digitálny archív dokumentov a zdieľané pracovisko na digitalizáciu dokumentov s dostatočným technickým vybavením (skenery) a personálnym zabezpečením, ❖ zefektívniť a sprehľadniť prácu úradníkov,

		❖ implementovať a udržiavať systém riadenia kvality podľa ISO 9001/2000 a zabezpečovať pravidelný procesný audit obecného úradu, ❖ systematicky mapovať dopyt a ponuku celoživotného vzdelávania, ❖ navrhnuť, implementovať a aktualizovať systém pravidelného vzdelávania pracovníkov samosprávy, ❖ poskytnúť pracovníkom samosprávy podporu pri ich zvyšovaní kvalifikácie a zručností.
4.1.4	Podporovať zavádzanie inovatívnych, experimentálnych a pilotných riešení na úrovni samosprávy, miestnych združení a podnikateľov	❖ identifikovať a podporovať inovačný potenciál podnikov v obci pre zavádzanie SMART a zelených riešení, ❖ podporovať budovanie partnerstiev zameraných na inovačný rozvoj a medzisektorové riešenia, ❖ podporovať projekty spolupráce podnikov a výskumných organizácií a investície podnikov do výskumu a inovácií (modernizácia technológií, procesov a postupov), ❖ podporovať digitálnu transformáciu podnikov, ❖ implementovať medzisektorové riešenia a výstupy cezhraničnej spolupráce, napr. v oblasti obehového hospodárstva, zdravia, aplikácie zelených riešení a energetiky a pod., ❖ zapájať samosprávu a neziskový sektor do pilotných projektov v oblasti inovácií, know how transfer, SMART, medzisektorových a zelených riešení, ❖ iniciovať a podporovať činnosť existujúcich a nových odvetvových klastrov a klastrových iniciatív v jednotlivých oblastiach podnikania, ako aj ich sieťovanie v medzinárodnom priestore.
4.1.5	Efektívne, otvorene a transparentne komunikovať s občanmi	❖ zaviesť procesy participácie s verejnosťou najmä v oblasti prípravy a pripomienkovania strategických a koncepčných dokumentov, zapojenia verejnosti do prípravy spoločných projektov, ❖ umožniť občanom samosprávy čerpať časť verejných financií v podobe dotácií, ❖ pravidelne organizovať stretnutia s občanmi (mládež, študenti, seniori, podnikatelia atď.) k získavaniu spätnej väzby a zberu podnetov, ❖ pravidelne monitorovať spokojnosť občanov so službami samosprávy formou prieskumov a prostredníctvom diskusií na rôzne odborné témy, ❖ využívať všetky dostupné mediálne kanály na poskytovanie aktuálnych informácií o dianí v samospráve (obecný rozhlas, TV, tlačene a online periodiká, obecný web, verejné tabule, plagátovacie plochy, sociálne siete a iné), ❖ modernizovať a spravovať vlastné tradičné a online mediálne kanály vo vlastníctve samosprávy, ❖ pravidelne komunikovať so zástupcami médií, ❖ podporovať zverejňovanie informácií nad rámec zákona na princípe „otvorenej samosprávy“.
Kľúčové indikátory úspechu		
Povinné	❖ Počet projektov a aktivít obce pripravovaných participatívnym spôsobom ❖ Počet pracovníkov samosprávy, ktorí sa zúčastňujú pravidelného vzdelávania	
Voliteľné	❖ Rozšírenie poskytovania geografických informácií pre verejnosť prostredníctvom webového GIS portálu ❖ Podiel obyvateľov, ktorí sú spokojní s mierou informovanosti a kvalitou informácií o dôležitých opatreniach, rozhodnutiach a aktivitách samosprávy ❖ Podiel obyvateľov, ktorí majú pocit, že sa môžu zapojiť do chodu obce ❖ Počet vytvorených partnerstiev zameraných na inovačný rozvoj a medzisektorové riešenia	

Špecifický cieľ 4.2

Zlepšovať digitálnu dostupnosť a podporovať rozvoj „informačnej spoločnosti“

Opatrenie	Typové aktivity
4.2.1 Podporovať rozvoj a skvalitnenie prenosovej kapacity	❖ podporovať rozvoj pevných optických chrbticových sietí a sietí poslednej míle pripojenia na internet,

	infraštruktúry internetu, a tým zlepšovať prístup k informáciám a komunikačným technológiám	❖ podporovať zriadenie a rozširovanie siete internetu v obci, ❖ podporovať skvalitnenie súčasného plošného pokrytia vidieckeho územia mobilným širokopásmovým pripojením na internet signálom siete 4G, ❖ podporovať rozvoj pokrytia územia mobilným širokopásmovým pripojením na internet signálom siete 5G a následných sietí, ❖ pri zachovaní vysokej triedy bezpečnosti zabezpečiť pre sieť a informačné systémy samosprávy aplikácie využívajúce „internet vecí“, ❖ realizovať a rozširovať verejnú Wi-Fi sieť vo verejných budovách, na verejných priestranstvách a vo verejnej hromadnej doprave.
4.2.2	Skvalitňovať existujúce informačné služby samospráv a rozširovať ich služby digitálnym spôsobom	❖ modernizovať technické a softvérové vybavenie zasadacích miestností a kontaktných miest s občanmi, ❖ zriadiť a vybudovať centrá prvého kontaktu občanom a návštevníkom (turistické informačné centrá), ❖ skvalitňovať, zefektívňovať a integrovať poskytovanie služieb v centrách prvého kontaktu občanom a návštevníkom (turistické informačné centrá), ❖ zlepšiť dostupnosť služieb pre občanov a návštevníkov zvýšením počtu parkovacích miest, zlepšením možnosti parkovania bicyklov a i., ❖ vybudovať zóny pre občanov prístupom na internet v centrách prvého kontaktu občanom a návštevníkom.
Kľúčové indikátory úspechu		
Povinné		❖ Modernizovaný obecný rozhlas
Voliteľné		❖ Počet domácností s rýchlym a superrýchlym širokopásmovým prístupom na internet

Špecifický cieľ 4.3

Budovať a podporovať partnerstvá územnej spolupráce

Opatrenie	Typové aktivity
4.3.1 Posilňovať miestnu, regionálnu, nadregionálnu, cezhraničnú a medzinárodnú spoluprácu aktérov územnej spolupráce	❖ podporovať zdieľané kapacity pre riadenie regionálneho a miestneho rozvoja na území UMR Liptov, ❖ podporovať systém spolupráce a transferu know-how pre zavádzanie inovácií vrátane sociálnych inovácií do regionálneho rozvoja a tvorby politík, ❖ podporovať vznik klastrov, záujmových združení a sieťovania na miestnej, regionálnej, nadregionálnej a medzinárodnej úrovni, ❖ podporovať existujúce miestne záujmové združenia (MAS, OOCR, ZMOS, mikroregióny a i.), ❖ pravidelne sa zúčastňovať stretnutí územnej a tematickej spolupráce v regióne Liptov v rámci kľúčových sektorov regionálneho rozvoja. ❖ posilniť cezhraničnú a medzinárodnú spoluprácu, ❖ aktívne vyhľadávať cezhraničných a medzinárodných projektových partnerov pre aktérov územnej spolupráce a organizovať s nimi pracovné stretnutia, ❖ podporovať prioritné a kľúčové rozvojové projekty a iniciatívy cezhraničnej spolupráce s Poľskou republikou a Českou republikou, ❖ byť aktívni v účasti na cezhraničných a medzinárodných odborných podujatiach k prenosu know-how a skúseností zo zahraničia do regiónu, ❖ podporovať spoluprácu s členskými krajinami V4 a Karpatkého dohovoru (aktivity v rámci jednotlivých protokolov) v kontexte podpory budúcej európskej makroregionálnej stratégie pre karpatský región.
Kľúčové indikátory úspechu	
Povinné	
❖ Počet nových partnerstiev obce na miestnej, regionálnej, cezhraničnej a medzinárodnej územnej spolupráci	
Voliteľné	
❖ Počet aktérov, ktorí sú súčasťou partnerstiev územnej spolupráce ❖ Počet zrealizovaných podujatí, aktivít a projektov s regionálnymi partnermi ❖ Počet zrealizovaných podujatí, aktivít a projektov s nadregionálnymi partnermi	

	❖ Počet nových medzinárodných partnerstiev ❖ Počet realizovaných medzinárodných/cezhraničných podujatí, aktivít a projektov
--	--